

Jó alkalom a visszatekintésre: 15 éves a GVH

A versenyhivatal lapjának „ünnepi”, második számát tartja kezében a Kedves Olvasó. Elsőként köszönjük mindazoknak a visszajelzést, akik örömeiket fejezték ki a Versenyükör első számát olvasva. Mindenki szeret munkájáról visszajelzést kapni, ezzel így vagyunk mi is, az újságíró, szerkesztő, kiadó. A téli lapszám nemcsak azért ünnepi, mert túlélte a lapindulás első nehézségeit – más okunk is van a csendes ünneplésre. Karácsonykor mindenki igyekszik kicsit még jobb lenni, még többet adni, szeretteivel még többet együtt lenni. E nemes törekvések talán nemcsak az emberre, hanem azok közösségére, éppen egy hivatalra is igazak lehetnek. A GVH most ünnepeli 15. születésnapját, amely jó alkalom a visszatekintésre, megköszönni mindazok munkáját, akik nélkül most nem tarthatnánk itt, ahol vagyunk.

A múltban való kalandozásban lapunk úgy veszi ki részét, hogy a hivatal első vezetőinek gondolatait adjuk közre. Szeren-

csések vagyunk, hogy ehhez nem kellett vagy fél tucat interjút készítenünk. A GVH függetlenségének, azon alapuló színvonalas munkájának egyik mutató jele, hogy csupán második elnökünket „koptatjuk”, s a két elnökhelyettesi poszton is összesen ötven szolgáltak a tizenöt év során. Mivel olvasóink nagy része nem kötődik szorosan a hivatalhoz, túlzottan mély érzéseket előcsalogató visszaemlékezéseknek e hasábon nincsen helye. Hiszem azonban, hogy egy hivatalnak, még ha az leginkább szigorú (s talán néha igazságos) jogalkalmazóként ismeretes is, belső egysége, nyugalma kisugárzik. Ennyiben nem közömbös, hogy hogyan érezzük mi, GVH-sok magunkat, hogy csak bejárunk lehúzni a nyolc- vagy több órát, vagy van ebben valami több is. A „valami több”, a jó csapatmunka egyik jele az is, hogy a GVH Monsters kosárlabda-csapata idén elhódította a Cégolimpia trófeáját.

Kedvcsinálóként engedjék meg, hogy néhány írást különösen is a figyelmükbe ajánljak. A Versenyükör második számában olvashatnak az elmúlt három hónap „legdrágább” ügyeiről, melyek ezúttal is az útpítésekhez kapcsolódó közbeszerzési eljárásokhoz kötődnek. Nagyon hasonló körülmények mellett, a hazai piac legnagyobb szereplői osztoztak meg testvériesen a munkán és a pénzen. A végső szót természetesen a bíróság mondja majd ki, remélhetőleg a közeli jövőben. A több mint egy évvel ezelőtt meghozott, több milliárdos bírsággal végződött autópálya-kartellben is megtartotta a bíróság az első tárgyalást, következő számunkban

minden bizonnyal hírt adhatunk az elsőfokú ítéletről is. Mind a bíróság, mind a GVH gyakorlatában akadt ismertetésre érdemes „leges” ügy. Cikkeinkből fény derül arra, hogy mikor nem fogyasztómeztévesztő a felsőbbrendűsége utaló jelző használata. A fogyasztói érdekeket szolgáló versenyért való lobbizásunk témaköréből a kereskedelmi törvény formálásában vallott nézetünket ismertetjük. Nem könnyű e pozíció, mert manapság sokkal divatosabb szidalmazni a multikat, a szuper- és hipermarketeket, és látványosan aggódni a kiszolgáltatott kis hazai vállalkozások sorsáért. Reméljük, hogy a verseny védelme jegyében a túlzott érzelmeiktől mentesen tudunk a fogyasztók érdekében állást foglalni. Európai uniós tagságunk látványos jele, hogy idén két nagy felvásárlásban is az EU Bizottsága mondja ki az engedélyező vagy éppen tiltó utolsó szót. Tanulmányunkban bemutatjuk a tőzsdés és a gázipari összefonódást, valamint az ügyelosztást befolyásoló áttételi szabályokat. Nagy sikert aratott az első számunk történeti visszatekintő rovata. Ezúttal nem a középkorba kalandozunk el, hanem a múlt század egyik jelentős jogászának, Kuncz Ödön gondolatait adjuk közre a fair verseny fontosságáról. Hiába, a nagy igazságokat nem nekünk kell kitalálni, elég csupán azokat újra megtalálni.

Lapunk munkatársai nevében kívánok minden Kedves Olvasónak szeretetteljes ünnepeket és jó olvasást!

TÓTH TIHAMÉR
SZERKESZTŐ

Kérjük, ha a 2006. évben igényt tart Versenyükör című kiadványunkra, szíveskedjen e-mailt küldeni a versenyukor@gvh.hu címre.

Közreműködését köszönjük!

- 2 Tizenöt éves
a GVH

A Versenytanács határozatai

- 4 Az elmúlt három hónap
döntései

- 5 Fővárosi
útépítő kartell

- 6 Országos
útépítő kartell

- 6 Az első
mindent visz

- 7 O Sole Mi(z)oi!

- 7 Tejben-vajban

Versenypártolás

- 8 Többfrontos harc
a versenybarát
kereskedelmi törvényért

- 10 Hangpostacsapda

A tárgyalóteremben történt

- 11 Ajánlott díjak
megállapítása:
nem ajánljuk

- 11 Lapértékesítés:
mennyi bírság jár?

- 12 Mégis fizetni kell!

- 12 Ki a legjobb? – Milliókat
ér a pontos fogalmazás

Nemzetközi szintér

- 13 Nemzetközi kishírek

GVH hírek

- 14 Új tag
a Versenytanácsban

- 14 Tájékoztató
a GVH ügyfélszolgálati
tevékenységéről

- 15 Ágazati vizsgálat
a lakáshitelezés terén

- 16 Versenyjogi bírák
és a közgazdaságtan

- 17 Nemzetközi konferencia
a hozzáférés versenyjogi
problémáiról

- 17 Az OECD Budapesti
Versenyügyi Regionális
Oktatási Központ
nyitókonferenciája

Riport

- 18 Szubjektív interjú
a GVH első elnökével

- 20 A Versenyhivatal
születése

- 22 Interjú David Smith-szel

- 23 Ausztrál aktualitások

Elemzések

- 24 Változások
az összefonódások
ellenőrzésének
szabályozásában (II.)

- 27 Tudatos fogyasztók
nélkül nincs hatékony
verseny

- 33 Az összefonódások
vizsgálatának
ügyáttételi lehetőségei

- 37 Az Emberi Jogok Európai
Egyezményének
alkalmazása
a versenyjogi ügyekben

- 39 Ügynökök
az EK-ban!

Portré

- 42 Bemutatjuk a GVH
Infokommunikációs
Irodáját

Vendégváró

- 43 A hőskort idézve

Visszapillantó

- 45 „A verseny esetén
közérdek, hogy nemes
verseny legyen”

A GVH tevékenysége számokban

- 47 Statisztikai
adatok

A Versenytanács határozatai

Az elmúlt három hónap döntései

A Versenytanács 2005 őszén 67 versenyfelügyeleti eljárásban hozta meg döntését (egy eljárásban gazdasági erőfölénnyel való visszaélés és kartell tárgyában is határozatot hozva).

Gazdasági erőfölénnyel való visszaélés		
Vj-60/2004.	Aréna Üzemeltető Rt., Multimédia Sound & Lights Kft., Ticketpro Jegyterjesztő Kft.	megszüntetés
Vj-66/2004.	Magyar Telekom Rt.	jogsértés megállapítása, magatartás folytatásának megtiltása, bírság kiszabása
Vj-6/2005.	Unilever Magyarország Kft.	megszüntetés
Vj-7/2005.	Globus Konzervipari Rt.	megszüntetés
Vj-31/2005.	Fővárosi Gázművek Rt.	megszüntetés
Vj-47/2005.	Dél-magyarországi Áramszolgáltató Rt.	megszüntetés
Vj-48/2005.	Dual-Plus Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	megszüntetés
Vj-68/2005.	Kisvárdai Lakásszövetkezet	megszüntetés
Versenyt korlátozó megállapodás		
Vj-25/2004.	Alterra Rt. és társai	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása, egyes eljárás alá vontakkal szemben az eljárás megszüntetése
Vj-56/2004.	Adeptus Rt. és társai	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása
Vj-60/2004.	Aréna Üzemeltető Rt., Multimédia Sound & Lights Kft., Ticketpro Jegyterjesztő Kft.	jogsértés megállapítása
Vj-65/2004.	BCN Rendszerház Informatikai és Kommunikációs Hálózatokat Szolgáltató Kft., ECO-LINE Kft.	megszüntetés
Vj-186/2004.	Bayer AG, Bayer Chemicals AG, Lanxess Deutschland GmbH, Ferro S.p.r.l.	jogsértés megállapítása a Bayer AG és a Ferro S.p.r.l. esetében, bírság kiszabása a Ferro S.p.r.l. esetében, az eljárás megszüntetése a Bayer Chemicals AG és a Lanxess Deutschland GmbH esetében
Nemleges megállapítás, mentesítés		
Vj-93/2005.	M6 Duna Autópálya Koncessziós Rt., MOL Magyar Olaj- és Gázipari Rt., OMV Hungária Ásványolaj Kft.	elutasítás
Összefonódás		
Vj-36/2005.	Békéscsabai Baromfifeldolgozó, Szolgáltató, Kereskedelmi és Ingatlanhasznosító Kft., Bábolna Mezőgazdasági Termelő és Kereskedelmi Rt. „v. a”	engedélyezés
Vj-44/2005.	Henkell & Söhnlein Sektkellereien KG, Cavern Pezsgőgyár Rt.	engedélyezés
Vj-46/2005.	Merián-Szerviz Mezőgazdasági és Szolgáltató Kft., Bábolna Mezőgazdasági Termelő és Kereskedelmi Rt. „v. a.”	engedélyezés, bírság engedélykérés elmulasztása miatt
Vj-87/2005.	Hochtief Construction AG, Mélyépítő Budapest Építőipari, Kivitelező, Beruházó és Tervező Kft.	engedélyezés, bírság engedélykérés elmulasztása miatt
Vj-110/2005.	Swietelsky Baugesellschaft m.b.H, CELL-Bahnbau Danubia Vagyongazdálkodó és Ingatlanhasznosító Kft.	engedélyezés
Vj-112/2005.	DB Real Estate Investment GmbH, AIAS Ingatlanbefektetési Kft.	engedélyezés
Vj-114/2005.	ElectronicPartner Handel GmbH, ELEKTRO COMPUTER Rt., Takács Tibor	engedélyezés
Vj-118/2005.	RPG Industries Ltd., Pannonpower Holding Vagyonkezelő Rt.	engedélyezés
Vj-121/2005.	Schneider Electronics SA, BEI Technologies Inc.	engedélyezés
Vj-122/2005.	Toyo Communication Equipment Co., Ltd., Seiko Epson Corporation	engedélyezés
Vj-123/2005.	Dunafin Gyártó és Szolgáltató Kft., Mondi Business Paper Hungary Papírgyár	engedélyezés
Vj-132/2005.	General Electric Company Specialty Materials BVBA, WAG Wasseraufbereitung GmbH	engedélyezés
Vj-134/2005.	Swisscom Broadcast AG, Antenna Hungária Magyar Műsorszóró és Rádióhírközlési Rt.	engedélyezés
Vj-135/2005.	Provimi Holding B.V., PET Hungária Kereskedelmi Kft.	engedélyezés
Vj-137/2005.	Maspex Sp. z.o.o., Apenta Ásványvíz és Üdítő Kft.	annak megállapítása, hogy a tranzakció nem minősül összefonódásnak
Vj-140/2005.	Bábolna Baromfifitenyésztő Farm Kft., Pannon Baromfifeldolgozó és Értékesítő Kft.	engedélyezés
Vj-141/2005.	Prometheus Tüzeléstechnikai Rt., Budapesti Erőmű Rt.	engedélyezés
Vj-143/2005.	Sole Hungária Tejipari Rt., Új MiZo Tejtermék Gyártó, Forgalmazó és Szolgáltató Rt.	engedélyezés
Vj-161/2005.	RCI Banque, Renault Credit Lizing és Autófinanszírozási Rt.	engedélyezés
Vj-162/2005.	Bonitás 2002 Befektető és Tanácsadó Kft., MFS 2000 Magyar Lőszergyártó Rt.	engedélyezés, bírság engedélykérés elmulasztása miatt
Vj-166/2005.	SCD Holding (CE) Rt., Interfrukt Nemzetközi Élelmiszerkereskedelmi Kft.	engedélyezés
Vj-172/2005.	Alföldi Tej Értékesítő és Beszerző Kft., Parmalat Hungária Rt. „f. a.”	engedélyezés
Vj-180/2005.	Dunaferr Dunai Vasmű Rt., EMA-POWER Kft.	engedélyezés
Vj-191/2005.	Matador a.s., Horváth Gumi Kft.	annak megállapítása, hogy az irányítástervezéshez nem szükséges engedély
Fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása		
Vj-68/2004.	PhN Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.	jogsértés megállapítása, magatartás folytatásának megtiltása, bírság kiszabása
Vj-45/2005.	Tesco-Global Áruházak Rt.	jogsértés megállapítása, magatartás folytatásának megtiltása, bírság kiszabása
Vj-13/2005.	Informánia Digitálmedia Kft.	megszüntetés szünetelés után
Vj-52/2005.	Bravotech Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása
Vj-54/2005.	Doss-Technologie Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	megszüntetés
Vj-55/2005.	G-Publishing Kft.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása
Vj-60/2005.	GlaxoSmithKline Kft.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása
Vj-61/2005.	Sárgaoldalak Cégnévsorkiadó Kft.	jogsértés megállapítása, magatartás folytatásának megtiltása, bírság kiszabása
Vj-62/2005.	Budapest Hitel és Fejlesztési Bank Rt.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása
Vj-63/2005.	Grafodidakt Grafológusképző és Személyiségfejlesztő Központ	megszüntetés
Vj-64/2005.	Noni Magyarország Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	jogsértés megállapítása, magatartás folytatásának megtiltása, bírság kiszabása
Vj-65/2005.	Pick Szeged Rt.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása
Vj-70/2005.	Elektro Computer Rt., Credigen Bank Rt.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása az Elektro Computer Rt. esetén, megszüntetés a Credigen Bank Rt. esetén
Vj-72/2005.	Magyar Légiközlekedési Rt.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása
Vj-73/2005.	Bravotech Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., ELEKTRO-QUALITY Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	megszüntetés
Vj-74/2005.	L&M Tv Shop Kereskedelmi Kft.	jogsértés megállapítása, magatartás folytatásának megtiltása, bírság kiszabása
Vj-75/2005.	Vodafone Magyarország Rt.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása
Vj-77/2005.	Ústóki Kereskedelmi, Szolgáltató és Ügynöki Kft.	megszüntetés
Vj-78/2005.	Minőségi Élet Egyesület	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása
Vj-80/2005.	Private Tel Kft.	jogsértés megállapítása, magatartás folytatásának megtiltása
Vj-85/2005.	Danubilux Kft.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása
Vj-90/2005.	Magyar Telefonkönyvek Szolgáltató Kft.	jogsértés megállapítása, magatartás folytatásának megtiltása
Vj-95/2005.	Colgate-Palmolive (Magyarország) Termelő Kft.	megszüntetés
Vj-97/2005.	FiberNet Kommunikációs Rt.	megszüntetés
Vj-99/2005.	Vodafone Magyarország Rt.	megszüntetés
Vj-100/2005.	Bookline Magyarország Kft.	megszüntetés
Vj-101/2005.	Szinga Sport Kereskedelmi Kft.	megszüntetés
Vj-102/2005.	Sara Lee Hungary Káv és Tea Kereskedelmi Kft.	megszüntetés
Vj-104/2005.	Digitálfotó Lapkiadó és Kereskedelmi Kft.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása
Vj-120/2005.	Hyundai Motor Hungary Kft.	megszüntetés

Fővárosi útépítő kartell

Szeptemberben a GVH újabb építőipari kartell ügy végére tett pontot. A Versenytanács szeptember 16-i határozatában megállapította, hogy 2001-ben és 2002-ben a Budapest Fővárosi Önkormányzat által kiírt közbeszerzési pályázatokon részt vevő egyes vállalkozások olyan versenykorlátozó magatartást ta-

núsítottak, melynek eredményeképpen rögzítették, hogy adott pályázatot melyik cég szerzi meg, illetve, hogy esetenként a nyertesek alvállalkozóként vonják be a többieket.

A GVH 2004. március 25-én indított versenyfelügyeleti eljárást annak megállapítására, hogy a Fővárosi Önkor-

mányzat 2001-ben kiírt nyílt közbeszerzési eljárásai (összesen 11 pályázat) során az említett vállalkozások összejátszottak-e. Az eljárást később kiterjesztette a 2002-ben meghirdetett összesen 33 pályázatra is. A feltárt tényállás szerint 2001-ben a versenyjogba ütköző magatartás – kettő kivételével – valamennyi pályázatra kiterjedt, míg 2002-ben a vállalkozások a meghirdetett pályázatok egyharmadáról egyeztettek.

A jogsértéssel érintett pályázatok

2001-es beruházások	1.	XI. ker. Erzsébet híd budai lehajtók
	2.	IV-XV. ker. Árpád úti felüljáró
	3.	II. ker. Hűvösvölgyi út
	4.	XV. ker. Széchenyi út
	5.	I-IX. ker. Szt. Gellért rkp.
	6.	II. ker. Mártírok útja
	7.	X. ker. Éles sarok
	8.	XVIII. ker. Lőrinci út
	9.	XV. ker. Rákos út
2002-es beruházások	10.	XIII. ker. Róbert K. krt.-XIV. ker. Hungária krt.
	11.	XI. ker. Tétényi út
	12.	XVIII. ker. Ferihegy Csévéző és Igló úti felüljáró
	13.	VIII. ker. Fiumei út
	14.	XIX. ker. 5. sz. városi főforgalmi út bevezető szakasza
	15.	XV. ker. Fő út
	16.	XVI. ker. György u.
	17.	X. ker. Száva u.-Üllői úti gyalogos-felüljáró
	18.	IX-XIX. ker. Határ úti gyalogos aluljáró
	19.	VII. ker. Dembinszky u.

A Versenytanács az összejátszásban részt vevő két vállalkozás igazgatósági tagjának személyes feljegyzései és nyilatkozatai alapján állapította meg, hogy az elmarasztalt cégek előzetesen felosztották egymás között az egyes pályázatokat, illetve rögzítették, hogy alvállalkozóként egymást részesítik előnyben. E magatartásokért a Versenytanács összességében 593,9 millió forint bírságot szabott ki.

(A közbeszerzési eljárásokkal kapcsolatos egyes versenyjogi kérdésekről lásd Hargita Árpád, *Közbeszerzés vagy közbe szerzés című írását a Versenytükör 2005/1. számában.*)

Kiszabott bírságok

Alterra Rt.	7 200 000 Ft
Betonút Rt.	68 000 000 Ft
EGÚT Rt.	74 700 000 Ft
Hídépítő Rt.	182 500 000 Ft
Mélyépítő Kft.	32 400 000 Ft
Mota Rt.	29 500 000 Ft
Strabag Rt.	182 600 000 Ft
Swietelsky Kft.	17 000 000 Ft

Országos útépítő kartell

Alig egy héttel a fővárosi útkartell lezáró határozat után a Versenytanács újabb útépítő kartellt marasztalt. A szeptember 22-i határozat megállapította, hogy 2001-ben és 2002-ben az Útgazdálkodási és Koordinációs Igazgatóság által kiírt egyes közbeszerzési pályázatokon részt vevő vállalkozások egy része versenykorlátozó magatartást tanúsított. Az út- és hidépítő cégek rögzítették, hogy adott pályázatot melyik cég szerzi meg, illetve, hogy esetenként a nyertesek alvállalkozóként mely másik vállalkozást vonják be.

A GVH 2004. április 6-án indított versenyfelügyeleti eljárást annak megállapítására, hogy az eljárás alá vont vállalkozások képviselőik által 2001. és 2002. évben több alkalommal megtartott megbeszéléseken előzetesen megállapodtak az UKIG által kiírt út- és hidépítési, felújítási beruházások győzteseinek személyéről, a vállalkozások esetében a várható kivitelezésekből való fő és alvállalkozói részesedéséről.

Az eljárás alá vont vállalkozások – a Vegyépszer kivételével – a rendelkezésre álló személyes feljegyzések és nyilatkozatok alapján feltárt tényállás szerint 2001 nyarán megállapodtak abban, hogy ki fogja nyerni a 47. sz. főút Debrecen bevezető III. ütem, a Bojt–Hencida összekötő út, a 47. sz. főút Algyő–Hódmezővásárhely közötti szakasz négy nyomúsítása I. ütem, és a 4. számú főút Törökszentmiklós szakasz építésére kiírt közbeszerzési eljárásokat, abban is megállapodva, hogy az ezen pályázatokból származó bevétel miként fog megoszlan a munkákban fő- vagy alvállalkozóként részt vevő vállalkozások között.

A Versenytanács a 61. számú főút Kaposvár Északi elkerülő út II. szakasz építé-

se tárgyában kiírt közbeszerzési eljárás kapcsán azt állapította meg, hogy az ajánlatok leadása határidejének letelte előtt a későbbi győztes, a Vegyépszer Rt. és több más vállalkozás képviselői találkoztak és egyeztettek egymással.

Végül megállapítást nyert, hogy több vállalkozás a 3. számú főút Garadna elkerülő szakasz építése tárgyában kiírt közbeszerzési eljárás kapcsán jogsértő módon állapodott meg a nyertes személyében, illetve abban, hogy mely cégek kívánnak alvállalkozóként részt venni a munkában.

A Versenytanács összességében több mint 1,3 milliárd forint bírságot szabott ki a vállalkozásokra.

Kiszabott bírságok	
Adeptus Rt.	62 700 000 Ft
Betonút Rt.	277 800 000 Ft
DEBMÚT Rt.	162 000 000 Ft
EGÚT Rt.	72 500 000 Ft
Hídépítő Rt.	44 700 000 Ft
Hódmezővásárhelyi Útépítő Kft.	73 500 000 Ft
Hoffmann Rt.	72 900 000 Ft
MÁV Hídépítő Kft.	22 400 000 Ft
Mélyépítő Kft.	23 800 000 Ft
MOTA Rt.	43 400 000 Ft
Strabag Rt.	335 700 000 Ft
Swietelsky Kft.	20 700 000 Ft
Vakond Kft.	50 100 000 Ft
Vegyépszer Rt.	51 100 000 Ft

Az első mindent visz

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa a piacfelosztó kartellben való részvétel miatt 8 millió forint bírságot szabott ki a Ferro s.r.l.-el szemben. A kartell feltárása, s egyben a bírság alacsony összege, valamint az eljárás alá vont Bayer AG mentesülése a GVH engedékenységi politikájának eredménye.

A benzil-butil-ftalát (BBP) érintő piacfelosztás 2000. augusztus–2002. július között éreztette hatását Magyarországon. A BBP lágyító folyadék, amelyet műanyag felületbevonat készítésére használnak, elsődlegesen a PVC-gyártás során: túlnyomórészt padlóburkoló-anyagokhoz. A bírság összegét a Versenytanács a magyarországi forgalom nem túl jelentős mértékéhez képest állapította meg. A Bayer AG, mivel elsőként hozott a GVH tudomásra jogsértést bizonyító adatokat, a bírság teljes elengedésében részesült. A másodikként „bejelentkező” Ferro szintén tevékenyen együttműködött az eljárás során, ezért vele szemben 30%-os csökkentést alkalmazott a Versenytanács.

A GVH engedékenységi politikája a titkos kartellek feltárása, a még működő összejátszások destabilizálása érdekében a versenyfelügyeleti bírság teljes vagy részleges elengedését helyezi kilátásba az együttműködő vállalkozások részére. Alapvetően az „első mindent visz”, mely szerint csak az elsőként jelentkező vállalkozás számíthat teljes bírság elengedésre. A GVH-nál a kartell elsőként feltáró vállalkozás, illetve személy a büntetőjogi jogkövetkezmények alól is mentesül. A részleteket a GVH vonatkozó közleménye tartalmazza (www.gvh.hu).

O Sole Mi(z)o!

A Versenytanács engedélyezte, hogy az Új MiZo Tejterméket Gyártó, Forgalmazó és Szolgáltató Rt. beolvadjon a Sole Hungária Tejipari Rt.-be.

A Sole Hungária Tejipari Rt. és az Új MiZo Tejterméket Gyártó, Forgalmazó és Szolgáltató Rt. tulajdonosai 2005. augusztus 15-én megállapodtak abban, hogy a MiZo Rt. beolvad a Sole Rt.-be. A mindkét vállalkozás jogutódjának minősülő új vállalkozás szavazati jogot biztosító részvényeinek 50,5%-os tulajdonosa az a ciprusi Unostar Enterprises Ltd. lett, amely a MiZo Rt. részvényeinek 84,02%-ával rendelkezik.

Hazánkban tejfeldolgozással közel hatvan vállalkozás foglalkozik. 2004-ben tizenkét vállalkozás dolgozta fel a felvásárolt nyerstej mennyiségének közel 85%-át. A legnagyobb nyerstejfelvásárló, a Friesland Hungária Rt., részesedése az országos felvásárlásból 20–25%, a Sole Rt. részesedése 15,1%, a MiZo Rt.-é 13,2%, s van több 10%-os részesedést megközelítő vállalkozás is. A Sole Rt. és a MiZo Rt. részesedése az egyes tejtermékek magyarországi forgalmából átlagosan 19, illetve közel 13%. A tejtermékek magyarországi értékesítésében egyre nagyobb szerepet kap az import, amelynek részaránya megközelíti a 10%-ot.

Az ügylet engedélyezése tárgyában lefolytatott versenyfelügyeleti eljárásban a Versenytanács megállapította, a nyerstej esetében a két vállalkozás együttes részesedése a magyarországi felvásárlásból megközelíti a 30%-ot, azonban – a nagyszámú, jelentős kapacitástartalékkal rendelkező továbbá tejfeldolgozóra is tekintettel – nem valószínűsíthető, hogy az összefonódás révén létrejövő vállalkozás vezetői erőfölényes helyzetbe kerülnének.

A Versenytanács megállapította, az érintett piacon a Sole Rt. és a Bonitas-csoport (amelynek tagja a MiZo Rt.) együttes részesedése (19+12,7) 31,7%. Ez alapján nem valószínűsíthető, hogy az összefonódás révén gazdasági erőfölényes helyzet keletkezne, mert egyrészt amellet, hogy a jelenlegi piacvezető Friesland Hungária Rt. 20–25% közötti érintett piaci részesedése nem marad el lényegesen a fenti mértéktől, másrészt számolni kell a 10% körüli, jelentős kapacitástartalékkal ren-

delkező magyarországi vállalkozások, valamint az árukerében és mértékében dinamikus bővülő (immár közel 10%-os) import versenyével is.

Tejben-vajban

Az Alföldi Kft. megvásárolta a felszámolás alatt álló Parmalat valamennyi vagyonelemét.

A Parmalat Hungária Rt. „f. a.” 2004. április 7-től jogerősen felszámolás alatt áll. A vállalkozás valamennyi vagyonelemének értékesítésére nyilvános pályázatot írtak ki, amelyet az Alföldi Tej Értékesítő és Beszerző Kft. nyert meg, s a felszámolóval 2005. szeptember 15-én meg is kötötte az adásvételi szerződést.

Az Alföldi Kft. kizárólagos tevékenysége a 82 tagja által termelt nyerstej értékesítése a tejfeldolgozással foglalkozó magyarországi vállalkozások részére. Részesedése az országos nyerstej-értékesítés-

ből mintegy 10%. A Parmalat székesfehérvári gyárában – a tejtermékek gyakorlatilag teljes skálájára kiterjedően – tejfeldolgozási tevékenységet végez. Részesedése az országos nyerstejfelvásárlásból és a tejtermékek országos forgalmából sem éri el az 10%-ot, s ez utóbbin belül nincs olyan árucsoport, melyből részesedése 15% feletti.

A versenytörvény értelmében vállalkozásrésznek minősülnek az olyan eszközök vagy jogok, amelyek megszerzése elégséges a piaci tevékenység végzéséhez. Mivel a Parmalat összes vagyoneleme ennek megfelel, ezért az Alföldi Kft. által történő megvásárlás vállalkozások összefonódásának minősül.

A Vj-172/2005. számú ügyben hozott határozatban a Versenytanács kiemelte, az ügylet kapcsán mindenekelőtt vertikális hatásokkal kell számolni, mert az Alföldi Kft. eladóként jelen van a Parmalat meghatározó tevékenységének, a tejfeldolgozásnak legfontosabb alapanyaga, a nyerstejtermelésének- és értékesítésének piacán. Piaci részesedéseik alapján azonban ennek káros versenyhatásai nem valószínűsíthetők.

Többfrontos harc a versenybarát kereskedelmi törvényért

Az idei év kétségtelenül legtöbb munkával járó versenypártolási akciója a mindössze 10 §-ból álló kereskedelemről szóló törvényhez fűződik. Lapzártakor ugyan még javában tart a Kormány által benyújtott képviselői indítványok parlamenti vitája, a végeredmény tehát bizonytalan, mégis érdemes összefoglalni az eddigi történeteket, a szakmai vita lényegét és a lehetséges kimeneteket.

Az 1978-ban elfogadott belkereskedelmi törvényt a piacgazdaság intézményrendszerének kialakulásával, majd később hazánk európai uniós csatlakozásával összefüggő jogharmonizációs folyamat következtében jelentős módosítások karcúsították. Fokozatosan kikerültek többek között a fogyasztóvédelemre és a reklámozásra vonatkozó szabályok.

A GVH álláspontja szerint a piacgazdaságnak megfelelő törvénynek deklarálnia kellene a kereskedelem szabadságát, és ennek szellemében garanciális szabályokat illene megfogalmaznia minél kevesebb állami beavatkozás mellett. Ezt követelné meg a deregulációról szóló kormányhatározat és tágabb értelemben a versenyhez fűződő közérdek.

Az elmúlt években a kereskedelem szerkezete óriási átalakuláson ment át: a nagyméretű kereskedelmi létesítményeket működtető nemzetközi vállalatok és ezek áruházláncai egyre nagyobb piacot nyertek az addig megszokott áruválasztékhoz képest lényegesen gazdagabb kínálatukkal, relatíve alacsonyabb árszintjükkel, hétfégi és ünnepi nyitva tartásukkal, ami érthető módon kivívta a hagyományos kereskedők ellenszenvét. A kiskereskedelmi piacról való kiszorulástól

való félelem természetes védekező reflexeként a szakma ellentámadásba lendült, felhasználva a médiát és segítségül hívva a szabályozó államot. A hipermarketekre nem csak a versenytársak, hanem a beszállítók is panaszkodtak, akik rendszerint egymástól elkülönülve igyekeznek értékesíteni termékeiket és a nagyméretű vállalkozóval szembeni érdekérvényesítő képességük az áralku során gyenge. Sikk lett szidni a „multikat”, pedig a kereskedelmi forgalmi adatok alapján nyilvánvaló, hogy a fogyasztási cikkek piacán megélénkült versenynek köszönhető a fogyasztói árszint növekedési ütemének lassulása, az infláció mérséklődése.

A kereskedői szakma és a hazai termelők erőteljes lobbitevékenységének és a politikai közhangulatnak engedve a kormányzat a törvény első tervezeteibe olyan, a nagyméretű kiskereskedelem továbbá térnyerését akadályozó direkt szabályokat épített be, melyeket versenykorlátozó hatásuk miatt az államigazgatási egyeztetés minden fázisában következetesen ellenezünk. A szabályok kö-

zül említésre méltó a nyitvatartási idő korlátozása, a nagy alapterületű üzletek építésének megakadályozása, és nem utolsósorban a beszerzési ár alatti értékesítés általános tilalma.

A többfordulós államigazgatási egyeztetés folyamán a GVH – tapasztalva a kereskedelmi kormányzat szabályozás iránti elkötelezettségét –, igyekezett egy szűkebb kereskedői körre alkalmazható, értelmes szabályozási alternatívát körvonalazni a vevői erővel szemben kiszolgáltatott, KKV-szektorba tartozó vállalkozások hatásosabb védelme érdekében.

A GVH a törvénytervezet előkészítésének során minden lehetséges alkalmat megragadott, hogy szakmailag alátámassza a kormányzat által javasolt szabályozási cél elérésére való alkalmatlanságát. A szokásos államigazgatási egyeztetéseken túl munkatársaink tollából a témát alaposan feldolgozó publikáció jelent meg,¹ valamint – ahogyan arról előző számunkban beszámoltunk – kétnapos konferenciát szerveztünk neves külföldi szakteknitvények előadásával a beszerzési ár alatti értékesítés és a vevői erő kérdéseiről. A rendezvényre a témában érintett tárcák munkatársai, valamint a Parlament egyes bizottságai és képviselőcsoportjai is meghívást kaptak. A szakértők egyöntetűen helytelenítették a kiskereskedelmi versenybe való direkt, ver-

¹ Bassola Bálint–Zubriczky Barbara: A vevői erő (buyer power) és a beszerzési ár alatti értékesítés (sales below cost) versenyjogi megítélése a nemzetközi tapasztalatok tükrében – Külgazdaság Jogi melléklet 2005/5–6.

– Franciaországban 1996 óta van hatályban a beszerzési ár alatti értékesítést – a korábbinál is szigorúbban – tiltó Galland-féle törvény. Jelenleg a viták arról folynak, hogyan, milyen ütemben lehetne visszavonni, mert bebizonyosodott, hogy a tilalomból származó többletbevétel egyértelműen a kereskedőt gazdagította, abból a fogyasztó nem részesült, a fogyasztói árszint felfelé kúszott.

– Az írországi kereskedelmi statisztikai adatok szerint 2000 óta az általánosan tapasztalható árcsökkenés (4–16%) ellenében a tiltással érintett élelmiszertermékek árai átlagosan 10%-kal növekedtek. Náluk 1987 óta hatályos tilalom, s 2005. november 8-án jelentették be az eltörlését.

– Ausztriában az Alkotmánybíróság 1990-ben a beszerzési ár alatti értékesítés tilalmát kimondó törvényt alkotmányellenesnek nyilvánította.

senyjogon túli állami beavatkozásokat. Előadásukban Dobson professzor és Joe Phillips, az OECD versenyügyi részlegének vezetője arról számoltak be, hogy a hasonló intézkedéseket bevezető országok az infláció meglődulását és a munkanélküliség növekedését tapasztalták ahelyett, hogy árcsökkenést értek volna el, vagy megvédték volna a versenytársakat, illetve a beszállító termelő vállalkozásokat a hipermarketláncokkal szemben.

A témában általunk felkutatott, viszonylag gazdag szakirodalom szintén

alátámasztja az előadásokban elhangzottakat: a beszerzési ár alatti értékesítés megtiltásával hosszabb ideje kísérletező országok – Írország, Franciaország – egyikében sem járt sikerrel a szabályozás. Nemhogy csökkent volna a beszállítókra gyakorolt nyomás az alacsony árak érdekében, hanem kimondottan növekedett; ha a nagyméretű kereskedő önálló üzletpolitikai döntésként nem csökkentheti reklámértékűen az árat, akkor majd az igen alacsony időszaki árat a beszállító terhére éri el.

Az árnyomáson túl a hipermarketnek számos más eszköze van a szerződéses feltételek önkényes módosítására.

A brit versenyhatóság a kereskedők és a beszállítók közötti kapcsolatok vizsgálata során több mint ötven kifogásolható magatartást azonosított (pl. polcpénz, árubemutató kampány költségeinek áthárítása). A probléma megoldására etikai kódex kidolgozását javasolta, amely szabályozná az általános szerződési feltételeket. A Supermarket Code szerint a feleknek 90 nap áll rendelkezésére a vitarendezésre, utána független mediátorhoz fordulhatnak a vevő költségén, ha pedig ez sem vezet eredményre, akkor a Direktor General of Fair Trading vizsgálja ki az ügyet. A tapasztalatok szerint azonban ez sem hozta meg a várt eredményt, mivel a beszállítók nem mertek panaszt emelni a nagyméretű kiskereskedők jogsértő magatartása ellen.

Erőfeszítéseink eredményeként a Kormány előterjesztése és a Parlamenthez benyújtott törvényjavaslat már nem tartalmazza az általunk leginkább kifogásolt, a beszerzési ár alatti értékesítés tilalmi szabályát. Annak lehetőségét az önszabályozás, a kidolgozandó etikai kódex keretei körébe utalja, ami végül is kompromisszumos megoldásként értékelhető.

Sajnos azonban azt kellett tapasztalnunk, hogy a törvényjavaslathoz beadott önálló képviselői indítványok újra elővették a Kormány által már előzőleg elvetett szabályozási módszert. Miután a törvényjavaslat parlamenti vitájában a GVH már csak korlátozottan kaphat szót, november 18-án sajtóközleményt adtunk ki a kereskedelmi törvénnyel kapcsolatos észrevételeinkről, melyben álláspontunkat hét pontban foglaltuk össze.

A tervezett korlátozó intézkedések előre látható hatásaiból azt a következtetést lehet levonni, hogy azok a magyar

fogyasztók érdekeivel ellentétesek lennének, rontanák a magyar gazdaság versenyképességét, és nem látszanak alkalmasnak a KKV-szektor vállalatainak a verseny kihívásaitól való védelmére.

MORVAYNÉ VÍGH KATALIN

– A beszerzési ár alatti értékesítés tilalma a kereskedelmi verseny mérséklődését vonja maga után, mely a fogyasztói árak növekedését eredményezi.

– Az árverseny csökkenése miatt növekszik a nagy méretből fakadó előny, miközben nő a kis méretből eredő hátrány is, aminek eredményeként a kereskedelemben keletkező jövedelem a nagyméretű láncok javára átcsoportosul.

– A koncentrációs folyamat erősödése a kereskedelmi piac versenyző jellegét csökkenti.

– Rövid távon a függő helyzetű beszállítók irányába megnő a közvetlen árcsökkentési nyomás, ami tovább gyengíti piaci pozícióikat.

– A versenyhatásos működése garancia arra, hogy a termékek minősége javuljon.

– A nagyméretű kereskedelmi létesítmények építésének akadályozása a már piacon levőket erősíti, a verseny csökkenése kényelmes profitöbbszintet állandósít.

– A szabályozási intézkedések betartatása növekvő bürokráciát feltételez, ami növeli az állam kiadásait.

Hangpostacsapda

Avagy apró sikerélmények a vizsgálók életében

Az elmúlt év közepe táján párhuzamos eljárás indult két mobiltelefon-szolgáltató – a Vodafone Magyarország Rt. és a T-Mobile Magyarország Távközlési Rt. – ellen, mert a hangposta-szolgáltatást úgy építették föl, hogy a hívó fél számára nem biztosítottak döntési lehetőséget az üzenethagyás illetve a hívás azonnali megszakítása között. A hívó félnek így minden esetben díjfizetési kötelezettsége keletkezett, akkor is, ha a hívott készüléke ki volt kapcsolva. Arról volt tehát szó, hogy a szolgáltatók a hangpostára irányított hívásokat felépült hívásokként kezelték és ezután számláztak.

A probléma abból keletkezett, hogy a szolgáltatók a hangposta bejelentkezése előtt semmilyen formában nem jelezték a hangpostára irányítást, és a hívó fél díjfizetési kötelezettsége a hangposta bejelentkezésével egy időben megkezdődött, anélkül, hogy azt tudta volna. A Versenytanács mindkét vizsgálat alapján megállapította, hogy a mobiltelefon-szolgáltatók visszaéltek erőfölényükkel és 90 napos türelmi időt biztosítva, megtiltotta a versenytörvényt sértő magatartás folytatását.

A kifogásolt magatartás kétségtelenül anyagi hátrányt okozott a szolgáltatók előfizetőjét hívó azon fogyasztónak, aki nem kívánt hangposta-üzenetet hagyni, ráadásul a hátrány nagysága attól is függött, hogy a hívást indító előfizető milyen díjcsomagra fizetett elő saját szolgáltatójánál. A szolgáltatók előfizetőit hívó fo-

gyasztókat – azáltal, hogy a hívást végződtető szolgáltató kikerülhetetlen – olyan feltétel vállalására kényszerítették, amelyeket azok nem feltétlenül akartak igénybe venni. A kifogásolt magatartás a szokásos üzleti gyakorlatból nem következik, hiszen több szolgáltató is valamilyen módon tájékoztatja a hívót arra, hogy a hívott fél nem elérhető, valamint a díjfizetési kötelezettség késleltetett indítása műszakilag megoldható és nem járt volna aránytalan többletköltséggel.

A hívó fél előzetes figyelmeztetésével kapcsolatos technikai megoldások, illetve a figyelmeztetés vagy a késleltetés szükséges időtartama olyan kérdések, amelyek felvetették az egységes szolgáltatói gyakorlat kialakításának szükségességét. Ennek érdekében a versenyfelügyeleti eljárás vizsgálói a jogalkotásról szóló törvény adta lehetőséggel élve¹ jelezték a szakminisztériumnak a vonatkozó hatá-

lyos rendelet(ek) módosításának szükségességét.

Az Informatikai és Hírközlési Minisztérium áttekintve a jelzett problémát, megtalálta a megoldást: 2006. január 1-jétől a hírközlési előfizetési szerződésekről szóló miniszteri rendelet² kiegészül a hangposta-szolgáltatással kapcsolatos rendelkezéssel, mely leszögezi, hogy ha a hívott fél nem érhető el és hangposta-szolgáltatást vesz igénybe, erről a szolgáltató köteles a hívó felet szövegbemondással a hangposta igénybevétele előtt díjmentesen tájékoztatni. Ezt követően két másodpercet kell biztosítani a hívó félnek, hogy az üzenethagyásról dönthessen, illetve díjmentesen megszakíthassa a hívást, ha azt nem kívánja igénybe venni.

Ilyen egyszerű!

MORVAYNÉ VÍGH KATALIN

² 16/2003. (XII. 27.) IHM rendelet az elektronikus hírközlési előfizetői szerződésekre és azok megkötésére vonatkozó részletes szabályokról

¹ 1987. évi XI. tv. 44. §

Ajánlott díjak megállapítása: nem ajánljuk

A Debreceni Ügyvédi Kamara 2003-ban nyújtott be egyedi mentesítés iránti kérelmet annak érdekében, hogy a területén működő ügyvédek számára ajánlott díjtételeket adhasson ki. A Versenytanács az ajánlott díjtételek kiadását az ügyvédek közötti árverseny korlátozására alkalmas eszköznek minősítette, és elutasította a Kamara mentesítésre irányuló kérelmét is, mivel a mentesítési feltételek teljesülését a Kamara nem bizonyította.

A Versenytanács a versenykorlátozásra való alkalmasságot abban jelölte meg, hogy az ajánlott (jellemzően fix összegű

vagy bizonyos százalékban meghatározott) árak a kamara tagjainak egyéni költségeitől, teljesítményük minőségétől függetlenül egységesíthetők az árakat. Ez azt eredményezheti, hogy az alacsonyabb önköltséggel, alacsonyabb szakmai tudással, vagy ismertséggel (kisebb kereslettel) rendelkező kamarai tagok sem kényszerülnek árak csökkentésére, míg a korábban magasabb árat alkalmazó – ismert és keresett – ügyvédek az ajánlott díjtól függetlenül tudják érvényesíteni magasabb árakat.

Egyúttal felhívta a Versenytanács a figyelmet, hogy nincsen jogszabályi akadálya annak, hogy minden ügyvéd, ügyvédi iroda megállapítsa saját magára vonatkozóan a szolgáltatási díjait, vagy iránydíjait, s ezt a díjjegyzéket a fogyasztók tájékoztatására kifüggeszse, vagy más módon rendelkezésre bocsássa.

A Kamara keresetére a Fővárosi Bíróság hatályon kívül helyezte a Versenytanács határozatát, és új eljárás lefolytatását rendelte el, előírva a mentesítési feltételek teljesülésének vizsgálatát.

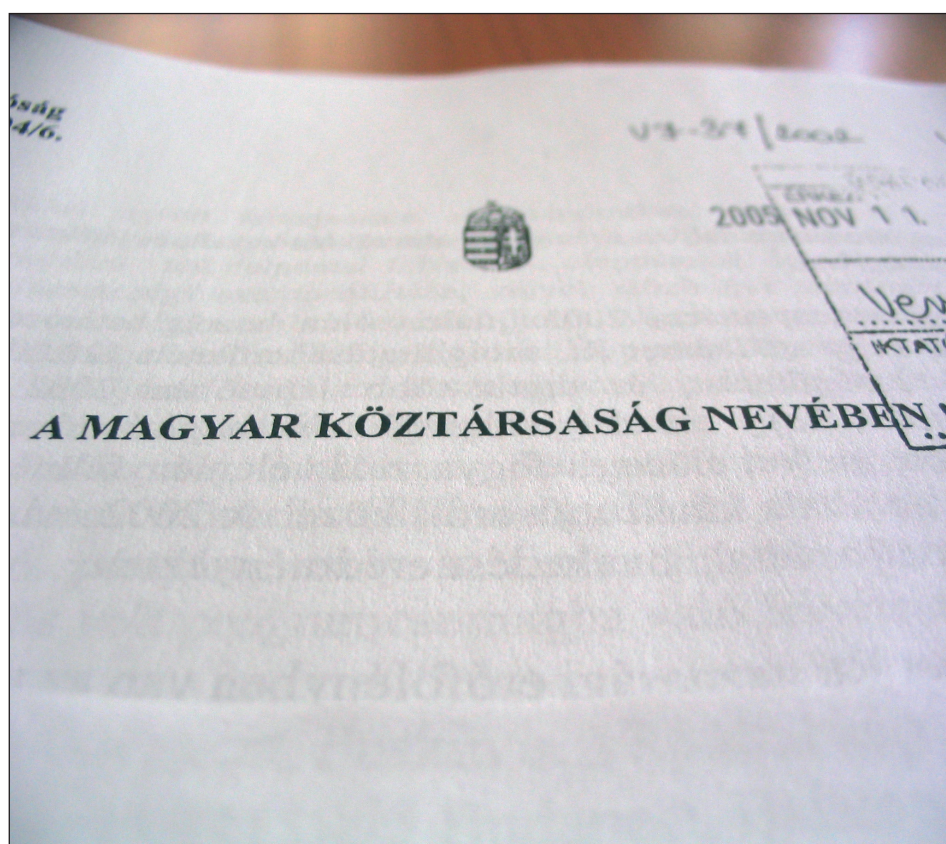
A GVH fellebbezése folytán a Fővárosi Ítéletábrla azonban hatályon kívül helyez-

te a Fővárosi Bíróság ítéletét. A Fővárosi Bíróság újabb ítéletében 2005 októberében elutasította a keresetet, egyetértve a Versenytanács határozatában foglaltakkal. Az ítélet indokolása megállapította, hogy az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény nem ad felhatalmazást az Ügyvédi Kamarának arra, hogy a felek (ügyvéd és megbízója) szabad megállapodásán alapuló díjalkuba bármilyen módon, akár közvetlenül, akár közvetve beavatkozzon, így a Kamarának még ajánlás szintjén sincs felhatalmazása árak képzésére vagy díjszabások kialakítására.

A bíróság álláspontja szerint az ajánlott díjakról döntő közgyűlési határozat – törvényi felhatalmazás hiányában – versenykorlátozó megállapodásnak minősül. A közgyűlési határozat nemhogy nem javítja a verseny fejlődését, de bizonyos esetekben még kedvezőtlen irányba is befolyásolhatja a versenypiac alakulását. Megállapította a Bíróság azt is, hogy a képzett díjakból eredő esetleges előnyök nem jutnak el a fogyasztókhoz, és a felperes azt sem tudta igazolni, hogy az ajánlott árak meghatározására szükség lenne az indokolt gazdasági cél eléréséhez. Az indoklás szerint az ajánlott árak nyilvánosságra hozatala nehezítené az ügyfél alkupozícióját, hiszen kisebb esélye lenne annak, hogy az ügyfél az ajánlott árhoz képest alacsonyabb díj kikötését érje el.

Lapértékesítés: mennyi bírság jár?

A Versenytanács határozatában megállapította, hogy a BKV, a Hírker és a BuvaHír által 1996. január 17-én megkötött megállapodás 15. pontja – miszerint a BKV csak a Hírker és BuvaHír hozzájárulásával létesít további újságos áruhelyeket –, versenyt korlátozó megállapodásnak minősül. Ugyancsak versenyt korlátozó megállapodásnak minősül a négy vállalkozás között 2000. december 22-én létrejött megállapodás 14. pontjában kikötött előbérleti jog is. A Versenytanács az előbérleti jog kapcsán arra a következtetésre jutott, hogy egy Ptk.-ban szabályozott jogviszony értékelhető a versenyjog szempontból vertikális versenyt korlátozó megállapodásként. A Versenytanács eltiltotta a vállalkozásokat a 2000. december 22-i megállapodásban írt versenyt

A tárgyalóteremben történt

korlátozó rendelkezésnek további alkalmazásától, és a BKV-t 30 millió, illetve a másik három vállalkozást egyetemleges kötelezettként 30 millió forint bírság megfizetésére kötelezte.

A Fővárosi Bíróság osztotta a Versenytanács álláspontját a megállapodás jogsértő minősítése, illetve a mentesítés megadásához szükséges feltételek hiánya tekintetében. A bírság összegét ugyanakkor harmadára csökkentette. A

Fővárosi Ítéletábla hatályon kívül helyező végzését követően meghozott újabb fővárosi bírósági ítélet szintén csak a bírság összege tekintetében változtatta meg a Versenytanács határozatát, ezáltal egyhatodára csökkentve a Versenytanács által kiszabott bírságot.

A bírságtörténet még nem ért véget, mert a GVH fellebbezést nyújtott be a Fővárosi Ítéletáblához a bírság összegének csökkentését kifogásolva.

Ki a legjobb? – Milliókat ér a pontos fogalmazás

2003 szeptemberében a Versenytanács fogyasztók megtévesztése miatt büntette a Procter & Gamble magyarországi leányvállalatát. Az Ariel mosópor reklámfilmje szerint „az SGS, egy független svájci kutatóintézet a vezető mosóporok összehasonlítása alapján igazolta, hogy a tipikus makacs foltok eltávolításában a legjobb az új Ariel”. Egy pizzériás reklámfilm állítása szerint „alapos laboratóriumi teszt igazolja, hogy a tipikus makacs foltok eltávolításában a legjobb az új Ariel”. Feliratként látható volt, hogy a reklámállítás a 29 mindennapos makacs folton végzett teszten alapul. A GVH nem vitatta az SGS vizsgálatának objektivitását, viszont annak eredménye alapján nem állítható egyértelműen, hogy az Ariel lenne a legjobb. A 29 foltból ugyanis 23 esetben bizonyult a leghatékonyabbnak. Figyelembe vette azt is, hogy egy másik, németországi kutatóintézet eredményei a Persil-t minősítik hatékonyabbnak. A Versenytanács szerint a piaci elsőbbséget jelző kifejezés csak akkor használható, ha az abszolút elsőség megállapítható.

A GVH döntése mindkét bírói fórum előtt megállt. Az Ítéletábla szeptember 21-i ítélete sem fogadta el azt a felperesi érvelést, mely szerint az Ariel folteltávolító hatása szignifikánsan jobb, mint a magyar piacon szereplő többi mosóporé, illetve a legjobb nem abszolút, hanem relatív fogalom, mely jogszerűen használható akkor, ha összességében bizonyul elsőnek egy termék. A bíróság rögzítette, hogy az SGS vizsgálati összefoglalójában nem az áll, hogy az Ariel a „legjobb” mosószer, másrészt nem minden foltra fejtett ki jobb hatást, mint más mosóporok. Miután sem az „általánosságban”, sem az „összességében” kifejezések nem találhatók meg a reklámszövegben, nincs annak jelentősége, hogy mi volt a reklámozó szándéka. Csak az számít, hogy mi jelent meg a reklámban és azt a fogyasztók hogyan érthetik. Az elsőfokú bíróság helyben hagyott ítéletében azt is megállapította, hogy új szakértői eljárásnak nincs helye, mert a felperesnek már a reklám közzététele előtt rendelkeznie kellett olyan egyértelmű vizsgálati eredménnyel, amely állításait alátámasztja.

Mégis fizetni kell!

A Fővárosi Bíróság a SEVAKO vadásztársaság kérelmére felfüggesztette a bírság befizetését. A Fővárosi Ítéletábla szeptember 28-i végzésével viszont megváltoztatta e döntést. A kartellezés miatt – több más társasággal – közel hárommillió Ft-ra bírságolt vállalkozásnak így fizetnie kell (lásd a vadászkartellről szóló cikkünket a Versenytükör 1. számában). A döntés jól példázta, hogy szigorú követelményeknek kell megfelelni annak, aki a bírság későbbi befizetésére apellál.

Az ítéletábla kiemelte, hogy a bírság összegére és a vállalkozás pénzügyi helyzetére vonatkozó általános hivatkozás önmagában nem elegendő. A kérelem alátámasztásához a cég pénzügyi és vagyoni viszonyainak teljes körű, részle-

tes, okirati bizonyítékok (hitelesített mérleg, eredménykimutatás) formájában való feltárása szükséges. Idetartozik az ingó, ingatlan, készpénz-, értékpapír vagyon, egyéb befektetések, valamint a bankszámla egyenlegének kimutatása, a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó eszközök számbavétele. Csak ezen adatok ismeretében kerül olyan helyzetbe a bíróság, hogy a végrehajtás felfüggesztése kérdésében dönthessen. Az elsőfokú bíróságnak az alaptalan, nem bizonyított kérelmet el kellett volna utasítania, ugyanis a köztartozások megfizetéséről, annak felfüggesztéséről pusztán méltányossági alapon a bíróság nem dönthet. A per elhúzóására hivatkozással sem rendelhető el a végrehajtás felfüggesztése.

Nemzetközi kishírek

Az Európai Bizottság közzétette az energiaszektorban folytatott ágazati vizsgálatáról szóló jelentését. A jelentés megállapítja, hogy mind a gáz, mind az elektromos áram piacán jelentős a koncentráció és a vertikális integráltság, a meglévő hosszú távú szerződések gátját képezik a versenynek. A piaci árak transzparenciájának hiánya ugyancsak akadály a árverseny kialakulásának. A jelentés szövege elérhető a Versenyügyi Főigazgatóság honlapjáról.

*

A Bizottság elkészült azon jelentésével, amelynek célja a fúzióengedélyezés során kiszabott feltételek, illetve a felek által vállalt kötelezettségek elemzése volt. A tanulmány megállapítja, hogy a leválasztások feltételként való előírása gyakran nem volt kellően szigorú és az ideálisnál gyakran jóval kisebb egységek leválasztására került csak sor. Ugyanakkor ezen leválasztott vállalatrészek az esetek túlnyomó többségében képesek voltak a piacon megmaradni és az esetek nagy részében a vevő növelni is képes volt az adott vállalatrészhöz köthető piaci részesedést. A Bizottság megítélése szerint az esetek kevesebb, mint egy tizedében bizonyult teljesen hatástalannak a verseny fenntartása érdekében alkalmazott intézkedés.

*

A gépjármű-forgalmazás reformjának utolsó lépéseként október 1-jétől nem részesülnek automatikus mentesülésben a forgalmazókat megkötő ún. területi klauzulák. Ezen szerződési kikötések lényege az volt, hogy a gyártó által a forgalmazó

számára biztosított területen kívül a forgalmazó nem hozhatott létre értékesítési egységeket. Jóllehet a tilalom alkalmazása nem jelenti egyértelműen a megállapodás jogellenességét, azonban a megállapodások mentesülése csak akkor marad nyilvánvaló, ha ezen klauzulák kikerülnek belőlük. Az új szabályozás célja, hogy a forgalmazók számára lehetőség nyíljon tevékenységük más területekre, akár más tagállamokra való kiterjesztésére, ha úgy látják, hogy ott a márka alulreprezentáltsága vagy az ottani magasabb árak miatt erre reális lehetőség nyílik.

*

Az Elsőfokú Bíróság jóváhagyta a Bizottságnak az EDP ügyben hozott, a tervezett fúziót megtiltó határozatát. A 2007-ig a gázpiaci liberalizáció alól derogációt élvező portugál piacon a vertikálisan integrált monopolista Gás de Portugal felvásárlását azért nem engedélyezte a Bizottság mert annak révén mind a Gás de Portugal, mind pedig az egyik vevő, az Energias de Portugal villamos energia ipari vállalkozás erőfölényét erősítené. Az Elsőfokú Bíróság ugyan megállapította, hogy a Bizottság hibákat követett el a gázpiaci vizsgálatokor. Meglátása szerint az a tény, hogy a derogáció következtében a gázpiaci verseny akadályozza. Mindazonáltal úgy vélte, hogy a villamosenergia-ipar kapcsán a Bizottság meglátásai helytállóak, így a határozat felülbírálatára nincs ok. Az ítélet fontos következtetése az, hogy a villamosenergia-piac és a gázpiaci jelentős szereplői közötti összefonódások mind a két piacon korlátozzák a versenyt, tekintettel a két termékpiac egymást kiegészítő jellegére és kapcsolódásaira.

*

Az Elsőfokú Bíróság felülbírált a Bizottságnak a Daimler Chrysler AG-vel szembeni elmarasztaló határozatát és a kiszabott bírságot nagymértékben csökkentette. Az Elsőfokú Bíróság a Bizottságtól eltérően valódi ügynöki szerződésként értékelte a Daimler Chrysler AG és a németországi ügynökök kapcsolatát, így azok jogellenességét sem állapította meg. Tekintettel arra, hogy a határozat jelentős részben ezen szerződési kört vizsgálta, az ítélet nyilvánvalóan ered-

ményezte a bírság nagyarányú csökkenését.

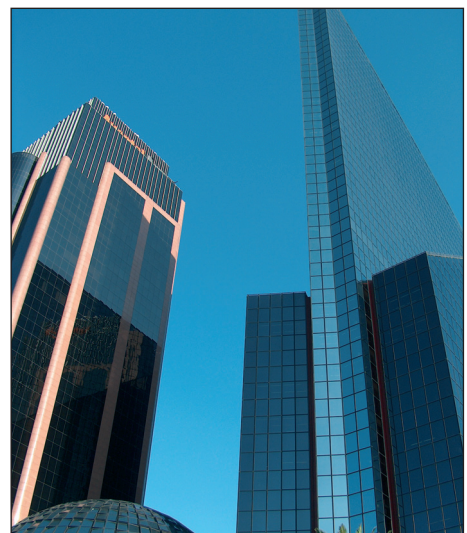
*

Az Európai Bizottság egy évek óta tartó eljárás végére tett pontot, amikor november 30-án megállapította, hogy a műanyag ipari zsákok piacának szereplői összejátszottak egymással a piac felosztása, az árak rögzítése és az ehhez szükséges információk cseréje révén. Az ipari zsákok széles körben kerültek felhasználásra, hiszen az építőanyagoktól kezdve az állateledeleken át a műtrágyáig bezárólag sokféle termék csomagolására alkalmaztak. A Bizottság 290 millió eurós bírságot szabott ki a kartellben részes vállalkozásokra.

*

2005. november 8–10. között került megrendezésre az ICN 2005 Cartel Workshop konferencia Szöulban. A konferencián 35 ország versenyhatóságának több mint 100, alapvetően kartelleljárásokkal foglalkozó munkatársa vett részt. A konferencia két nagy témakört foglalt magában. Egyfelől a kartellvizsgálatok általános témaival, tapasztalataival (a vizsgálatok felépítése a kezdettől a döntésig, bírságkalkulációs elvek és megoldások, hatóságok közötti kooperáció, az ellenszegülés és félrevezetés jogi kezelése stb.), másfelől pedig az elektronikus kutatás és bizonyítékszerzés, annak kezelési kérdései és tapasztalatai, a felvetődő jogi problémák kezelése, a feldolgozási technikák és folyamatok megtervezése, a szükséges kapacitások fejlesztése témákkal foglalkozott.

CSÉPAI BALÁZS

Új tag a Verseny- tanácsban

2005. november 1-jén munkába lépett a Versenytanács új tagja dr. Miskolczi Bodnár Péter.

Nomen est omen. Az új versenybíró valóban Miskolcon született, 1981–2005 között a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán főállásban polgári- majd kereskedelmi jogot oktatott. Tíz éven keresztül vezette a – tevékeny közreműködésével létrehozott – Kereskedelmi Jogi Tanszékét, és egy-egy cikluson keresztül ellátta a Civilisztikai Tudományok Intézetének igazgatói, valamint a kar nemzetközi dékánhelyettesi, később oktatási, egyben általános dékánhelyettesi feladatait. Tudományos diákköri patrónusi tevékenységét „Mestertanár” címmel ismerték el. Európai üzleti jogi kutató és oktató tevékenységére tekintettel a Jean Monnet professzorok között tartják számon. 2004-től másodállású oktatóként irányítja a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Kereskedelmi Jogi Tanszékét. Kutatóként foglalkozott egyebek között versenyjoggal, fogyasztóvédelemmel és társasági joggal. A Magyar Jogászok az Európai Büntetőjogért Egyesület alapító tagja és társelnöke (1997-től). A GVH-ban a MISKOLCZI_BODNAR.Peter@GVH.hu e-mail címen, ill. a 472-8988-as telefonon érhető el.

Tájékoztató a GVH ügyfélszolgálati tevékenységéről

A GVH szervezeti átalakításának részeként 2005 júliusától a főtitkárság irányítja – a sajtókapcsolatok és a regionális versenypolitikai együttműködés mellett többek között – a főtitkárság Kommunikációs Csoportjához tartozó ügyfélszolgálati tevékenységet. Jóllehet, a GVH – a fúziókontroll témakörét nem számítva – kizárólag hivatalból, közérdek sérelme esetén indít eljárást, az egyéni problémákkal jelentkezők sok esetben hoztak a hivatal tudomására fontos versenysérelmet.

A hivatal ügyfélszolgálatához évente több ezer megkeresés érkezik, bizonyítván a GVH iránti nagyfokú társadalmi érdeklődést, és egyben felelősségünket az állampolgárok hiteles tájékoztatását illetően. Az ügyfélszolgálat törekszik a szakmai és a szélesebb közvélemény hatékony, objektív és szakszerű tájékoztatására. Az ügyfélszolgálat feladatának tekinti az objektív és szakszerű tájékoztatást a GVH hatásköréről, a versenytörvénnyel kapcsolatos kérdésekről.

A beérkező telefonos kérdéseket, észrevételeket először az ügyfélszolgálat szűri meg. A bejelentés korábbi intézményének átalakításával november 1-jétől lényegében bárkinek lehetősége nyílik a GVH-hoz fordulni. Egyszerű levélben (panaszként), vagy a hivatal által közzétett

formátumú bejelentéses űrlap megfelelő kitöltésével (pl. a honlapról letöltve) lehet kezdeményezni eljárás megindítását.

Milyen jogsértéseket vizsgálhat a GVH hivatalból?

- **Fogyasztók megtévesztése, ha az alkalmas a versenytorzítására**
- **Versenykorlátozó megállapodások (pl. kartellek, forgalmazási korlátozások)**
- **Gazdasági erőfölénnyel való visszaélés**
- **Fúziók, felvásárlások, amennyiben elmulasztottak engedélyt kérni**

Hogyan lehet a GVH-tól információhoz jutni? A 2005. november 1-jétől alkalmazandó bejelentéses és összefonódásos űrlapok a GVH ügyfélszolgálatán személyesen (előzetesen egyeztetett időpont szerint), telefaxon [06 (1) 472-8905] vagy postai úton is igényelhetők, érdemes továbbá felkeresni a www.gvh.hu honlapot. A GVH ügyfélszolgálatával a kommunikációs kapcsolat a következő módon vehető fel: telefonon: 06 (1) 472-8851, elektronikusán e-mailben: ugyfelszolgalat@gvh.hu és személyesen 1054 Budapest, Alkotmány utca 5. fszt. 18. (Tóth Ágnes), valamint telefaxon: 06 (1) 472-8905.

Ágazati vizsgálat a lakáshitelezés terén

A GVH a lakáscélú jelzáloghitelezés piacon a 2002. január és 2004. július közötti időszakra vonatkozóan folytatott ágazati vizsgálatot 2004. július 9-től kezdődően. A vizsgálat indításakor a GVH 41 hitelintézetet kötelezett adatszolgáltatásra, érdemi válasz 25 hitelintézettől érkezett. A hivatal a piaci szereplőkön kívül információt kért az MNB-től, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletétől is.

A 2005. november 15-én a GVH honlapján (www.gvh.hu) nyilvános vitára bocsátott jelentéstervezetében a GVH az alábbi tapasztalatokat rögzítette.

– A lakáshitelpiac a vizsgált időszakban mind keresleti, mind pedig kínálati oldalról nagymértékben bővült volt. Elsősorban a lakáshoz jutás állami támogatása növekedésének köszönhetően számos új piaci szereplő jelent meg.

– A GVH nem talált arra utaló bizonyítékot, hogy a vizsgált időszakban a piaci résztvevők bármelyike egyedül vagy másokkal közösen gazdasági erőfölénys helyzetben lett volna. A piac megtámadhatóságának legfontosabb kellékével, az üzletág kiépítéséhez, illetve fejlesztéséhez szükséges megfelelő tőkeerővel a Magyarországon működő hitelintézetek rendelkeznek, számukra a lakáshitelezés piacára való belépéshez szükséges szakmai tudás – mint az a gyakorlatban bebizonyosodott – viszonylag gyorsan megszerezhető, a fiókhálózat pedig átmenetileg más megoldásokkal kiegészíthető. Emellett az EU-tagállamokban működő pénzügyi intézmények is bármikor piacra léphetnek lakáshitel-kínálatukkal, a PSZÁF-nál regisztrált intézmények közül többen jelezték határon átnyúló hitelezési szándékukat is.

– A GVH nem talált versenykorlátozó megállapodásra, illetve ilyen hatású összeshangolt magatartásra utaló tényeket. A lakáshitelpiac a jogszabályi előírások következtében átlátható piacnak mondható, melyen különösebb erőfeszítések nélkül megismerhetők a versenytársak fogyasztók felé alkalmazott kondíciói, melyek anynyira különbözőek, hogy ezek alapján nem tételezhető fel a Tpv. által tiltott összejátszó magatartás. Az egyirányú kamatmozgások döntően a hitelpiac sajátosságaiból, jellemzőiből következnek.

Mindezek alapján a GVH versenyfelügyeleti eljárás kezdeményezését jelenleg nem tartotta indokoltnak egyik piaci szereplővel szemben sem.

A GVH egyúttal javaslatokat tesz a szabályozási kompetenciával rendelkező hatóságoknak, illetve az érintett szakmai szervezeteknek az alapvetően nem a versenytörvénnyel kezelhető, de a verseny alakulására kiható fogyasztóvédelmi problémák rendezése céljából. A felvetések közé tartozik különösen

- a fogyasztói tájékoztatás hatékonyabbá tétele,
- bizonyos árukapcsolási gyakorlatok korlátozása,
- a szerződéses feltételek változtatása esetén szokásos banki gyakorlatok felülvizsgálata,
- a kényszerértékesítés esetén irányadó árak sajátos meghatározása,
- a vételi opció esetére lehetőségbiztosítás az adós számára saját vagy közös értékesítésre,
- a díjstruktúra egyszerűsített, átláthatóbb közlése,
- a szerződésekre vonatkozó általános szerződési feltételek felülvizsgálata a fogyasztóvédelmi rendelkezésekkel való összhang tekintetében,
- a fogyasztóvédelmi civil szervezetek jogkörének, érdekérvényesítő lehetőségeinek bővítése.

A GVH nem zárta ki, hogy a piaci szereplők későbbi, a szerződésben álló fogyasztókkal szembeni magatartása szükségessé tesz újabb versenyhatósági vizsgálatokat, ezért a továbbiakban is figyelemmel kíséri és elemzi a lakáshitelpiaci folyamatokat. Ennek oka, hogy a nagy összegű lakáshitelek jellemzően hosszú távra – akár 20 éven túl is – a kölcsönt nyújtó bankhoz kötik a fogyasztókat. Tekintettel arra, hogy az általános szerződési feltételeiken

alapuló szerződés módosításokról jellemzően egyoldalúan döntenek a hitelintézetek, ez fokozottan kiszolgáltatottá teszi ügyfeleiket.

KÖRÖSI KATALIN

A GVH elnöke az adott ágazat vállalkozásaitól – a piaci folyamatok megismerése és értékelése céljából – határozattal, határidő megjelölésével felvilágosítást kérhet, amennyiben az ármozgások vagy más piaci körülmények arra utalnak, hogy az adott piacon egy vagy több vállalkozás a versenyt megakadályozza, korlátozza vagy torzítja, illetve gazdasági erőfölényével visszaél.

Az ágazati vizsgálat általános tájékozódásra szolgáló eszköz, nem konkrét vállalkozások „ellen”, illetve konkrét vállalkozás magatartásának vizsgálatára irányul, következményeként azonban természetesen nem kizárt egy vagy több konkrét vállalkozás elleni versenyfelügyeleti eljárás indítása sem. Emellett a vizsgálat keretében feltárt tények, információk indokoltá tehetnek a versenyjoggal nem kezelhető vagy a törvény tilalmaiban nem ütköző negatív gyakorlattal kapcsolatban szakmai szabályozási vagy más szervek általi intézkedés kezdeményezését.

Az ágazati vizsgálat intézménye az európai gyakorlatban is ismert, a bizottság is alkalmazza, a pénzügyi szolgáltatások két részpiacán jelenleg is folyamatban van két ágazati vizsgálat.

Versenyjogi bírák és a közgazdaságtan

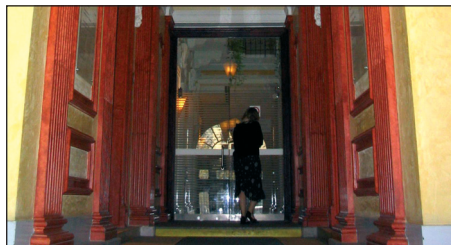
Az RCC, az OECD és a GVH budapesti székhelyű regionális központja (Regional Centre for Competition), az EK Bizottságának támogatásával 2005. november 18–19-én Budapesten szemináriumot szervezett a versenyjogi ügyek iránt érdeklődő bírók számára a EK Szerződés 82. cikkelyének alkalmazásával összefüggő közgazdasági problémák témakörében.

Az Unió 20 tagországából, valamint Romániából és Bulgáriából érkező bírók érdeklődését a közgazdaságtani elemzések iránt a Bizottság részéről a gazdasági erőfölénnyel való visszaélések tárgyában a közeljövőben várhatóan kibocsátásra kerülő iránymutatás tervezetével kapcsolatos információk, elvárások, hírek kelthették fel. Mindenesetre az esemény iránt meglepően széles körű volt az érdeklődés, amelyet a résztvevők, illetve a küldő országok nagy száma is jelzett.

A Szerződés 82. cikkének alkalmazása folyamatban lévő reformjának állásáról, a felmerülő legfontosabb kérdésekről és problémákról Rita Wezenbeek számolt be. Az EU Bizottsága a jövőben arra fog törekedni, hogy az ún. „formális alapon” történő megítélések korábban tapasztalt túlsúlya helyett növekedjen az ún. „hatáslapú” jogi értékelések aránya. Ez azt jelenti, hogy az esetek növekvő hányadában a jogsértést nem elsősorban az erőfölényben lévő vállalkozás konkrét magatartásának formája, hanem végső soron annak a fogyasztói jólét alakulására gyakorolt hatása alapján kell megállapítani. A 82. cikk alkalmazására vonatkozó iránymutatás tervezete egyelőre csak a piackiszorító hatású jogsértéseket fogja érinteni, a kizsákmányoló természetű, illetve egyéb diszkriminatív esetek később kerülnek sorra. Röviden érintette a piackiszorító jellegű jogsértések fő esettípusait, amelyek egyben a szeminárium keretében megbeszélésre kerülő fő témaköröket is adták: piackiszorító hatású árazás (ár-

kedvezmények, mennyiségi árendelmények, árdiszkrimináció), árukapcsolás és -kötegelés, felfaló árazás.

A szeminárium Frederic Jenny, az OECD Versenypolitikai Bizottságának elnökének és Nagy Zoltán, a GVH elnökének megnyitóját követően a 82. cikk alkalmazásának eddigi legfontosabb tapasztalatait, alapvető kérdéseit áttekintő két előadással indult, amelyet Jörg Terchechte, a bielefeldi egyetem adjunktusa, illetve David Elliott, a PricewaterhouseCoopers közgazdásza tartott. Kiemelték, hogy a 82. cikk alkalmazása nélkülözi azokat a világos és egyértelmű céltokat, elveket és konkrét jogi „fogódzókat”, amelyek segíthetnének a gazdasági erőfölényben lévő vállalatoknak annak megítélésében, hogy az általuk követett adott piaci magatartás milyen esetekben minősülne jogsértőnek, illetve mikor lehetne tekinthető agresszív, de jogszerű árpolitikának, hiszen lehetséges és tényleges eredményét tekintve (a versenytárs piacról való kiszorítása) a kétféle eset nem különbözik egy-

mástól. Ilyen cél lehet a versenynek a fogyasztói jólét csökkenését eredményező magatartások elleni védelme, szemben például a versenytársak, ezen belül különösen a nem hatékony versenytársak számára nyújtott öncélú védelemmel, amely – különösen hosszabb távon – valószínűleg hátrányos lenne a fogyasztó számára.

A fogyasztói jólétre gyakorolt hatás középpontba helyezésének közgazdasági szempontjait elemezte előadásában Bara Zoltán, a GVH Versenytanácsának tagja a piackiszorító hatással járó mennyiségi árendelmények, illetve az árdiszkrimináció egyéb formáinak példáján. Az egyes fogyasztói csoportok eltérő keresletrugalmasságain alapuló árdiszkrimináció általában és összességében pozitív jóléti hatással jár, akárcsak a jelentős fixköltségekkel járó többtermékes kibocsátás ún. Ramsey-árazása. Külön közgazdasági elemzést igényelnek a mennyiségi követelményhez kötődő, ún. hűség-kedvezmények (loyalty rebates). Ha a mennyiségi kedvezmény, domináns vállalat által megjelölt mennyiségi követelmény elérése után az összes megelőzően vásárolt jószágegységekre is jár utólag, akkor a be-

lépni szándékozó vállalkozás számára annál nehezebb a kedvezmények alapján számított „hatásos” (effective) árral való versenyzés, minél közelebb került a fogyasztó a megjelölt mennyiségi követelményhez, hiszen annál jelentősebb a kedvezmény árcsökkentő hatása az inkrementális jószágegységekre vetítve. Ha az átlagos fogyasztó által a piacra lépés szempontjából fontos kereskedelmileg életszerű vásárlási mennyiség kisebb, mint a kedvezményt biztosító mennyiségi követelmény, akkor a piackiszorító hatás megállapításának közgazdasági feltétele az, hogy az összes kedvezmények összegének a kereskedelmileg életszerű vásárlási mennyiségére vetített hatásos ár a domináns vállalat termékegységre vetített összes költségénél (ATC) kisebb legyen.

Az üzletkötés megtagadása esetkörével kapcsolatban előadásában hangsúlyozta, hogy a jogsértés jóléti hatásának megítélését nehezíti a piac adott állapotából (a gazdasági erőfölényből) eredő allokatív hatékonyságvesztés és az erőfölényes helyzet adta többletprofit által biztosított innovatív tőkeberuházás közötti átváltás (trade-off). Ez utóbbi hosszabb távon a költségek csökkentését, a minőség, a szolgáltatás színvonalának javulását, új termékek kifejlesztését eredményezheti. Létezik másfelől átváltás abban a tekintetben is, hogy a dinamikus hatékonyság javulását az adott termékpiacon a domináns vállalat vagy az ő hátrányára a versenytárs valósítja meg. Ha a piacon ugyanazt a dinamikus hatékonyságjavulást a verseny is biztosítani tudja, akkor a fogyasztói jólét rendszerint nagyobb, mintha azt egy domináns (vagy még inkább, ha azt monopolhelyzetben lévő) vállalat valósítja meg. Az üzletkötés megtagadásának speciális, bár egyre gyakoribb esete a hálózati hozzáférés megtagadása, amellyel összefüggésben fontos összefüggésre világított rá Jörg Terchechte az ún. „nélkülözhetetlen eszköz” (essential facility) doktrínájának szerepére az európai és a német jogalkalmazás során.

A konferencia zárószavában William McKechnie, az ír Legfelsőbb Bíróság bírójának arra hívta fel a figyelmet, hogy a versenyjogi esetek megítélésében a közgazdasági elemzések, összefüggések, sőt elméletek közvetlen megjelenése is várható, amelyre a bíróknak is fel kell készülniük. E felkészülésnek egyik lépéseként értékelte az OECD RCC által rendezett szemináriumot is azzal, hogy további hasonló rendezvényekre is szükség lesz.

BARA ZOLTÁN

Nemzetközi konferencia a hozzáférés versenyjogi problémáiról

„Legal problems of access in Network Industries” címmel konferenciára került sor 2005. november 22-én a Magyar Tudományos Akadémia Jogtudományi Intézete Infokommunikációs Jogi Centruma (IJC) szervezésében, a Közép Európa Egyetem (CEU) szakmai partnersége mellett. Az ún. „hálózatos iparágak” (ilyen pl. az elektronikus hírközlés, az energetika, a vasúti közlekedés) hasonló szabályozói problémákkal (liberalizáció, egyetemes szolgáltatás, hozzáférés) néznek szembe, amelyek előrevetítik a vonatkozó szabályozás és intézményrendszer integrációjának szükségességét, a szabályozás hatékonyabbá tétele valamint Magyarország versenyképességének növelése szempontjából.

A konferenciát Vörös Imre professzor, a Jogtudományi Intézet igazgatóhelyettese nyitotta meg. Az első előadást Tóth Tihamér, a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsának elnöke tartotta. Előadásában versenyjogi szemszögből elemezte a hozzáférés alapproblémáit. Ezt követően Nagy Csongor István, a CEU PhD hallgatója és az Infokommunikációs Jogi Centrum munkatársa az essential facility (nélkülözhetetlen eszközök) doktrínájáról és az ezzel kapcsolatos joggyakorlatról, valamint a szerződéskötés megtagadásának következményeiről értekezett.

A következő részében a konferenciának a szektorális szabályozást végző szervektől érkező neves hazai szakemberek tartották meg prezentációikat. A hozzáféréssel kapcsolatos elektronikus hírközlési szabályozásról és gondokról beszélt elsőként Kovács Anita, a Gazdasági Versenyhivatal Infokommunikációs Irodájának vezetője. A tartalomhoz való hozzáférés képezte Monica Arino (European University Institute, Olaszország) előadásának a tárgyát, itt különösen az elektronikus médián keresztül közvetített tartalmakra koncentrált az elemzés. Bartolits István úr előadása, a Nemzeti Hírközlési Hatóság részéről, különleges helyet foglalt el a szektorspecifikus sajátosságokat bemutató előadások sorában. A Magyar Energia Hi-

vatal főosztályvezetője, Szörényi Gábor úr szintén megtisztelte jelenlétével a konferenciát, és az energiaszektor két fő részterületének, a gáz, valamint az elektromos áram hálózati gazdasági elemzésén és hozzáférési problémáin túl a határon keresztül való energiaszállítás problémáinak elemzésére is sort kerített.

Ezt követően Jean-Yves Art (Microsoft, EMEA, Belgium) versenyügyi igazgató úr beszélt a Microsoftot, mint különleges piaci helyzetben lévő szolgáltatót érintő, főként a szellemi tulajdonjoggal kapcsolatos hozzáférési kérdésekről. A konferencia központi eseményeként ezt követően Philip Lowe úr, az Európai Bizottság Versenyügyi Főigazgatója tartott előadást főigazgatóságának a hálózatos iparágak versenyjogi szabályozásában szerzett tapasztalatairól. A két egymást követő előadásban pontosan nyomon követhető volt, hogy az Európai Bizottság és egy

adott, domináns piaci helyzetben lévő vállalkozás az egyes szabályozási kérdéseket és a hozzáféréssel kapcsolatos problémákat mennyire eltérő nézőpontból ítéli meg. Koppányi Szabolcs, az IJC vezető kutatója, a CEU meghívott oktatója a hozzáféréssel kapcsolatos szabályozói hatások körök megosztásának illetve lehetséges integrálásának intézményi hátterét elemezte, multiszektor integrációs szempontból.

A konferenciáról illetve az ott elhangzott előadásokról bővebb információt a www.ijc.hu weboldalon találnak. A Magyar Tudományos Akadémia Jogtudományi Intézetének Infokommunikációs Jogi Centruma szívesen áll a konferencia szakmai tapasztalatai iránt érdeklődő oktatók, kutatók és gazdasági szakemberek rendelkezésére (koppanyi@jog.mta.hu).

SZENTKUTI DÁNIEL
KUTATÁSI ASSZISZTENS, IJC

Az OECD Budapesti Versenyügyi Regionális Oktatási Központ nyitókonferenciája 2005. szeptember 26.

A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) és a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) 2005 elején közösen hozta létre a GVH szervezeti keretein belül működő OECD Budapesti Versenyügyi Regionális Oktatási Központot. A Regionális Központ hivatalos megnyitójára 2005. szeptember 26-án került sor. A Petőfi Irodalmi Múzeumban rendezett ünnepélyes megnyitót a „Versenypolitika és növekedés – a verseny mint a versenyképesség és a gazdasági növekedés fő hajtóereje egy dinamikus gazdaságban” témájú konferencia követte.

A konferencia előadói között üdvözölhettük Gyurcsány Ferenc urat, a Magyar Köztársaság miniszterelnökét, Richard Hecklinger urat, az OECD főtítkárhelyettesét, valamint Frédéric Jenny urat, az OECD Versenyügyi Bizottságának elnökét, a francia semmítőszék tagját.

Az Európai Bizottság részéről Lars-Hendrik Röller, versenyügyi vezető közgazdász vett részt az eseményen. Dr. Chikán Attila egyetemi tanár és Dióssy Gábor a GKM politikai államtitkára mellett Dr. Nagy Zoltán, a GVH elnöke tartott előadást.

A konferenciára meghívott mintegy 100 résztvevő a Regionális Központ célcsoportját képező országok versenyhatóságainak vezetőiből, ezen országok Budapestre akkreditált nagyköveteiből, a versenypolitika kérdései iránt érdeklődő tudományos és üzleti kör képviselőiből, a gazdasági növekedéssel foglalkozó államigazgatási szakemberekből, kutatókból tevődött össze. A médiát az írott sajtó, valamint a rádió és három televíziós csatorna képviselte.

A nyitókonferencia megrendezésére ugyan szeptemberben került sor, a Regionális Központ már több szemináriumot és konferenciát rendezett, hiszen tényleges működését februárban kezdte meg.

Szubjektív interjú a GVH első elnökével

1991-től 1997-ig Vissi Ferenc töltötte be a GVH elnöki tisztjét, azóta üzleti tanácsadóként igyekszik nézeteivel hatni a versenyviszonyokra.

Vt.: Kinek kellett a GVH? Máshogy alakult volna a piacgazdaság Magyarországon, ha nem jött volna létre a versenyhatóság?

Vissi Ferenc: Az első kérdést elviccelhetném azzal, hogy „akkor régen” csak nekem kellett egy kartellhivatal. De komolyabban véve a nem is egyszerű választ, hiszen az csak egyik, és kisebb része a dolognak, hogy sokat dolgoztam érte. Az „ügy” első fordulója akaratlanul is az 1984-es verseny törvény (1984. évi IV. tv.) megalkotása volt, és az a tény, hogy kineveztek az Árhivatal elnökhelyettesének, ahol is egyszerre kellett olyan piacfelügyeleti feladatokat ellátni, amelyek tökéletes ellentmondásban álltak egymással. Ekkor kezdtem el komolyabban is foglalkozni a versenyjoggal, pontosabban az elméleti háttérrel. Szerencsére tudtam két versenyelméleti könyvet is venni külföldről, egy IO Handbook-ot és egy egyetemi tankönyvet, amelyeket átrágtam, és nagyon érdekesnek találtam az egészet, különösen az összejátszás elméleteit, és az egyes piacszerkezetekben megvalósítható cégstratégiákról szóló részeket.

Aztán 1986–87-ben már hivatalossá is vált a kérdés, mivel a versenyszabályozás kialakításának programja bekerült a Világbanki és az IMF tárgyalások során a magyar kormány által a gazdaságirányítás továbbfejlesztésére tett, kidolgozandó, majd megvalósítandó javaslatok közé. A téma megfűrdött az akkori egyik reformbizottságban is, ott is kedvező volt a fogadtatása, és 1989-ben – igaz, hogy már az Árhivatal elnökeként képviselhettem a nézeteimet – már kormányzati előterjesztés készült, kodifikációs bizottság alakult és dolgozott. Személyesen is komoly részt vállalt a bábáskodásban, a szakmai előkészítésben Martonyi János, Sárközy Tamás, Vörös Imre, és még többen mások, akik most érdemtelenül maradtak ki e felsorolásból. Tehát csak azt akarom érzékeltetni, hogy 1987 után szinte minden ment a maga útján, és többen toltuk a szekeret, nehogy elakadjon. Az 1990-es rendszervál-

tás sem okozott törést, tekintve, hogy az ellenzéki kerekasztal-tárgyalások verseny munkacsoportja egyértelműen támogatta a javaslatainkat, mind a törvény rendelkezéseit, mind a hivatal szükségességét illetően. A tervezet az Antal-kormány megalakulása után már nem módosult érdemben, végül így lett az 1990. november 20-ai parlamenti szavazás következtében elfogadott versenytörvényünk, benne a hivatalra vonatkozó legfőbb szabályokkal. Vagyis, végül is sokaknak kellett a GVH.

A kérdés második részére csak felületen válasz tudok adni, mert nem elemeztem ilyen összefüggéseket. Valószínű, hogy egyes fontos, a demokráciával, a piacgaz-

dasággal kapcsolatos kérdések nem alakultak volna másként, ha nem lett volna GVH, de az is valószínű, hogy ha 1990-ben nem jön létre a hivatal, akkor két-három évvel később már biztosan létrehozták volna, hiszen szegény lett volna a hiánya, miután létrejött az EU-val a társulási megállapodás. Az intézmény ugyanis letéteményese a versengés során megjelenő a közérdekek védelmének, amit a magán gazdaság modern formái nem nélkülözhetnek. A rövid válaszom tehát az, hogy amilyen közérdeket a versenyhivatal megvédett, nélküle azt nem védte volna senki. Vagyis ennyiben biztosan másként alakult volna a piacgazdaság, legalábbis egy átmeneti időszakban.

Vt.: Több kormány alatt is elnökként szolgált – érzett-e különbséget a verseny szerepe, fontossága tekintetében?

Vissi Ferenc: Nézze, minden kormány alatt megkíséreltem elmagyarázni sokaknak, hogy mi a versenypolitika, mitől lesz verseny és milyen, és a témának csak egy része a versenyjog és a végrehajtásáért felelős intézményrendszer. E magyarázataim nem feltétlenül váltottak ki mindig szimpátiát, de olyan is volt biztosan, hogy a magyarázatom nem volt kellően tapintatos. A háttérben természetesen mindig meg lehetett találni a többféle közérdek ütközését is, és a drasztikus átalakulások idején valamelyik biztosan sérült is. Amit viszont fontosnak tartok megemlíteni, hogy egyik kormány sem kérdőjelezte meg sem a jogintézmény, sem a versenyhatóság létjogosultságát.

Vt.: Nem bánta-e meg, hogy a GVH érdekmében kimaradt a privatizáció versenypolitikai ellenőrzéséből?

Vissi Ferenc: Szerintem éppen a kellő mértékben vett részt a hivatal ebben. De visszakerdezek: mi az, hogy érdekmében, mi az, hogy versenypolitikai ellenőrzés, de legfőképpen miért is kellett volna jobban benne lennie? Kicsit árnyaltabban: már 1989-ben az állami nagyvállalatok társasággá történő kötelező átalakításakor, és az ún. előprivatizációkor, de 1991–92-ben a privatizációs politika formálódása során is felmerült, hogy a versenyhivatalnak egyfajta decentralizációs funkciót kellene betöltenie a privatizációban. Volt olyan javaslat, hogy a versenyhivatal a privatizáció előtt darabolja szét a nagy állami vállalatokat olyan egységekre, amelyek a verseny körülményeinek leginkább megfelelnek. Nos, ma is jó érzéssel tölt el, hogy sikerült az ilyen javaslatok ellen fellépni, és megértetnem, hogy sem a nagy állami vállalatok feldarabolása, sem önmagában az a tény hogy tulajdonosváltás történik, nem éppen antitörzst tényállás. A versenyjog elvei alapján nincs szükség beavatkozásra a privatizációba sem, ha a piacon nem történik koncentráció. Egyébként az akkor nagynak tekintett, magas belföldi piaci részesedéssel rendelkező állami vállalatok kizárólag a kereskedelmi liberalizáció hatásáig tűntek nagynak, nemzetközi méretekben bizony egyedül csak a foglalkoztatottak száma alapján sugalltak valamiféle tekintélyt. Az akkori Közép-Kelet-Európában tudomásom szerint csak a lengyelek és részben a csehek próbáltak olyan megoldással, hogy a versenyhatóság mondja meg, mi a kellően jó cégdarabolás. Azt javaslom a kételkedőknek, hogy kérdezzék meg őket a politikájuk eredményességéről, mielőtt a mi megoldásunkról ítéletet alkotnak. Én semmi

mást nem tettem, mint hittem két elvi alapvetésben (amelyek a fejlődések kategóriájába is tartoznak), egyrészt, hogy az antitröszt politika tulajdonsemleres, másrészt, hogy magánjogi, vagy egyéb, a tulajdonnal kapcsolatos értékelési és megosztási vitákba ne keveredjen a hivatal. Ez ugyanis a funkciók összezavarása lett volna, és veszélyeztette volna a hivatal túlélését. Azt nem vitatom, hogy ha valaki a hatalomhoz akart volna közelebb kerülni, akkor a privatizáció erre jó lehetőséget teremtett volna, de az ilyen hatalom az én szememben Janus arcú volt és maradt, és ma is úgy érzem, hogy a hivatalnak is jót tett, hogy elkerültem ezt a hatalmi terepet. Hogy engemet személyesen soha nem vonzott a politikai hatalom, az pedig a magánügyem.

Vt.: Volt-e valaha olyan érzése, hogy „de kár, hogy nem én hozom a GVH döntéseit”?

Vissi Ferenc: Nos, ez is a „fejlövés” kategóriájába tartozik. Mindent megtettem annak érdekében, hogy a hivatalnak egyértelműen elkülönült, és felelős döntéshozó szerve, intézménye legyen, ne függjön se a hivatal elnökétől, se a szakértőktől, csak a törvény rendelkezéseinek legyen alárendelve. Ez a Versenytanács. Akkor, 15 éve, valahogy úgy gondoltam, hogy ha hiszek a versenyjog által védett érdekekben, akkor nem engedhetek meg semmiféle olyan intézményt, ami ennek megvalósítását veszélyezteti, vagy eltorzíthatja. Márpedig, ha egy elnöknek van döntési jogköre a konkrét ügyben, akkor az csökkenti a vizsgálók felelősségét is, ráadásul az éppen uralkodó politikai erőnek pedig megadja azt az elvi lehetőséget, hogy az egzisztenciálisan tőle végül is függő elnökön keresztül megpróbálhatja a saját érdekének megfelelően befolyásolni a döntéshozatalt. Mert miért is ne tenné, ez az érdeke nem? Nos, az irodámban lévő telefonom akkor kiváló villámhárító szerepet töltött be így is. Valószínűleg elérhettem volna, hogy a belső ügyrendet másképpen alakítsuk ki, de abban sem kívántam a magam számára beavatkozási lehetőséget teremteni. Ma már talán nem is érthető, hogy miért hessegettem el ezt a fajta döntési, beavatkozási kompetenciát. Az okok többfélék, részben a 80-as években, az Árhivatalban, és máshol az államigazgatásban szerzett tapasztalataimban keresendők. Utáltam volna az olyan állapotot, amelyben a GVH elnökeként zsarolható vagyok. Ezt csak úgy lehetett elkerülni, ha már a törvény maga is megteremt a zsarolási lehetőségtől független működés feltételét az elnök számára is.

Volt olyan kollégám a hivatalban, aki szerintem máig nem érti, hogy miért mondtam le a hivatal belső ügyrendjében is az utasítási jogokról. Azt szoktam neki mondani, hogy nincs szükségem utasítási jogra ahhoz, hogy úgy működjék az intézmény, ahogy szeretném. Az pedig nem igazán érdekelt elnökségem alatt, hogy egy esetleges konfliktus során az éppen regnáló hatalom el kívánt volna távolítani a hivatal vezetéséről. Egyébként egyik kormány sem akart eltávolítani.

Vt.: Mekkora szabad mozgástere volt a GVH-nak az EU-tagság miatt megkövetelt jogharmonizációs nyomás során?

Vissi Ferenc: A GVH-nak valójában nem volt mozgástere, hiszen nem jogalkotó, hanem jogalkalmazó intézmény. De a magyar kormánynek értelemszerűen jelentős mozgástere volt. Az természetes gyakorlat, ha a versenyjogot módosítani kellett, annak szakmai megalapozását a hivatal végezte, vagy szervezte, és csak a későbbi fázisban került át a téma az illetékes kormányzati intézményhez, az igazságügyhöz. De a mozgástér szempontjából célszerű megkülönböztetni a '91 végén aláírt társulási megállapodás rendelkezéseit, és a tényleges csatlakozással járó körülményeket. A társulási megállapodásban a kormány elvállalta, hogy '95 végéig harmonizálja a verseny szabályokat. Nos ebből a széles témakörből (antitröszt, kizárólagos jogok, állami támogatás) a hivatalt csak az antitröszt szabályok, tehát lényegében csak a versenyjogi harmonizáció érintette. A javaslatokkal készen voltunk '95 végéig, és ebből lett a ma hatályos versenyjog alapja, a '96-os versenytörvény. A másik két versenypolitikai tárgykör megfelelő approximációja viszont eltartott a tényleges csatlakozásig.

A „nyomással” kapcsolatban azt emléteném, hogy mindig kellően bonyolult dolog, ha egy meglévő, más körülmények között működő rendszerhez kell illeszteni valamit. Az EU meglévő rendszere olyan volt amilyen, könnyű találni olyan elemet is (de csak elemet), amelyet „jobban, vagy szebben” szabályozott a '90-es magyar jog, amit az is mutat, hogy mára az EU is megváltoztatta e szabályait. De az egyedi elem nem értékelhető még a szépségében sem az egész nélkül – különösen a vertikális korlátozásokat illetően. Ma is ez a legbonyolultabb tárgykör az antitrösztön belül, a legtöbb elméleti rendeznivaló itt maradt fenn, akár erőfölényes helyzeteken belül és azokon kívül is. Annak idején magamat is meggyőztem, hogy több po-

tenciális haszon lehet a rendszer egészének elvei szerinti közelítésben, mint az egyedi elemhez való ragaszkodásban. És az történt, aminek történnie kellett, amikor az EU változtatott a szabályokon, mi is folyamatosan utánamentünk.

Vt.: Versenypolitikai tanácsadóként, ismerve az üzleti szféra működését is, milyen főbb kihívásokat lát a GVH előtt?

Vissi Ferenc: Tudja elnök úr, altius, citius, fortius. És akkor egyáltalán nem kizárt, hogy egy ügy során találkozunk majd, függetlenül attól, hogy én éppen tanácsadóként dolgozom. De hogy valami banalitást is mondjak, a versengés formáinak változását illetően mindig az üzleti világé marad az elsőbbség. A GVH-hoz csak akkor jut el egy helyzet, amikor valami probléma van vele. Ez így van rendjén, és nem mindig egyszerű megszerezni azt a piacismeretet a versenyjog végrehajtóinak, ami a háttérben szétterül egy-egy konkrét ügy kapcsán. Ezért is hívtam ide az ókori olimpiák jelszavát.

Vt.: A bírság megállapítása fontos eszköze a GVH-nak. Miért tartott olyan soká, hogy a GVH „mutató”, milliárdos bírságszintet érjen el?

Vissi Ferenc: Nincs blikkfangos válaszom. Mert a 10–12 évvel ezelőtti bírságokat meg kell szorozni 10-el, hogy a mai mértéküket tükrözze; mert a bíróságon megtámadott határozatok nagyon magas hányadát az anyagi jog szerint a GVH megnyerte, és a bíróság még az ön által alacsonynak tekintett bírságokat is rendre csökkentette; mert nem volt szükség komolyabb kartellre ahhoz, hogy egyesek sokat nyerjenek, elég volt megvenni a cégeket; mert kezdők voltunk, mert nem volt elég ismeretünk és jó intézményünk a felderítést illetően stb. Lehet választani, vagy a listát bővíteni!

Vt.: Büszkén emlékszik-e vissza a GVH-ban eltöltött 7 évre, vagy visszanezve, elvesztegetett időnek tűnik ez?

Vissi Ferenc: A büszkén szó nem is fejezi ki kellően jól az érzéseimet. Igen, büszke is vagyok az egészre, és miután már csak a szépre emlékezem, áldásnak, isteni szerencsének tartom, hogy részt vehettem egy új, kellően bonyolult szakma és intézmény meghonosításában. Ráadásul, ami talán még ennél is fontosabb, egyre inkább úgy érzem, állandóan rendkívüli megbecsülést kaptam a hivatali kollégáim nagyon nagy többségétől.

Vt.: Tisztelt elnök úr, olvasóink nevében köszönöm az interjút!

TÓTH TIHAMÉR

A versenyhivatal születése

Írta Stadler János

1991. április 3-án csöngött a telefon a Vörösmarty tér 2. tetőterében lévő 2,5x2,5 méteres apró irodámban, és meglepetésemre Vissi Ferenc, a frissen megalakult Gazdasági Versenyhivatal elnöke keresett. Annak ellenére, hogy akkoriban többször találkoztam vele előadásokon és névjegyet is cseréltünk, egy kicsit váratlanul ért kérése, hogy mielőbb juttassak el hozzá egy önéletrajzot.

Az idő tájt, Algériából történt 1988-as hazatérésem után, az Innofinace Általános Innovációs Pénzintézet Rt. külkereskedelmi fősztályvezetője címmel, ám beosztottak és közelebről meg nem határozott munkakör nélkül szinte önállóan ügyködtem magyar szellemi termékek, találmányok, know-how-k külföldi értékesítésén, közben vadul publikáltam különféle meglátásaimat és javaslataimat a gazdaság átalakítására (közte a „liberó-forint” több hozzáértő – pl. Vissi – által méltatott ötletének kifejtését), de akkor sem tudtam mire vélni az országosan népszerű reformközgazdász és hivatalvezető megkeresését. Tény, hogy az önéletrajz kézhezvétele után pár órával már irodájában fogadott és közölte, paramétereim alapján szívesen dolgozna együtt velem – mint a helyettesével. Valójában nem csak az idegnyelv-tudással kombinált jogász-közgazdász képzettség, hanem a valódi piacgazdaságokról első kézből szerzett tapasztalatok is sokat nyomtak a latba (pl. a háborús Libanonba kiküldött kereskedelmi titkárként testközelből érzékelhettem a világ legszabadabb piacgazdaságát). 1991. június 3-án tettem le az esküt Göncz Árpád előtt, Vissi úr és feleségem jelenlétében. A parlamenti ünnepélyesség és a jelenlévők sugallta bensőségesség valahogy az új, demokratikus rendszerrel való szövetségkötés élményével ajándékozott meg.

Az elkövetkező hat év a felfokozott tanulás, alkotás – és küzdelem jegyében telt el. Az ügyek kivizsgálása és a Versenyta-

nácsnak átadandó vizsgálati jelentés elkészítése az öt szakmai irodába tömörült vizsgáló szakértők feladata lett, akiket irodavezetők irányítottak, és elnökhelyettesként ennek a mintegy ötvenfős vizsgálói gárdának a felügyelete, szakmai összefogása lett az elsődleges feladatom. Számukra én számítottam munkáltatónak, míg az őket közvetlenül irányító irodavezetők ebben a tekintetben az elnökhöz tartoztak. Helyzetem ennyiből jóval gyengébbnek bizonyult, mint a Versenytanács elnökéé, akinek feladatkörét a versenytörvény nevesítette, míg az enyémet csak a belső ügyrend, az „eszemesz”. Mivel a GVH a korábbi Országos Anyag és Árhivaltalból alakult át, a vizsgáló-szakértőknek lényegében pályamódosítást kellett végrehajtaniuk: kvázi-ügyésszé kellett válniuk, olykor még rendőrré is. Ugyanakkor a GVH szervezetén belül kvázi-bíróságként létrehozott új döntéshozó szerv, a Versenytanács (lehet hogy ez is egy hungarikum?) elsősorban hivatásos bírókból rekrutálódott, akik ha más jogterületen és más keretek között, de a korábbi foglalkozásukat folytatták.

A hivattalal és annak tevékenységével való megismerkedés után, lényegében 1992 elején kezdhettem el szisztematikusan foglalkozni a szakmai irodák munkamódszereivel, a hivatali működés részletkérdéseivel. Elsőként az 1991-es tevékenységet kiértékelő irodai megbeszéléseket kezdeményeztem, az elnök részvételével; ezt a gyakorlatot 1994-ig sikerült is fenntartani. Akkoriban az egyik fő témának a „szakértői függetlenség” számított. Az volt az idealizált elképzelés, hogy a potens és felkészült, piacismerettel rendelkező vizsgáló munkatárs (akinek akkoriban évente még egy piactanulmányt is kellett produkálnia!) képes egyedül is minden feladat megoldására – ha nem, hát akkor segíti az irodavezetője, kollégája, sőt még 1991–92-ben számíthatott az eljáró versenytanács tag (kvázi vezető bíró) útbaigazítására is (ez később visszaféldött).

Az első időben, a két nagy hivatali részleg munkájának összevizsgálása érdekében fontos volt, hogy a Versenytanács tegye érthetővé és érzékletessé a vizsgáló szakértők számára, milyen jogelvek szerint ítélik meg a piaci szituációkat, és ezek

feltárását hogyan igénylik (bizonyítás!). Ez először kissé merev formában, a VT „leiratként” jelent meg, ezt követően javasoltam közvetlen konzultációkat, hogy a szakértők és a versenytanács tagok irodánként, „klubszerűen” vitassák meg az időszzerű problémákat. Ezekre jó egypár-szor sikerült is sort keríteni, ám később – a Versenytanács kívánságára – megszűntek. A mai napig vallom, hogy a kétosztatú versenyhatósági működés bevált, gyorsabb, hatékonyabb és profibb lehet, mint bármely más megoldás – ha sikerül megteremteni a kiegyensúlyozottságot a két funkció között. Sajnos, a Tpvvt 1997. január elsejei hatálybalépésével még nehezebbé vált a vizsgálók dolga, mivel eltűnt a quasi felperes kérelmező, akire az esetek nagyobb részében lehetett számítani a sérelmezett visszaélés tisztázásánál.

A „magányos Columbo” vizsgálói ideálját pedig két olyan eljárás lebonyolításával sikerült meghaladni, ahol az érintett iroda (a mezőgazdasági-élelmiszeripari) szinte mindegyik szakértője kapott feladatot a tényállások felderítésében. A teammunka vitathatatlan fölényét bizonyította a gabonafelvásárló vállalatok erőfölénnyel való visszaélése miatt 1991 őszen indult eljárásorozat, majd az 1994-es kávékartell, amely iskolapélda-szerűen volt „frühstück-kartell” (kár, hogy a 388 millió Ft összbírságot kiszabó versenytanácsi határozatot a közigazgatási bírászkodás jó egypár évi bizonytalankodás után mégis megsemmisítette).

Az élelmiszeriparhoz kapcsolódik még egy siker: a RAMA margarin zsírtartalmának csökkentése (de inkább az ezzel egyidejű áremelés) miatt indult eljárásban fogyasztó megtévesztésért marasztalta el az eljáró VT a frissen privatizált magyar UNILEVER-t, amely – miután az angol vezérigazgató közölte velem, hogy ő tudja, érdemes jón lenni a versenyhivattal – zokszó nélkül kifizette a harmincmillió bírságot. Viszont az abszolút monopolhelyzetű (sőt még állami napraforgómagkiviteli tilalommal is megtámogatott) CEREOL növényolajgyártónak a magtermesztőkkel szembeni, ugyancsak iskolapéldaszerű felvásárlási árcsökkentésénél az eljáró VT már nem látott versenykorlátozást, és ez a későbbi, hasonló ügyekre is kiható – véleményem szerint – hibás döntés ellenállás nélkül ment végig a bírói fórumokon. A fiasco okát kutatva jutottam arra a következtetésre, hogy a versenyjogi jogsértés mindig csak az érintett piaci szereplők egymás közötti viszonyában, relatív módon értelmezhető, míg a szerződés-

si jogvitáknál a szolgáltatás–ellenszolgáltatás összhangját abszolút módon, az uralkodó piaci viszonyokhoz hasonlítva fogják fel a polgári bíróságok, és a mi eljáró versenytanácsunk – sajnos – nem versenyjogi szellemben döntött.

Egyébként a hivatal működéséről elég hamar kialakult az a vélekedés, hogy a fogyasztóvédelmi ügyek jóval könnyebben mennek át, mint az erőfölényes ügyek, a kartellek viszont „nem jönnek be” maguktól, ahhoz fel kell deríteni a piaci viszonyokat. A jobb felderítés érdekében dolgoztam ki 1994–96. között több mutációban is olyan szervezeti struktúra-változtatási elképzeléseket, amelyekben következetesen elválasztani javasoltam a piacfigyelést és a konkrét vizsgálat megindítását. A továbbra is népgazdasági ágak szerint szervezett szakmai irodák monitorizáltak volna a szakterületükön kialakult piaci viszonyokat, emellett pedig az irodavezetők és vizsgálatokban jeleskedő szakértők rotációszerű részvételével (és persze az elnökhelyettes elnöklétével) megalakult volna egy Vizsgálati Tanács. E testület adott volna megbízást konkrét eljárásra a legjobb vizsgálókat tömörítő csoport valamelyik tagja számára azzal, hogy az illetékes szakmai iroda is delegáljon mellé egy szakértőt. A másik fontos változás az lett volna, hogy a fúziók tekintetében kizárólag a szakmai irodák jártak volna el, az ügydöntő határozatot pedig a GVH elnökének nevében hozták volna meg.

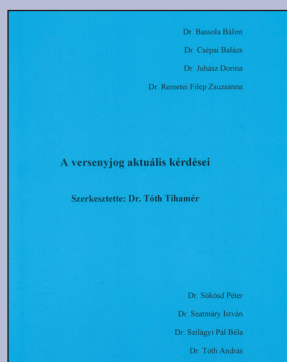
Be kell vallani, hogy a hatékony vizsgálati csoport (vagy tanács) ötletét a francia versenyhivatalnál 1991-ben tett látogatásomkor az ottani kartellcsoport működéséből merítettem, hiszen ők vizsgálóbírói felhatalmazással már akkor kiterjedten gyakorolták a hajnali rajtaütések bizonyítékszerző akcióit. Ez az utazás is része volt a hivatal nemzetközi tevékenységének, amivel már belépésemkor megbízott az elnök.

Először a nyelvtudók informális teamjét hoztam össze, majd felvettünk egy profi idegen nyelvű levelezőt, végül a felzaporodó munka ellátására megalakult a Nemzetközi Iroda (az általam javasolt fiatal vezető először vonakodott elvállalni a feladatot, aztán meg milyen jól belejött). A külföldi kapcsolatok hihetetlenül felfutottak, miután az USA kongresszusa elég szép summát szavazott meg arra, hogy amerikai versenyjogi gyakorlattal bíró szakemberek folytassanak felvilágosító munkát az 1989. után „önfelszabaduló” országokban frissen alakult versenyhatóságok számára. Ezzel indultak be a két amerikai versenyhivatal delegáltjainak látogatásai a GVH-ba, de a mi munkatársaink utazásai is, közte a volt szocialista országok versenyhivatalai számára a bécsi Hilton Hotelban szervezett fejtárgítókon

való csoportos kiutazások. Ehhez képest az akkori Európai Közösség illetékesei szinte kellestlenül vették tudomásul a „szegény rokonok” megjelenését brüsszeli előszobáikban (de azután velük is sikerült jó munkakapcsolatba lépni). A lengyel hivatal elnök asszonyával megszerveztük a visegrádi országok versenyhivatalainak rendszeres találkozóit – elsőként pont a visegrádi Silvanus Hotelbe, 1993 szeptemberében.

Én mindig vallottam – befelé és kifelé egyaránt –, hogy ha a valóban jól működő piactudomány a cél, akkor abban a versenyhatóságnak épp olyan fontos szerepet kell kapnia, mint a labdarúgásban a játékvezetőnek. Pláne akkor, ha a pálya ma már az egész európai térség. Hát akkor (némi képzavarral): hajrá GVH!

Megjelent „A versenyjog aktuális kérdései” c. tanulmánykötet.

A kötet szerkesztője dr. Tóth Tihamér, a Versenytanács elnöke.

A tartalomból: ► ÁSZF és a versenyjog ► magánjogi jogérvényesítés ► extraterritorialitás ► egységes és komplex jogsértések ► adózás és állami támogatás ► hozzáférési kötelezettség a távközlésben ► meghallgatási tisztviselő

Megrendelhető: dr. Szilágyi Pál,

H-1056 Budapest, Irányi u. 8.;

Fax: +36 (1) 411-0105;

e-mail: megrendeles@versenyjog.com;

ára: 2500 forint + postaköltség (utánvétellel)

„A deregulációs reformok már néhány év leforgása alatt konkrét, kézzelfogható előnyökkel jártak”

David Smith az Ausztrál Versenytanács tagja 2005 októberében két napot Budapesten töltött, melynek során az Australian Competition and Consumer Commission (ACCC) tapasztalatairól tartott előadást a Gazdasági Versenyhivatal munkatársai valamint a Versenyjogi Egyesület tagjai számára. Az előadás után David Smith rövid interjút adott a Versenyükörnek.

Vt.: Hogyan tagozódik be az ACCC az ausztrál közigazgatási rendszerbe?

David Smith: Tekintettel arra, hogy Ausztrália föderális berendezkedésű állam, melyet hat állam és két független terület alkot, az ausztrál versenytörvény, az 1974. évi Trade Practices Act (TPA) csak azokra a vállalkozásokra vonatkozik, melyek kereskedelmi tevékenysége nemcsak egy ausztráliai tagállamra vagy területre terjed ki. A TPA hatályát azonban az ausztráliai tagállamok közötti kölcsönös megállapodásokkal és tagállami regionális törvényekkel kiterjesztették az összes Ausztráliában tevékenykedő – hazai vagy külföldi illetőségű – vállalkozásra. Ezenkívül minden ausztráliai tagállam és terület olyan, a tisztességes kereskedelmi tevékenységről szóló törvényeket fogadott el, melyek összhangban állnak a szövetségi szintű TPA-val.

Vt.: Mennyiben független az ACCC a kormánytól? A kormánynak például bizonyos fúziók esetében – hasonlóan a németországi rendszerhez – van-e bármilyen beleszólása az ACCC döntéseibe?

D. S.: A kiindulópont, hogy az ACCC a kormánytól teljesen független szerv. Ily módon az ACCC tagjai, döntéseik meghozatalánál kizárólag a törvénynek vannak alárendelve. Mindenesetre megjegyzendő, hogy az egyedi mentesítések ACCC általi elbírálása során a kormány benyújthat véleményt az ACCC-hez, melyet ez utóbbi figyelembe vehet.

Vt.: Az ACCC tagjai hogyan vesznek részt az ACCC munkájában?

D. S.: Az ACCC-nek összesen hét tagja van, döntéseit testületként hozza meg. Az ACCC-n belül – az egyes ACCC-tagokhoz kapcsolódóan – bizottságokat hoztunk lét-

re, melyek mindegyike felelős egy-egy témáért. Ily módon működik egy fúziós bizottság, egy telekommunikációs, egy közlekedési és árbizottság, egy jogi vitákért felelős bizottság stb. A bizottságokban részt vesz egy-két ACCC-tag, ők azonban csak a vizsgálat elején adnak iránymutatást a versenyfelügyeleti eljárásra vonatkozóan. Ott tehát még nem hoznak döntéseket, s nincs utasítási joguk sem. A vizsgálati jelentések később a teljes ACCC testülete elé kerülnek, mely azután végleges döntést hoz.

Vt.: Ami a versenyjogi jogsértésekből következő kártérítési igények kérdését illeti, Ausztráliában mennyire magas ezek száma? Az amerikai vagy inkább az európai tendenciák figyelhetők meg ezzel kapcsolatban?

D. S.: Az 1974-es TPA értelmében a fúziós ügyek kivételével érvényesíthetők a magánjogi igények. Ennek kapcsán az évek során igen sok ellentmondásos értelmezés látott napvilágot, különösen a fogyasztóvédelmi kérdések tekintetében. Azonban elmondható, hogy mára kialakult a versenyjogi jogsértésekből származó kártérítési igények érvényesítésének a gyakorlata, s igen sok ilyen ügy van a bíróságok előtt. Ezek az igényérvényesítések jól kiegészítik az ACCC által érvényesített közjogi jogérvényesítést. Az elmúlt években azt tapasztaltuk, hogy sokan éppen azért követik figyelemmel az ACCC vizsgálódásait, hogy a határozat meghozatalát követően felmérjék, igényelhetnek-e ezt

követően a bíróság előtt kártérítést. A képet bonyolítja, hogy az ACCC is indíthat közérdekű keresetet bizonyos fogyasztói csoportok képviseletében, ilyen ügyek azonban ritkán adódnak. Úgy tűnik azonban, hogy a magánszemélyek és vállalkozások által érvényesített magánjogi igények ténylegesen visszatartó hatással vannak az esetleges jogsértőkre. Mindenesetre érvényesülnek bizonyos korlátok is: a kártérítési igények érvényesítésének jogával nem lehet visszaélni, s a megítélhető kártérítési összeg felső határa is maximált.

Vt.: A versenyjoggal foglalkozók körében közismert, hogy Ausztrália rendkívül hatékony public relations politikát folytat. Minek köszönhető a sikerük?

D. S.: Az elmúlt évek során sikerült megvalósítanunk az ACCC rendkívül transzparens mivoltát. Gyakran konzultálunk az egyes piacok legfontosabb résztvevőivel, s kikérjük véleményüket a piacon tapasztalható versenyproblémákról és akár az általunk hozott határozatokról is. Nagy gondot fordítunk arra, hogy odafigyeljünk ezekre a véleményekre. Ezenkívül oly módon tartunk fenn szoros kapcsolatot a fogyasztókkal, s a kis- és középvállalkozásokkal, hogy minden államban és független területen ACCC hivatalokat működtetünk. A transzparenciához hozzátartozik az is, hogy rendszeresen adunk ki sajtóközleményeket az egyes konkrét vizsgálatokról és határozatokról, továbbá jelentéseket és általános tájékoztatókat készítünk a tevékenységünkről. Megemlíteném még, hogy a fogyasztóvédelmi szervekkel is szoros kapcsolatot építettünk ki.

Vt.: Ausztrália a verseny és a gazdasági növekedés közötti kapcsolat korai felismerésével és annak következetes érvényre juttatásával bámulatos gazdasági teljesítményt nyújtott az elmúlt években. Az OECD-e tekintetben példaértékűnek tartja az országot. Melyek voltak a fő pillérei ennek a politikának?

D. S.: A makrogazdasági reformok szükségessége az 1990-es évek elején Ausztrália által átélt gazdasági nehézségek során jelentkezett. Ekkor a szövetségi kormány és az állami és területi kormányzati szervek arról döntöttek, hogy egymással szorosabban együttműködve kísérelnek meg választ adni a gazdasági kihívásokra. Az egyik kulcskérdés az volt, hogyan lehet fel-

számolni azokat a versenyellenes szabályozásokat, melyekre nem vonatkoznak a versenyjogi rendelkezések. Emellett az ausztráliai államoknak is számos olyan szabályuk volt, melyek akadályozták a piacra lépést és elősegítették a versenyellenes magatartásokat. Ezért döntött Ausztrália úgy, hogy a National Competition Council felállításával alapos felülvizsgálatnak veti alá e tekintetben az egész jogszabályrendszert, s módosítja azokat a rendelkezéseket, melyek versenyellenes hatással rendelkeznek. Ily módon felmérték azokat a területeket, ahol dereguláció volt szükséges. Ezek közé tartoztak különösen a hálózatos iparágak, úgy mint a telekommunikációs és a vasúti szektor. A szövetségi kormány megállapodásokat kötött az egyes állami és területi kormányzati szervekkel a reformok végrehajtásának szükségességéről, a reform implementálása pedig bizonyos támogatások megszerzésének függvénye volt. A jogszabály-módosítási kötelezettségek teljesítését, valamint azok hatásait egy független bizottság, a National Competition Council kísérte figyelemmel. Ma már egyértelmű, hogy a deregulációs reformok már néhány év leforgása alatt konkrét, kézzelfogható előnyökkel jártak, s az abból származó előnyök lényegesen meghaladták azok költségeit.

AZ ÖSSZEÁLLÍTÁST KÉSZÍTETTE:
BASSOLA BALINT

Ausztrál szankciók

A 2005-ben elfogadott változások értelmében jelentősen megnöttek a TPA rendelkezéseit megszegő vállalkozásokra, magánszemélyekre(!) kiszabható pénzbüntetések. Ezenkívül az Ausztrál Szövetségi Bíróság akár el is tilthatja a jogsértésben részt vevő személyt magasabb vállalati funkció betöltésétől, sőt a súlyosabb kartelltevékenységért akár öt évig terjedő szabadságvesztésre is ítéltető az adott vállalatvezető.

Ellentétben az európai uniós tagállamok versenyjogi rendszereivel, melyekben a nemzeti versenyhatóság is kiszabhat pénzbüntetést egy adott vállalkozásra, Ausztráliában az ACCC nem rendelkezik ilyen hatáskörrel. Az ACCC-nek a versenyfelügyeleti eljárás lezárása után kérvényeznie kell a szövetségi bíróságnál (Federal Court of Australia) a büntetés kiszabását. Az ausztrál jog szerint ugyanis a szövetségi bíróság az egyetlen szerv, mely a versenyjogi szabályok be nem tartásáért szankciót róhat ki a jogsértő vállalkozásokra illetve magánszemélyekre.

Benzinárak figyelése

Az ACCC rendkívül nagy figyelmet fordít a motorbenzin árváltozásainak figyelésére. Az ACCC honlapján (www.accc.gov.au) rendszeresen közzéteszi az öt legnagyobb város különböző benzinkútjainál értékesített motorbenzin árciklusainak változását. A motorbenzin árának változása igen nagy fluktuációnak van kitéve, melynek okai a következőkben keresendők:

– mivel az egyes benzinkutak által kínált motorbenzin nagyon hasonlónak tekinthető, ezért nem alakul ki márkahűség, a benzinkutak főként az ár tekintetében versenyeznek;

– az árak – a benzinkutak előtt elhelyezett „totemoszlopoknak” köszönhetően – transzparenssek, s így a vásárlók hamar reagálhatnak az árváltozásokra;

– a benzinkutakhoz tartozó, magas árréssel működtetett üzlet lehetővé teszi, hogy a motorbenzin árát – a vevők átcsábítása érdekében – alacsonyan határozzák meg;

– a motorbenzin iránti kereslet a hét egyes napjain is változik, így ezt az ár is követi.

Közel tíz éve jelent meg az első olyan benzinkút Ausztráliában, mely egy hipermarkethez kapcsolódott: hasonlóan a Magyarországon is ismert, az Auchan és a Tesco áruházak által alkalmazott rendszerhez, a hipermarketben elköltött összeghatártól függően részvehetett az ausztrál vásárló a kedvezményes benzinvásárlás lehetőségében. 2003-ban az ACCC eljárást indított a jelenség versenyjogi szempontból való megvizsgálására. Az ACCC határozatában arra a következtetésre jutott, hogy a hipermarketek által alkalmazott kedvezményrendszer a fogyasztó számára kedvező hatásokkal járhat, hiszen ezáltal a fogyasztó olcsóbban jut hozzá a benzinhoz, ezenkívül növekszik az áron kívüli tényezőkben (szolgáltatások stb.) való verseny, s végül más vállalkozásokat is a fogyasztók részére biztosított további kedvezmények adására készíti.

Az ausztrál versenyjog

A TPA rendelkezései közé tartoznak:

- a versenykorlátozó megállapodások,
- az erőfölénnyel való visszaélés,
- a fúziók ellenőrzése,
- fogyasztóvédelmi rendelkezések (félrevezető és megtévesztő magatartás tilalma).

A versenykorlátozó megállapodások témaköre lefedi egyrészt az automatikusan jogellenesnek minősülő versenyjogi tényállásokat, mint az árkartellek, a piacfelosztó megállapodások, a viszonteladási ár kikötése. Másfelől idesorolandók azok a magatartási formák, melyeket csak a „verseny lényeges csökkentése” tesztjének elvégzése alapján lehet jogsértőnek vagy jogkövetőnek minősíteni. E kategóriába tartoznak pl. a vállalkozások részesedés szerzése, vevők és eladók közötti, exkluzív kikötéseket tartalmazó megállapodások. A TPA fogyasztóvédelmi rendelkezései kapcsán kiemelendő, hogy minden vállalkozásnak fokozottan ügyelnie kell arra, hogy reklámjai, promóciós anyagai, üzleti megnyilatkozásai és termékcsomagolása egyértelmű és tisztességes tájékoztatást adjon. A tisztességtelen magatartásra vonatkozó szabályok a vállalkozások közötti megállapodásokban és a fogyasztókkal kötött ügyletekben akkor nyernek alkalmazást, ha az egyik fél, mely nyilvánvalóan erősebb tárgyalási pozícióban van tisztességtelen módon használja ki helyzetét előny szerzése céljából. A TPA ezen rendelkezéseit gyakran alkalmazzák kis- és nagyméretű vállalatok közötti jogvitákban.

Bodócsi András

Változások az összefonódások ellenőrzésének szabályozásában (II.)

Cikkünk folytatása a Versenytkör első számában közölt tanulmánynak, melyben bemutattuk a versenytörvény november 1-jétől megújult egyes fűzős rendelkezéseit.

Közösen irányított vállalkozás nettó árbevétele

Miként arról az előzőekben már szó volt, az új szabályozás élesen elkülöníti egymástól az azonos vállalkozáscsoportba tartozó vállalkozások által közösen irányított vállalkozásokat [Tptv. 15. § (2) bekezdés d) pont] azoktól a vállalkozásoktól, amelyeket különböző vállalkozáscsoportba tartozó vállalkozások irányítanak közösen.

Ez a különbségtétel érvényesül az összefonódással érintett vállalkozáscsoportok nettó árbevételeinek meghatározásakor is: az összefonódással érintett vállalkozáscsoport tagjai és más vállalkozások által közösen irányított vállalkozás nettó árbevételeit ugyan figyelembe kell venni a küszöbszámok szempontjából [Mtv. 6. §-ával beiktatott 24. § (1) bekezdés], azonban csak olyan arányban, amilyenben az adott vállalkozáscsoport a közös irányításban részt vesz. Ezt rögzíti az Mtv. 8. §-ával beiktatott 27. § (5) bekezdés, mely szerint:

„A közösen irányított vállalkozás nettó árbevételeit egyenlő arányban kell megosztani az azt irányító vállalkozások között oly módon, hogy az azonos vállalkozáscsoportba tartozó vállalkozásokat az irányítási arány számítása szempontjából egynek kell tekinteni.”

A közösen irányított vállalkozás nettó árbevételeinek számítására vonatkozó rendelkezések alkalmazását az alábbi példa szemlélteti.

1. „K” vállalkozás tulajdonosi struktúráját a 3. ábra tartalmazza.

2. „K” vállalkozás tulajdonosai között olyan megállapodás van érvényben, hogy a vállalkozás üzletpolitikáját meghatározó minden lényeges kérdésben 75%-ot meghaladó szavazat szükséges. Ezért „K” vállalkozást A1, A2, B, C és D közösen irányítják, mert a 75%-ot meghaladó szavazat eléréséhez valamennyien szükségesek, figyelembe véve, hogy A1 és A2 az azonos irányító (A) tekintettel értelemszerűen együtt szavaz.

3. „A” vállalkozás irányítást kíván szerezni „B” vállalkozás felett. Az engedélykéresi kötelezettség szempontjából rele-

váns vállalkozások előző évi nettó árbevételei az alábbiak:

A: 4,5 Mrd forint

A1: 5 Mrd forint

A2: 5 Mrd forint

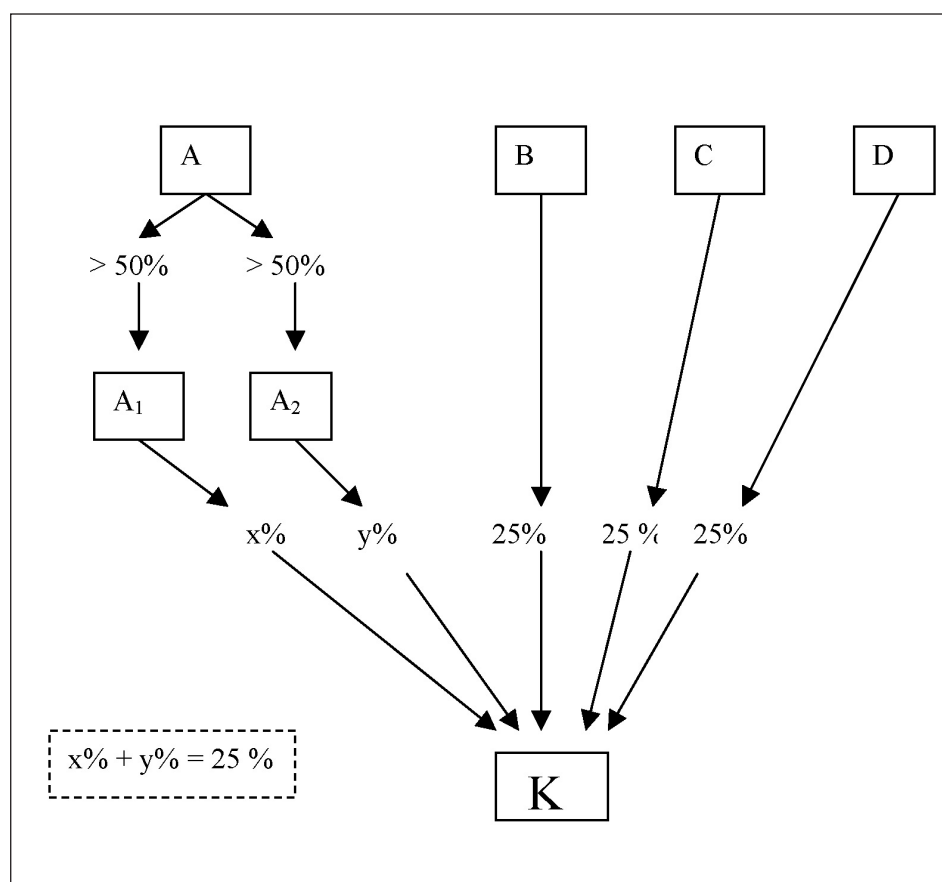
B: 0,4 Mrd forint

K: 0,8 Mrd forint

4. A Tptv. új 27. § (5) bekezdése alapján (A1 és A2 vállalkozásokat az irányítási arányszempontjából egynek tekintve) „K” vállalkozás 0,8 Mrd forintos nettó árbevételeinek negyede, 0,2-0,2 Mrd forint jut A, B, C és D vállalkozáscsoportokra.

5. A 3. és 4. pontokban foglaltakat figyelembe véve a Tptv. új 24. § (1) bekezdése alapján az összefonódásban érintet két

„K” vállalkozás tulajdonosi struktúrája

3. ábra

vállalkozáscsoport nettó árbevételeként az alábbi összegeket kell figyelembe venni:

A-csoport: $4,5+5+5+0,2=14,7$ Mrd forint

B-csoport: $0,4+0,2=0,6$ Mrd (600 millió) forint

6. Miután a két vállalkozáscsoport együttes nettó árbevétele $14,7+0,6=15,3$ Mrd forint meghaladta a 15 Mrd forintot, továbbá mindkét vállalkozáscsoporté az 500 millió forintot, az összefonódáshoz engedélyt kell kérni.

Az elbírálás szempontjai

Az EK 2004. május 1-jéig hatályos összefonódási rendelete az összefonódások elbírálásakor az ún. erőfölény tesztet alkalmazta. Ennek lényege, hogy:

– engedélyezni kell minden olyan összefonódást, amely nem hoz létre, vagy nem erősít meg olyan erőfölényes helyzetet, amely akadályozná a hatékony versenyt; illetve

– meg kell tiltani minden olyan összefonódást, amely olyan erőfölényes helyzetet hoz létre vagy erősít meg, amely a versenyt jelentősen akadályozná.

Az Európai Bizottság az összefonódási szabályok átfogó reformjára vonatkozó elképzeléseiről 2001. december 31-én nyilvánosságra hozta az ún. Zöld Könyvet¹. A Zöld Könyv egyebek mellett javaslatot tett arra is, hogy az összefonódások elbírálásakor az erőfölény teszt helyett az USA-ban alkalmazott ún. SLC-teszt² kerüljön az értékelés középpontjába. Az SLC-teszt szerint az engedélyezésben való döntéskor az a meghatározó szempont, hogy az összefonódással együtt jár-e a verseny jelentős csökkenése. Az SLC egyrészt szigorúbb, mint az erőfölény teszt (ti. az összefonódás akkor is csökkentheti jelentősen a versenyt, ha az még nem éri el az erőfölény szintjét), másrészt viszont az USA-ban érvényesített irányelvek kifejezetten előírják, hogy az összefonódást engedélyezni kell, ha a verseny csökkenéséből adódó hátrányt meghaladják az összefonódásból származó hatékonysági előnyök.

A Zöld Könyv javaslata – mindenekelőtt a hatékonysági elemek figyelembe vehetőségét illetően – nagy vitákat eredményezett. Ezek lezárásként az EU 2004. május elsejei bővítésével egyidejűleg hatályba lépő új EK rendelet kompromisszumos megoldást tükröz. Az EK-rendelet céljait összefoglaló preambulum (25)–(29) pontjai alapvetően az SLC-teszt szempontrendszerét tükrözik. Ezzel szemben az EK rendelet 2. cikk (2) és (3) bekezdése lényegét tekintve az erőfölény tesztet fogalmazza meg elbírálási kritériumként.

Az előzőekre is tekintettel nem látszott indokoltnak a Tptv. 30. § (1)–(2) bekezdésében foglalt engedélyezési kritérium rendszer módosítása. Az ugyanis tartalmát tekintve megfelel az EK rendelet preambulumában megfogalmazott követelményeknek, mert

- egyrészt egyértelművé teszi, hogy az összefonódás nem tiltható meg, ha az erőfölény (beleértve a közös erőfőlényt is) teszt negatív;
- másrészt a pozitív erőfölény teszt esetén is lehetővé teszi az összefonódás engedélyezését, ha a hátrányokat meghaladják az összefonódás elő-

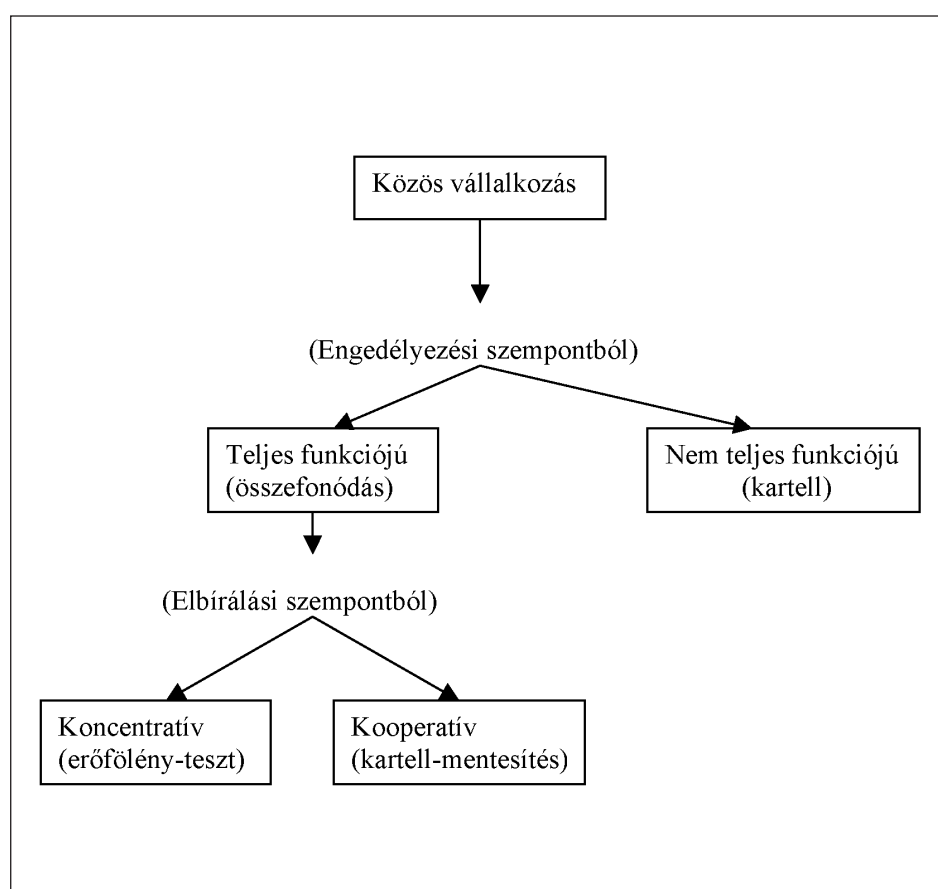
nyei, melyként – a szállítókra és fogyasztókra gyakorolt általánosságban említett (értelemszerűen) kedvező hatás mellett – konkrétan csupán a versenyképesség (tartalmát tekintve: hatékonyság) javulását jeleníti meg a Tptv.

Közös vállalkozás alapítása

Az elbírálási kritériumok előzőek szerinti változatlansága mellett módosultak a közös vállalkozás alapításához kapcsolódó szabályok.

Az Mtv. 5. §-ával beiktatott 23. § (1) bekezdés c) pont pontosította az összefonódásnak minősülő közös vállalkozás alapítások körét. Az eddigi, az 1998-ig élő EK-szabályozás szerinti koncentratív (összefonódás) – kooperatív (nem összefonódás, hanem kartell) közös vállalkozás fogalmak mentén történő elhatárolást felváltotta az EK rendelet 3. cikk (4) bekezdésével azonos szabályozás, mely szerint vállalkozások összefonódása jön létre, ha

A közös vállalkozás alapításának új szabályozása

4. ábra

¹ COM(2001)745/6 final

² Substantial Lessening of Competition

Elemzések

„c) több, egymástól független vállalkozás hoz létre általuk irányított olyan vállalkozást, amely egy önálló vállalkozás valamennyi funkcióját képes tartósan ellátni.”

Az előzőek alapján tehát a teljes funkciójú (full-function) közös vállalkozásalapítások összefonódásnak minősülnek, melyekhez engedélyt kell kérni, ha az alapító vállalkozáscsoportokra nézve teljesülnek a Tpv. 24. § (1) bekezdés szerinti nettó árbevételi küszöbértékek. A nem teljes funkciójú (non full function) közös vállalkozások nem minősülnek összefonódásnak, ezért azokhoz nem is kell engedélyt kérni, azok a Tpv. IV. fejezetének a gazdasági versenyt korlátozó megállapodásokra vonatkozó rendelkezései alapján ítélték meg.

Az új szabályozás ugyanakkor a teljes funkciójú közös vállalkozásalapítások elbírálásakor fenntartotta a koncentratív-kooperatív elkülönülést. Az Mtv. 9. § ugyanis egy olyan mondatot iktatott be a Tpv. 30. § (2) bekezdésébe, mely szerint

„Amennyiben a 23. § (1) bekezdésének c) pontja szerinti közös vállalkozás létrehozásának célja vagy hatása a létrehozó vállalkozáscsoportok piaci magatartásának összehangolása, akkor az összefonódást a 17. § alapján kell elbírálni.”

Az új szabályozás értelmében tehát, ha engedélykérési kötelezettség alá eső teljes funkciójú közös vállalkozás az alapítók közötti egyeztetést szolgálja (vagyis kooperatívnak minősül), akkor annak elbírálásakor nem az erőfölény tesztet, hanem – egyezően az EK rendelet 2. cikk (4) bekezdésével – az annál szigorúbb kartell mentesülési kritériumokat kell alkalmazni.

Az előzőekből az is következik, hogy a szabályozásváltozás összetettebb annál, mintsem, hogy az a koncentratív-kooperatív elhatárolásról a teljes funkciójú-nem teljes funkciójú elhatárolásra való áttérést jelentené. Az új szabályozásban – egyezően az EK-rendelettel – a két elhatárolás egyidejűleg van jelen, miként azt a 4. ábra szemlélteti.

Kapcsolódó versenylátározások

A Tpv. 30. § (5) bekezdése értelmében az összefonódáshoz adott engedély ki-

terjed mindazokra a versenykorlátozó-sokra, amelyek az összefonódás megvalósításához szükségesek. A Gazdasági Versenyhivatal eddigi gyakorlatában minden esetben külön is vizsgálta a kérelmezett összefonódást eredményező szerződésben (vagy az azt kiegészítő szerződésben) szereplő versenyt korlátozó rendelkezéseket, és határozatában kitért arra is, hogy azokra a Tpv. 30. § (5) bekezdése alapján az engedély kiterjed-e vagy sem. Ha igen, akkor az tartalmát tekintve azt jelentette, hogy a szerződés adott rendelkezése – mint az összefonódás szerves része – nem minősül a Tpv. 11. § értelmében gazdasági versenyt korlátozó megállapodásnak.

Az Mtv. 62. § (2) bekezdése szerint az Mtv. 61. § (2) bekezdésében meghatározott időpontban (az Mtv. 2005. június 29-i kihirdetését követő 15. napon, vagyis 2005. július 14-én) hatályát veszítette a Tpv. 18–19. §-a és az azokhoz kapcsolódó 77. § (3) bekezdése. Ezen hatályon kívül helyezésekkel összefüggésben az Mtv. 2. és 3. §-ai a Tpv. addigi 17. és 20. § helyett új rendelkezéseket állapítottak meg. Ezen rendelkezések együttes tartalma az, hogy 2005. július 14-étől megszűnt annak lehetősége, hogy a Gazdasági Versenyhivatal a versenykorlátozó megállapodások tekintetében nemleges megállapítást tegyen, illetve egyedi mentesítést adjon. Az előzőekre tekintettel a Gazdasági Versenyhivatal a jövőben az összefonódást engedélyező határozataiban főszabályként – egyezően az Európai Bizottság gyakorlatával³ is – nem végzi majd el annak értékelését, hogy az összefonódást eredményező szerződésben szereplő versenykorlátozás a Tpv. 30. § (5) bekezdése szerinti kapcsolódó versenykorlátozásnak minősül-e. Azt a vállalkozásoknak a jövőben – csakúgy, mint a Tpv. hatályon kívül helyezett 18. §-a szerinti további esetekben – az érintett vállalkozásoknak saját maguknak kell eldönteniük.

A Tpv. 30. § (5) bekezdése alkalmazhatóságának értékelésekor a vállalkozások számára segítséget nyújthat az azzal kapcsolatos eddigi versenyfelügyeleti gyakorlat, melynek a jövőben is irányadónak tekintett főbb elemei az alábbiakban foglalhatók össze.

– A Tpv. 30. § (5) bekezdése alapján kizárólag olyan versenykorlátozások értékelhetők, amelyek közvetlenül kapcsolódnak az adott összefonódáshoz, hiányukban az összefonódás ésszerűen nem is valósítható meg. A kapcsolatnak tehát tartalmilag kell lennie: önmagában még nem tesz az összefonódás szerves részévé valamely versenykorlátozást az, ha abban az összefonódással egyidejűleg – esetleg egyazon szerződésben – állapodtak meg a felek. Más oldalról viszont az, hogy az összefonódás és a versenykorlátozás külön-külön szerződésben jelenik meg, nem zárja ki együttes versenyjogi értékelésük lehetőségét.

– Az eddigi versenyfelügyeleti gyakorlatban a tipikus eset az volt, amikor a vállalkozás feletti irányítás átengedésével vagy vállalkozásrész átadásával megvalósított összefonódások esetében a felek olyan megállapodást is kötnek, amelyben az eladó (átadó, átengedő) vállalja, hogy meghatározott ideig az átadott eszközökkel, illetve jogok révén előállítható árukat (valamint azt helyettesítő árukat) nem forgalmaz (versenylátalom). Ilyen esetben indokolt igény ugyanis a vevő részéről, hogy a piacra történő beilleszkedése idejére bizonyos mértékű védelme legyen az érintett piacon a vállalkozás(rész) eladójának versenyével szemben, biztosítva ezzel a maga számára a megvásárolt termelési-értékesítési lehetőség megfelelő szintű hasznosíthatóságát. A joggyakorlat általános elvként azt alakította ki, hogy a versenykorlátozás akkor nem haladja meg az ezen cél eléréséhez szükséges mértéket, vagyis esik a Tpv. 30. § (5) bekezdés alá, ha:

- egyrészt időben korlátozott,
- másképpen nem lépi túl az értékesített vállalkozás(rész) értékesítés előtti működési területét: sem áru szempontjából, sem pedig földrajzi értelemben.

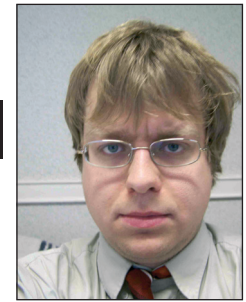
– Az időbeli korlátozottság tekintetében a Gazdasági Versenyhivatal kezdetben abból indult ki, hogy az ötéves időszakot nem meghaladó versenylátalom főszabályként kapcsolódó versenykorlátozásnak minősül. 2002. évtől azonban – igazodva az Európai Bizottság által megváltozott gyakorlathoz is – már csak a három évnél rövidebb versenylátalmat fogadott el gyakorlatilag „automatikusan”. Ennél hosszabb versenylátalmi időszakot a Gazdasági Versenyhivatal csak kivételesen fogadott el, ha a versenylátalommal érintett áruknak viszonylag hosszú az életciklusuk és erős a fogyasztói hűség.

³ A Bizottság 2005/C56/03. számú közleménye.

Firniksz Judit–Pálvölgyi Balázs

Tudatos fogyasztók nélkül nincs hatékony verseny

– A fogyasztói informáltság versenypolitikai/jóléti jelentősége –

A Fogyasztóvédelmi Szemle 2004/2. számában dr. Nagy Márta, a Gazdasági Versenyhivatal elnökhelyettese áttekintést adott a GVH-nak a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásának tilalmával kapcsolatos tevékenységéről, annak jogszabályi háttéréről, majd a 2004/3. számában dr. Zavodnyik József, a Versenytanács tagja a 2004-ben hozott döntések segítségével mutatta be a Versenytanács gyakorlatát, szemléletét. Az alábbiakban a fogyasztói döntések alapvető piacgazdasági szerepéről, és a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása, illetve egyéb információs problémák miatti torzulásából fakadó társadalmi jóléti veszteségekről szeretnénk néhány gondolatot megfogalmazni.

Versenypolitika a fogyasztók védelmében

A termelők versenye a legcsodálatosabb dolog, amit egy fogyasztó csak kívánhat a piacon, nevezetesen, hogy a

Firniksz Judit a GVH Fogyasztóvédelmi Irodájának volt vezetője, Pálvölgyi Balázs a Versenypolitikai Iroda munkatársa. A tanulmány a Fogyasztóvédelmi Szemle 2. évfolyam 2. számában (2005. június) megjelent írás bővített másodközlése.

gyártók, kereskedők¹ mindent megtegyenek a vásárlók igényeinek kielégítéséért, mindig jobb és olcsóbb termékekkel lépjenek piacra². Ezáltal elérve azt, hogy a szűkös gazdasági, társadalmi erőforrások (munkaerő, környezeti kincsek) valóban a fogyasztói jólét növelésére kerüljenek felhasználásra. Megszámlálhatatlan a példa, kettőt mégis kiragadva: a verseny áldásos hatását tükrözi, hogy most a sok alternatív szolgáltatónak hála, akár 90%-kal olcsóbban telefonálhatunk külföldre, és a fapados légitársaságok megjelenésével jelképes összegért is repülhetünk korábban csak más közlekedési eszközökkel, jóval drágábban elérhető helyekre.

Csak hogy azt is be kell látnunk, hogy ami a fogyasztóknak áldás, az a vállalkozásoknak átok: folytonos élethalálharc a tökéért, a munkaerőért, a beszerzési forrásokért, és főleg a vevőkért. A cégek ezért gyakran a verseny kiküszöbölésére törekednek, megpróbálnak piaci hatalomra szert tenni, hogy csökkentsék a versenytársaik piaci jelenlétéből adódóan rájuk nehezedő versenynyomást és a sokszereplős piacokon a fogyasztók döntéseiben rejlő bizonytalanságot. Ennek érdekében hajlamosak „durvább” eszközökhöz is nyúlni, így akár kartellbe tömörülve a versenytársakkal is szövetkezni, vagy a kényelmetlenné váló versenytársa(ka)t akár tisztességtelen eszközökkel kiszorítani.

¹ Jelen írásban a vállalkozásokkal jellemzően csak mint a fogyasztóknak értékesítő entitásokkal foglalkozunk, nem téve különbséget aszerint, hogy az értékesítő csak viszonteladó, avagy maga állította elő a terméket (kereskedők, termelők).

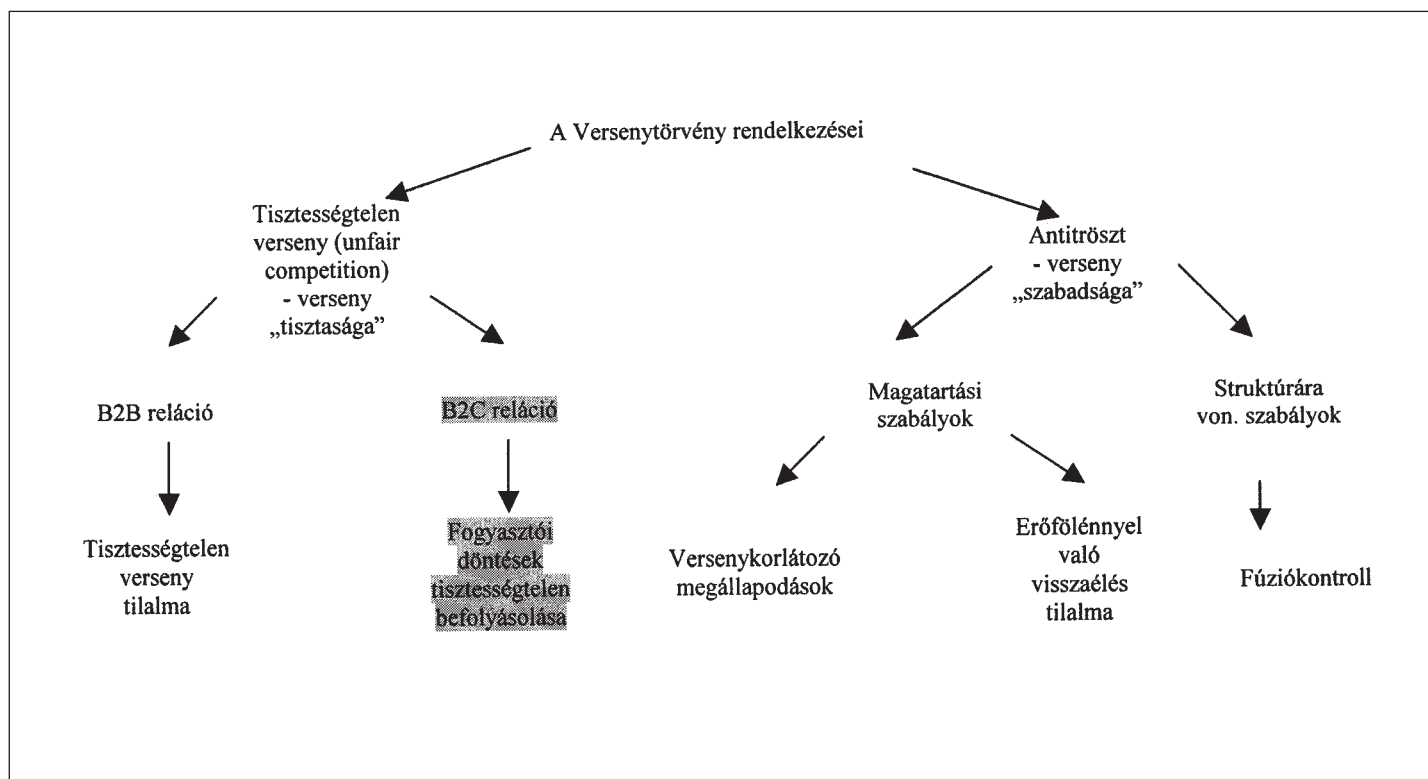
² A szabad verseny, a piacok szabad működése tudvalevőleg nem vezet mindig társadalmi optimumra – jelen írás ezen helyzetek, az ún. piackudarcok közül elsősorban az információs aszimmetriával foglalkozik. Megemlítsre kerül a versenypolitika, avagy az állami reguláció által részben korrigált monopolizálódási hajlam, illetve kisebb hangsúllyal olyan szintén piackudarcot eredményező problémák, mint a közjavak, az externáliák, a nem teljes piacok (melyeken bizonyos szolgáltatásokat nem nyújt a piac), illetve a piac ciklikusságra való hajlama (munkanélküliség, infláció).

A piaci mechanizmus, a kevésbé hatékony cégek csődbe menetelének és fogyasztók által megbecsültebb cégekkel történő felváltásának rendszere, ez a folyton zajló – Joseph Schumpeter osztrák közgazdász kifejezésével élve – „kreatív rombolás” védelemre szorul, a folyamatot tulajdonképpen az azt létrehozó cégektől kell megvédeni. Azért van tehát szükség a verseny állami szabályozására, hogy a vállalkozások versenye fennmaradjon és a fogyasztók, illetve a társadalom számára hasznos mederben folyjon. A versenytörvény rendszere ezt a célt szolgálja a versenytársak közötti áregyeztetés, az egész piacon egységesen magasabb árakat eredményező kartellezés, az erőfölényes cégek versenytársakat kiszorító, fogyasztókat megkárosító visszaéléseinek és a fogyasztók tisztességtelen befolyásolásának tilalmával, illetve az erőfölényes cégek létrejöttét akadályozó fúziókontrollal.

A szabályozás elsősorban a termelői oldalra fogalmaz meg strukturális és viselkedési kötelezettségeket. Egyrészt a piac szerkezetét és a kínálati oldal szereplőinek magatartását befolyásolva törekszik annak biztosítására, hogy többszereplős legyen a piac, ebből következően a fogyasztók több alternatíva között dönthessenek és a termelők küzdjenek a fogyasztókért. Így támogatja a versenyjog a fogyasztók választási szabadságát is, azáltal, hogy olyan döntési szituációk jöhetnek létre, melyekben a döntési alternatívák mérlegelését követően valóban kedvező megoldások között valósulhat meg a fogyasztói döntés. Másrészt a piaci viselkedés tekintetében pedig szankciókat fogalmaz meg a verseny korlátozására, a fogyasztók kizsákmányolására, megtévesztésére irányuló erőfeszítéseket illetően.

Hiába alakítja azonban a versenypolitika a piac kínálati oldalát, ha „keresleti oldali piackudarc” áll fenn, ha a keresleti oldal nem reagál megfelelően a kínálati ol-

Elemzések

dalról érkező ingerekre, ha a vevők nem tudatosan lépnek fel és nem élnek a kínálati oldal tagoltsága miatt elvileg meglévő választási lehetőségekkel, nem jutalmazák vásárlásukkal az alacsonyabb árú, jobb terméket kínáló termelőt és nem büntetik keresletük megvonásával a rosszul teljesítőket. Nem lehet hatékony a vállalkozások versenye, ha azt nem a valódi fogyasztói igények, az ezek alapján hozott tudatos fogyasztói döntések vezetik.

A fogyasztók információs hátránya

A fogyasztó vásárlási döntését sok személy- és helyzetfüggő tényező befolyásolja, egyrészt értékrendje, társadalmi és gazdasági helyzete, lehetőségei, pszichológiai állapota, másrészt a lehetséges választásokról, azok ár- és minőségi jellemzőiről rendelkezésre álló információ, valamint az alternatívák adott helyzetben történő felismerésének és összevetésének képessége is.

A fogyasztó egyik legfontosabb, és sokszor egyértelműen elsődleges információforrása maga a termelő. Csakhogy az információsztolgáltató ez esetben nem semleges: az eladó pszichológiai és gazdasági ösztönzőkkel olyan attitűdök kialakítására törekszik, információközlése olyan kép megfogalmazására irányul, mely azt közvetíti, hogy terméke kiemel-

kedik a többi közül, egyedülálló (nem helyettesíthető) akár ára, akár tulajdonságai, minősége következtében. Ez alapvetően rányomja bélyegét a fogyasztó felé irányuló kommunikációra, hiszen az alapjában a pozitív (a saját termékre vonatkozó) és a negatív (versenytársi termékekre, nem fogyasztásra vonatkozó) asszociációk dichotómiájára épül. A termelő csak olyan információk fogyasztók felé közvetítésében érdekelt, amelyek növelik annak esélyét, hogy az ő termékét választják, ami szükségszerűen szelektív információáramlást eredményez.

Első megközelítésben a reklámtörvény, illetve az egyes termékekre vonatkozó különleges szabályozás, illetve a reklámtեսztelési önszabályozás biztosítja, hogy a gyártói információsztolgáltatás megfelelően bizonyos sztemerdeknek. Ezen túl a fogyasztó a hasonló terméket értékesítő versenytárs információival tudja kontrollálni a kapott információt. A médiák, ismerősök, fogyasztóvédelmi források, független szakértők³ bevonásával is növelheti tájékozottságát. Minél több információt szerez be, annál körültekintőbben tud dönteni, ugyanakkor ezt a kereséssel töltött időt, energiát, pénzt (keresési költség) máshol is hasznosítani tudná, ezért korlátozni fogja ilyen irányú erőfeszítéseit.

³ Bizonyos értelemben az is ilyen, amikor a bolti eladót kérdezzük különböző termékek tulajdonságairól.

Így a fogyasztó informálódási folyamata végén is (esetleg néhány szakértői piactól, például az orvosok gyógyszerkeresletétől, bizonyos vállalati beszerzésektől eltekintve) jóval rosszabbul informált a termékről, annak alternatív beszerzési áráról, a lehetséges helyettesítőkről, mint a termelő. Ebben az információs aszimmetriával, a fogyasztó információs hátrányával terhelt viszonyban a termelő szükségszerűen előnyben van, ugyanakkor erős társadalmi érdek fűződik ahhoz, hogy a fogyasztó hátránya csökkenjen, több információ alapján, megfontolt döntést hozzon.

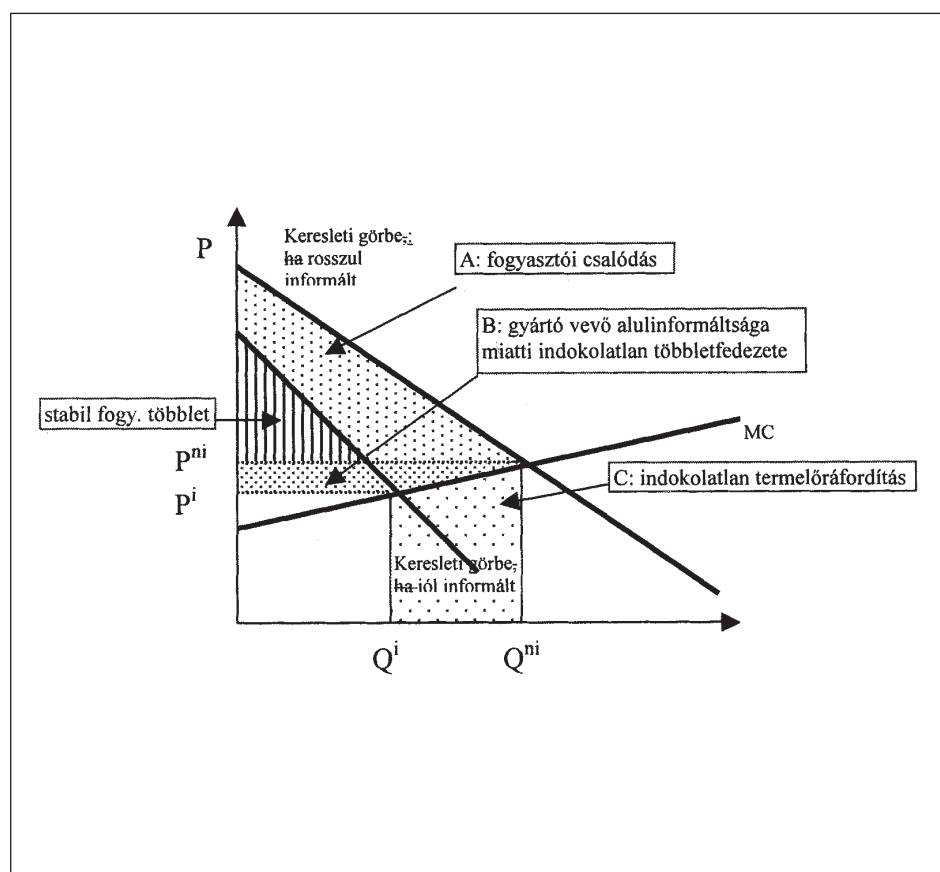
Megtévesztő gyártói, forgalmazói állítások és a fogyasztó

A termelő információs előnyét legdurvábban akkor használja ki, a fogyasztók informáltságát, döntését akkor torzítja legjobban, ha hamis információt ad közre, illetve ha a fogyasztói döntést torzító értékesítési gyakorlatot alkalmaz. Az előbbire példa a fogyasztókat megtévesztő reklám, amikor például egy mobiltelefon-sztolgáltató 19,4 Ft-os percdíjjal reklámozza termékét, pedig a csomag többperces alapon számláz és ez a percdíj lényegében sohasem elérhető (Vj-006/2004). További példaként hozható fel, amikor egy távközlési sztolgáltató átalánydíjas akciót indí-

tott, ahol a korábbi tarifa szerint telefonálni kívánóknak kellett előhívószámot tárcsázni – amiről azonban nem értesítették őket pontosan, és így a szolgáltató jelentős jogtalan haszonra tett szert (Vj-121/2003). Agresszív értékesítési gyakorlat valósulhat meg akkor, ha a „csak most, csak önnek” üzenettel az eladó a fogyasztót azonnali döntésre kényszeríti, és nem biztosítja számára a megfontolt döntéshez szükséges körülményeket, a szerződéstől való elállás lehetőségét. Ez utóbbira Magyarországon az időben megosztott, time-sharing nyaralást ajánló vállalkozások szolgáltatták a leggyakoribb példát. Ezek a visszaélések viszonylag egyértelműen azonosíthatók, versenyjogunk mindkét gyakorlat ellen fellép, a magatartások értékelésénél figyelembe véve, hogy az általuk okozott jóléti veszteség, a megtévesztett fogyasztók csalódásán túl az erőforrások hatékonytalan elosztásában jelentkezik.

A fogyasztó nem megfelelő informáltságából jóléti veszteségek keletkezhetnek, és a fenti félreinformáló vagy döntésre kényszerítő megoldások biztosan ilyen eredményre vezetnek. Ekkor a pontos helyzet ismeretében a fogyasztók kisebb mennyiséget vásárolnának a termékből: az informált keresleti görbe az informálatlan keresleti görbe alatt helyezkedik el és a kialakuló fogyasztók végül is kisebb mennyiséget fognak vásárolni ($Q^i < Q^{ni}$, vagyis az informáltság esetén vásárolt mennyiség kisebb mint a „tudatlanul”, nem informáltan vásárolt mennyiség). Ez alacsonyabb árat eredményezne ($P^i < P^{ni}$, vagyis az informált esetben kialakuló ár, kisebb mint a nem informált esetben létrejövő). Így az eredeti fogyasztói többlet jó része elvész, a fogyasztó egyrészt rosszul érzi magát és már nem vásárolna annyit (A), ezért ráadásul még fizetett is (B+C), ami a társadalom szempontjából hiábavaló termelés, környezetszennyezés (C)⁴. A vásárlás pillanata természetesen kevésbé lenne örömteli, ha a fogyasztók tudnák, mi vár rájuk (vagyis kisebb lenne abban a pillanatban a fogyasztói többlet), de utána nem érné őket a „szájját teljesen elrontó” csalódás, nem keletkezne fogyasztói hátrány.

A versenypolitikai szabályozás mellett, más célrendszert megfogalmazva, a termékbiztonsághoz kapcsolódó szabályo-

zás, a fogyasztóvédelmi előírások is a vásárlás utáni kellemetlen meglepetések kiküszöbölését célozzák, annak érdekében, hogy létrejöjjön az a piaci környezet, megvalósulhasson az a tudatos fogyasztói magatartás, amely lehetővé teszi a modern értelemben vett caveat emptor, „vigyázzon a fogyasztó” elv érvényesülését.

A jellemző helyzet: kevés fogyasztói információ

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy nem kell egy információnak hamisnak lennie ahhoz, hogy a fogyasztói döntés torzuljon, a fogyasztó megfigyelt döntése eltérjen az (elméletileg) optimális döntéstől⁵. Ennek a „döntési eltérésnek” oka lehet a fogyasztói információhiány vagy bizalmatlanság is. Ezek olyan problémák,

⁵ A fogyasztók empirikusan nem feltétlenül képesek preferenciáik konzisztens rendezésére, döntésüket akár új információk felmerülése nélkül is hajlamosak megváltoztatni, maga a fogyasztói hasznosság szubjektív fogalom. Így az „optimális döntéstől” való eltérés alatt nem feltétlenül egy egzakt módon megragadható, károságát tekintve kvantifikálható különbséget értünk, de fenntartjuk hogy a fogyasztó döntési lehetőségei legalábbis sorrendbe rendezhetőek, illetve hogy bizonyos keretek között meghatározható, hogy mi a jó döntés – mint ahogyan a fogyasztó is nap mint nap implicit vagy explicit döntéseket hoz.

amelyek közvetlenül nem a versenypolitika felelősségi körébe tartoznak, de amelyek meglehetősen jelentősen ronthatja a versenypiacok teljesítményét, közjóteremtő képességét – így a versenypolitika hatássonosságát.

A vásárolni kívánt termék áráról, minőségéről szükségszerűen korlátozott információkkal rendelkezünk, több okból is (Federal Trade Commission, 1978):

- az információ megbízhatósága változik, nem minden információ pontos, és ami esetleg helyes, az is elavul,
- az információ összegyűjtése költséges, a fogyasztó nem fog információt gyűjteni, ha úgy érzi, az drágább mint az általa elérhető előny,
- csak korlátozott mennyiségű információt vagyunk képesek feldolgozni,
- az információ feldolgozására leegyszerűsített szabályokat, heurisztikákat alkalmazunk,
- sok esetben az ismeretszint, a tudás hiányzik az információk megértéséhez, de akár a keresés szükségességének felismeréséhez.

Amellett szeretnénk érvelni, hogy az információhiány enyhítése a közérdeket szolgálja, és így a fenti korlátok leküzdése kívánatos – olyan mértékben, amennyiben az információhiány csökkenésének haszna meghaladja az információnyújtás költségét.

⁴ A megtévesztés/alulinformáltság miatt bekövetkező jóléti veszteség más értelmezése is lehetséges, ld. pl. Office of Fair Trading (2000), Hunter et al. (2001).

Elemzések

A fogyasztói információk problémák a terméktulajdonságok nehezebb megismerhetőségével nőnek, és ritkábban vásárolt, bonyolultabb szerkezetű és működtetésű termékek esetében is súlyosabbá válnak. A könnyebb elemezhetőség kedvéért először is osszuk három kategóriára a termékeket aszerint, hogy mennyire lehet megismerni a vásárlás előtt a termék jellemzőit:

- a keresési jóságok a vásárlás előtt pontosan megismerhetők (pl. rádió, bútor, legalábbis bizonyos tulajdonságai esetében),

- a tapasztalati jóságok minőségének megismeréséhez el kell fogyasztani a terméket (pl. élelmiszerek, mint a fagyalt, egészségügyi szolgáltatások),

- a bizalmi jóságok esetében a termék minősége pedig akár még a fogyasztás után sem állapítható meg (pl. nem tudjuk, hogy valóban egy bizonyos gyógyszer miatt gyógyultunk-e meg).

A különböző terméktípusok, termékjellemzők esetén a fogyasztó információ hátránya nyilván eltérő. A tájékoztató reklámok nyilván jó lehetőséget kínálnak a keresési jóságok fogyasztókkal történő megismertetésére – de hitelességük kétségbe vonható a tapasztalati és a bizalmi jóságok esetén. Ugyanakkor ha a termékek megkülönböztethetőek (vannak pl. márkák) és stabil termékjellemzőkkel rendelkeznek, illetve a fogyasztó az adott terméket gyakran vásárolja, akkor viszonylag hamar meg tudja találni a számára legjobbat, össze tudja vetni az alternatívákat.

Itt kell megjegyeznünk azt is, hogy a túl sok információ hatása akár nagyon hasonló lehet az információhiány következményeihez, mivel a fogyasztóra zúdított információtömegben nehezen tud eligazodni, kiválasztani a döntés és a számba jöhető választások összehasonlítása szempontjából releváns ismereteket. Különösen bonyolult termékeknel vagy összetett szolgáltatásoknál jelentős kérdés, hogy a piaci versenyzők közötti versenyben a tájékoztatás valóban olyan terméktulajdonságokra fókuszál-e, amelyek a terméket érintő fogyasztói döntés szempontjából jelentősek és megkönnyítik a helyettesítő termékek közötti eligazodást.

Amikor nem jön létre piac

Korábban láttuk, hogy elsősorban a tapasztalati és bizalmi termékeknel a minőséggel kapcsolatban merülhet fel fo-

gyasztói bizonytalanság, amit a termékjellemzők teljes megismerésének hiánya, az utólagos reklamáció, jogérvényesítés nehézsége táplál. Akerlof 1970-ben a használt autók („lemons”, tragacsok mint tapasztalati, csak a használat során megismerhető jóság) piacának példáján mutatta be, hogy ez az információhiány akár bizonyos termékek piacainak létrejöttét is megakadályozhatja, a fogyasztók tekintélyes részének kárára.

Akerlof használt autópiacon kétféle autó van, fele-fele arányban: a jó autók 2 millió forintot, a rossz autók (tragacsok) 1 milliót érnek – azt azonban, hogy egy autó egyik avagy másik csoportba tartozik, csak az eladók tudják, a vevők nem. A fogyasztók kockázatsemlegesek: egy véletlenszerűen kiválasztott autó, ami ugyanakkora eséllyel lehet tragacs vagy jó autó, számukra $50\% \cdot 1 + 50\% \cdot 2 = 1,5$ millió forintot ér, egy tetszőleges autóért tehát ennyit hajlandóak fizetni – többet mint egy biztosan rossz autóért, de kevesebbet mint egy biztosan jóért. Csakhogy 1,5 millió forintért a jó autók tulajdonosai nem adnak túl a portékájukon, inkább megtartják. Ezért egy ilyen piacon kizárólag a rossz autók cserélnek gazdát, a fogyasztók tudják hogy tragacsot kapnak, és csak a tragacs értékét, 1 millió forintot hajlandóak kifizetni. Így nem lesz piaca a jó autók, kontraszelekció lép fel: a rossz autók kiszorítják a jó autókat a piacról – ami nyilvánvalóan rossz mind a jó autókat eladni, mint az ilyen gépjárművet venni kívánóknak.

Információ – ár – minőség

Az információhiány a valóságban Akerlof példájától eltérően nem teljes, csak részleges, és a fogyasztók is különbözőképpen informáltak, különböző keresési költségek állnak fenn. Ilyenkor ugyan létrejönnek piacok, de a relatív információhiány jóléti veszteséghez vezet. Ezt könnyen beláthatjuk egy olyan város példáján, ahol kétféle fogyasztó létezik: a jól informált helybeliek és a rosszul informált turisták. Az előbbiek persze pontosabban tudják melyik étterem mennyire drága, az utóbbiak viszont csak általános ismereteikre támaszkodhatnak. Ha minden fogyasztó helybeli lenne, akkor az éttermek versenyár alkalmazására kényszerülnének, ha pedig alulinformált turista, akkor mindannyiukat meg lehetne sarcolni a monopolárral. Ha az éttermekbe szinte kizárólag helybeliek járnak, akkor nem

lesz olyan étterem, amely a versenyár felett árazna – hiszen akkor az csak az esetleg betévedő csekély számú turistában reménykedhetne, akikre azonban nem éri meg alapozni. Ha viszont jelentős a turisták aránya, akkor megérheti a helybeli kuncsaftok feladásával csak a külföldiek „lerablására” specializálódni (Salop és Stiglitz, 1977)⁶ – így lesznek alacsony, versenyárát kínáló hazaiak és külföldiek által egyaránt látogatott, illetve csak alulinformált külföldiek által látogatott drága éttermek. A Balaton környéki vendéglátás szép példa lehet a modellt leképeződésére.

A „turisták és helybeliek” modelljének segítségével megérthetjük, hogy miért létezhet több hasonló szolgáltatást különböző áron nyújtó termelő egymás mellett – meggyőződhetünk arról, hogy az informált („helybeli”) fogyasztók arányának növekedése alacsonyabb árakhoz, magasabb jóléthez vezet. A modellt értelmezhetjük az árakon túl a minőségre is: minél több a minőséget megítélni képes fogyasztó, annál inkább ösztönözve vannak a termelők minőség (jó minőség/árárányú termék) előállítására.

Fontos következmény, hogy a fogyasztói érdekek akkor is érvényesülnek, ha nem minden fogyasztó informált, tudatos. Az egy fogyasztói közösségbe tartozók esetében már az is kikényszerítheti a termelők alacsony árait, jó minőségét, ha a fogyasztók jelentős részét sikerül tudatosabbá tenni, és a termelők nem tudják megkülönböztetni a jól/rosszul informált vevőket.

Több példa is megerősíti, hogy a fenti modelltől levont következtetések a piacok valódi működésére is rávilágítanak, és a fogyasztók tájékoztatása, különösen a termelők által alkalmazott árak megismertetése, növeli az alacsonyabb árakat alkalmazó vállalkozások keresletét, és csökkentőleg hat a piaci árra. 1974-ben Kanadában két településen, Ottawa-Hullban és Winnipegben megfigyelték az élelmiszerüzletekben alkalmazott árakat, és az első településen a különböző üzletek által alkalmazott árakat megismertették a fogyasztókkal is. A fogyasztók valóban reagáltak, és az olcsóbb üzletekbe történő átvándorlás árcsökkenést indukált: hat hét alatt 7,1%-kal estek az árak,

⁶ Stiglitz egyébként Akerloffal és Michael Spence-szel az aszimmetrikus információ közgazdaságtana területén végzett kutatásaiért 2001-ben közgazdasági Nobel-díjjal részesült.

míg a kontrollpiacot jelentő Winnipegben csak 0,6%-os volt a csökkenés. Azt is megfigyelték, hogy az árinformáció-szolgáltatás megszűnésével az ottawa-hulli árak behozták a winniepegiekhez képesti lemaradásukat – vagyis folyamatos információáramlás szükséges ahhoz, hogy az árak alacsony szinten maradjanak, hogy a fogyasztók döntéseikkel hatékonyan tudják korlátozni az eladók piaci hatalmát. Más USA-beli városokban hasonló kísérleteket végezve ugyanúgy az árinformáció-szolgáltatás árcsökkenő hatását tapasztalták. (Carlton – Perloff, 2003)

Információ, keresleti rugalmasság, piacszerkezet

A fogyasztók informáltságának javításából fakadó jóléti hatásokat a hagyományos piacszerkezeti fogalomrendszerben is be lehet mutatni – erre most egy speciális, ámde a mikroökonómiában gyakran használt példán keresztül vállalkoznánk.

Először is: tökéletes verseny esetén a vállalatok nem érnek el túlzott profitot, az árak (P) nem haladják meg a határköltséget (MC , még egy termék előállításának költsége), így a piaci hatalmat mérő Lerner-index, a

$$\frac{P - MC}{P} = 0.$$

Ha a vállalatok úgy versenyeznek, hogy a piacra vitt mennyiséget határozzák meg (Cournot-verseny), akkor a Lerner-index megegyezik a Herfindahl-Hirschman-index osztva keresleti rugalmassággal (ϵ):

$$\frac{P - MC}{P} = \frac{HHI}{\epsilon}.$$

Vagyis ha a cégeknek sikerül a keresleti rugalmasságot felére csökkenteniük (l. pl. a „Kiszolgáltatott fogyasztók” részben említett keresési, váltási költségek növelésével), az ugyanúgy a vállalati ár-rés kétszeresre növekedését lehetővé tevő áremelkedést eredményez, mint ha a versenyző vállalatok számának csökkenésével a piaci koncentráció csökkent volna.

Ebből a modelltől jól látható a keresleti oldal megkerülhetetlen versenypolitikai szerepe: a kínálati oldal versenyre ösztökélése mellett a fogyasztói tudatosság növeléséről, a helyettesítési lehetőségek

megismertetéséről, a fogyasztói rugalmasság növeléséről sem szabad megfeledkezni.

A keresleti oldal versenypolitikai szerepét egyelőre főleg azokon a piacokon ismerték fel, ahol a piac jellegéből adódóan a kínálat rugalmatlan, a költségszerkezetből adódóan csak kevés vállalat tud hatékonyan működni a piacon (méréhatékonyan). Így például a villamosenergia-iparban, ahol a fentiekén túl a kereslet és a kínálat egyensúlyának folyamatos biztosítása is komoly kihívás. (OECD, 2002)

Információhiány és piaci megoldások

Akerlof példájára visszatérve: a jó autók tulajdonosainak szava ugyan nem elég a vevők meggyőzésére, de a jó minőséget kínáló eladónak is érdeke a fogyasztó információs hátrányának és az ebből fakadó bizalomhiánynak a leküzdése. Ennek gyakori módja, hogy a hosszabb ideje piacon lévő vállalkozások (a példában autók kereskedők) olyan piaci képet alakítanak ki magukról (presztízs, imázs), illetve termékeikről (márkázás), ami szerint megbízható üzleti partnerek.

Az információhiányos fogyasztót a keresleti oldali piackudarc kezelésére hivatott jogszabályok is védik, ilyen a garanciaadási, jótállási kötelezettség, a tájékoztatásra és annak tartalmi követelményeire vonatkozó előírások, de a vállalkozások saját kezdeményezése is lehet a szabványok, tanúsítványok létrehozása, ezeknek való megfelelés.

A minimális szolgáltatási színvonal előírásának előnyös hatása a minimális minőség biztosítása – ami a korábban már említett bizalmi jóságoknál bír jelentőséggel, amikor a fogyasztó nem tudja ellenőrizni a minőséget sok esetben még a fogyasztás után sem –, ezért a hivatásrendek (orvosok, könyvvizsgálók stb.) esetében fontos szerephez jutnak, ugyanakkor hátránya ennek a módszernek, hogy kizárásra kerülnek azok a fogyasztók, akik alacsonyabb minőséget tudnának/akarnának csak megfizetni. Ilyenkor a rossz minőség nem tudja kiszorítani a jó minőséget, viszont ha a folytonos minőségi ismértvet diszkrét kategóriákba szorítják (mint pl. A–E energiatakarékosági fokozatok), a termelők ösztönözve vannak arra, hogy teljesítsék egy-egy szint minőségi előírásait.

Kiszolgáltatott fogyasztók

Új termékek kipróbálását olyan tényezők, váltási költségek is akadályozzák, mint (Klemperer, Waterson nyomán):

- a már megvásárolt termékekkel való kompatibilitás,
- a termelőváltás tranzakciós költsége (konkrét költség és fáradság),
- az új termékek, márkák használatának megtanulása,
- a kipróbálatlan termékek minőségével kapcsolatos bizonytalanság,
- a gyártó fogyasztói hűséget növelő programjai (pl. törzsutaskedvezmény),
- a váltás, a termékhűség pszichológiai költségei.

Ezek a tényezők a piaci szerkezet melegségét eredményezik – például ezeknek tudható be, hogy az első piacra lépő sok esetben nehezen támadható pozíciókat tud kialakítani, még ha a későbbi piacra lépők akár hasonlóan jó termékeket kínálnak is. A gyártó a váltási költségeknek a reálisnál magasabbnak való beállítására is törekedhet – piaci hatalmat hozva ezáltal létre fogyasztói felett. Ezért az ilyen vállalati gyakorlattal szemben, legalábbis a szélsőséges esetekben, indokolt lehet, a fogyasztók választási szabadságának korlátozása, piactorzító viselkedés indokával fellépni.

A fogyasztói információs hátránynak, a váltási költségeknek meg is van a hatásuk: ahol a piac áttekinthetőbb, a termék tekintetében otthonosabbak a fogyasztók, jellemzően jóval alacsonyabb árszint alakul ki, mint a „problémásabb” piacokon. Néha a piac hirtelen átláthatóbbá válására is találunk példát – ilyen volt tavaly a kötelező gépjármű-felelősségbiztosítás piacán az internetes illetve postai kötést lehetővé tevő, a hagyományos biztosítónál jóval kedvezőbb kondíciókat kínáló új szolgáltatók diadalmenete.

Arra is találunk példát, hogy a kínálati oldal sokszereplős jellege nem garancia a hatásos versenyre: bár Magyarországon 36 hitelintézet működik, a közöttük lévő verseny mégis korlátozott – részben ez is magyarázhatja, hogy a szektor adózás előtti nyeresége több éve kiemelkedő, 2003-ban 215,9 milliárd forint volt. Ebben sok tényező, így pl. a lakossági piacok átlagosnál nagyobb koncentrációja mellett az ügyfelek passzivitása is szerepet játszhat, az, hogy sokan érzéketlenek a betéti kamatkülönbségekre, és hitelfelvételüket sok esetben a „ki bírom fizetni” szempont-

Elemzések

ja vezeti, és akár 30%-os (sőt, van olyan jól prosperáló pénzügyi szolgáltató, amely 300 %-os kamatot számláz – csak heti törlesztési részleteket tüntet fel, és úgy nem is tűnik olyan soknak...) kamattal is vesz fel például áruvásárlási hitelt. A lakosság fogyasztói magatartására ezt a területet illetően Magyarországon is hasonló lehet a helyzet, ami Nagy-Britanniában: az ügyfelek gyakrabban cserélnék házastársat mint bankot⁷ – így az ügyfelek annak ellenére, hogy versenyre kényszeríthetnék bankjukat, piaci hatalmat adnak nekik maguk felett. Így érthetőek Móré Csaba és Nagy Márton (2004) magyar bankpiacról írt tanulmányának megállapításai, miszerint a hazai betéti piacon vélhetően a betételhelyezés alacsony árugalmassága miatt a bankok relatív magas piaci erővel rendelkeztek az elmúlt hét évben, a fogyasztási hitelpiacon pedig a bankok nem tanúsítanak versenyzői magatartást, árazásuk a Cournot-állapot és a tökéletes monopólium között helyezkedik el.

Információhiány, bizalmi válság és a tömegek örülete

Az információhiányon túl az emberi viselkedés jellegéből fakadóan is születnek szisztematikusan torz fogyasztói döntések. Ha a fogyasztók a vásárlás utáni kellemetlen élmények, a megtévesztő gyártói állítások folytán elvesztik a bizalmukat egy termékcsoportban, és visszafogják kiadásait, a fogyasztói bizalom megingása életképes cégeket taszíthat sírba. Példa lehet erre a bankok megrohanása is: ha az ügyfelek egy bank csődje miatt a többi bankból is megkezdik betétjeik kivonását, az a jól gazdálkodó, szolvens bankok esetében is technikai fizetési képtelenséghez, illikviditáshoz vezethet – egyszerűen azért, mert a betéteket részben hitelek formájában hasznosítják, és az így kihelyezett pénzzel csak a hitel visszatörlesztése után tudnak rendelkezni. Ennek elkerülésére reagált 1997-ben rendkívül gyorsan a Postabank megmentésére a pénzintézeteket akkor felügyelő Állami Pénz és Tőkepiaci Felügyelet (ma PSZÁF). Ezekben az esetekben a problémát persze nem egyszerűen az információhiány jelenti, de az is, hogy az ember cselekedeteire más emberek döntései is nagy befolyást gyakorolnak, így kialakulhat akár valamely áru vásárlására (gondoljunk csak a dot-com lufira vagy akár a biogiliszta-üzletre), akár eladására irányuló hisztéria. A gond tehát a példák által is jelzett módon a fogyasztási, beruházási viselkedésre is kiterjed és oka az emberi viselkedés alapjellemzőiben kereshető.

A bizalmi válság és a tömegek örülete elkerülhetetlenek, mint ahogyan a vállalkozások is ciklikusan többet illetve kevesebbet ruháznak be – ez a piacgazdaság szokásos működési mechanizmusából, az alkalmazkodás idő- és erőforrás-igényességéből, a tökéletlen informáltságból fa-

kad. A fogyasztói jólét előmozdítása érdekében viszont fontos, hogy az információk szélesebb körének feltárásával, a helyzet pontosabb megismerésével, a lehetséges kimenetek előrejelzésével a korlátozott racionalitásból fakadóan biztosan tévedő fogyasztó/befektető által okozott/általa elszenvedett kár minimális szinten maradjon.

Konklúzió

Adam Smith, a közgazdaság atyja a piaci mechanizmus működését úgy írta le, mint amely úgy mozditja elő a közjót a piaci szereplők önérdékkövetése összjátékának spontán eredményeként, mintha egy „láthatatlan kéz” irányítaná a folyamatokat. Írásunkban azt szeretnénk volna bemutatni, hogy a piactól, a versenytől várt jólétnövekedés, ha úgy tetszik: a láthatat-

lan kéz megfelelő működésének feltétele, hogy a fogyasztók a piaci információk birtokában megfontolt döntéseket hozzanak, vagyis más megfogalmazásban, a megfontolt fogyasztói választás a termelők közötti verseny legfőbb mozgatója, a versenypolitika sikerének és a működő piacgazdaságnak sarokköve.

Hivatkozások és felhasznált irodalom

Akerlof, George A. [1970]: *The Market for 'Lemons': Quality Uncertainty and the Market Mechanism.* in: *The Quarterly Journal of Economics* No 84, pp. 488-500

Carlton, Dennis W.–Jeffrey M. Perloff [2003]: *Modern piacelmélet.* Panem, Budapest

Federal Trade Commission, Bureau of Consumer Protection [1978]: *Standards and Certification, Proposed Rule and Staff Report.* U.S. Government Printing Office, Washington, D.C.

Hunter, John–Christos Ioannidis–Elisabetta Iossa–Len Skerratt [2001]: *Measuring Consumer Detriment under Conditions of Imperfect Information. A Report for the Office of Fair Trading.*

Móré Csaba–Nagy Márton [2004]: *Verseny a magyar bankpiacon.* MNB Füzetek 2004/9.

Muris, Timothy J. [2002]: *The Interface of Competition and Consumer Protection. Prepared Remarks at the Fordham Corporate Law Institute's Twenty-Ninth Annual Conference on International Antitrust Law and Policy.* New York, 2002. 10. 31.

OECD [2002]: *Market Power in Electricity Generation Markets.* DAFFE/COMP/WP2(2002)6. OECD, Paris

Office of Fair Trading [2000]: *Consumer Detriment.* OFT, London

Salop, Steven C.–Joseph Stiglitz [1977]: *Bargains and Ripoffs: A Model of Monopolistically Competitive Price Dispersion.* in: *The Review of Economic Studies*, No. 44, pp.: 493–510

Sylvan, Louise [2004]: *Consumer regulation – How do we know it is effective? – A Speech to the National Consumer Congress,* Melbourne, 2004. 03. 15.

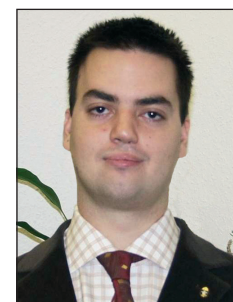
Varian, Hal R. [2001]: *Mikroökonómia középokon. Egy modern megközelítés.* KJK-Kerszöv, Budapest

Wilson, Chris M. [2004]: *Price Deception, Market Power and Consumer Policy.* School of Economic and Social Studies and The Centre of Competition and Regulation, University of East Anglia, Norwich

⁷ „It is commoner to divorce than to change your bank.”

Szilágyi Pál

Az összefonódások vizsgálatának ügyáttételi lehetőségei

Magyar ügyek az Európai Bizottság előtt

Az ügyelosztási rendszer

2004. május 1. napjától kezdődően Magyarországon is alkalmazni kell a 139/2004/EK tanácsi rendeletet, közismertebb nevén az európai Fúziós Rendeletet. A magyar szabályozáshoz hasonlóan a Fúziós Rendelet is ún. küszöbszámokkal határozza meg (lásd 3. táblázat)¹, hogy mely ügyek esetében kell az adott összefonódást az Európai Bizottsághoz bejelenteni. A Fúziós Rendelet magyarországi hatálybalépésével már nem csak azt kell eldöntenie a jogalkalmazónak, hogy engedélyköteles-e az adott összefonódás, hanem azt is, hogy hol kell bejelenteni, párhuzamos eljárásra ugyanis nincs lehetőség.² Hasonlóan a magyar szabályozáshoz, az Európai Unióban is bejelentési kötelezettség áll fenn. Ennek a korábbi harmincnapos határideje megszűnt és 2004. május 1-jétől lehetőség van előzetes bejelentésre is.

Ha az összefonódás a küszöbszámok alapján közösségi léptékűnek minősül, akkor a Bizottság jogosult eljárni. Fontos azonban megjegyezni, hogy a Bizottsághoz történő bejelentés nem jelenti azt, hogy azt mindenképpen a Bizottság fogja elbírálni, másrészt pedig az sem kizárt, hogy egy nemzeti hatóságnál bejelentett ügy a Bizottságnál „kössön ki”. A Fúziós Rendelet preambuluma egyértelműen – bár elvi szinten – deklarálja, hogy „az összefonódásoknak a Bizottságtól a tagállamokhoz és a tagállamoktól a Bizottsághoz történő áttételére vonatkozó szabályok, a szubszidiaritás elvének fényében, hatékony korrekciós mechanizmusként működnek; e szabályok megfelelő módon védik a tagállamok versenyérdekeit, és kellően figyelembe veszik a jogbiztonság követelményét és az »egyablakos rend-

szer» elvét. Ha az összefonódások nem érik el az e rendeletben említett forgalmi küszöböket, több nemzeti összefonódás-ellenőrzési rendszer szerinti vizsgálat alá tartozhatnak.³

Ennek megfelelően a Bizottság a hozzá a bejelentett összefonódást átteheti az érintett tagállam(ok) hatáskörrel rendelkező hatóságaihoz.⁴ A folyamat első lépése az, hogy a Bizottság a tagállami ver-

senyhatóságok tudomására hozza a hozzá érkezett bejelentést, akik vagy saját kezdeményezésükre, vagy a Bizottság felhívására előadhatják, hogy álláspontjuk szerint: az (1) összefonódás azzal fenyeget, hogy jelentősen befolyásolja a versenyt az adott tagállamon belül egy olyan piacon, amely egy elkülönült piac valamennyi jellegzetességével rendelkezik, vagy (2) az összefonódás az adott tagállamon belül olyan piacon befolyásolja a versenyt, amely rendelkezik egy elkülönült piac valamennyi jellegzetességével, azonban nem képezi a közös piac jelentős részét. Az első esetben a Bizottság saját

¹ L. Fúziós Rendelet 1. cikk (2) és (3) bekezdései

² L. pl. Fúziós Rendelet preambuluma 8. pontját

³ L. Fúziós Rendelet preambuluma 11. és 12. pontjait

⁴ Fúziós Rendelet 9. cikk

Elemzések

megítélése alapján vagy maga jár el, vagy egy érintett tagállamhoz utalja az ügyet (vagy annak egy részét). A második esetben azonban a Bizottság köteles a tagállamhoz utalni az ügyet, ha úgy látja, hogy létezik ilyen, elkülönült – közösségi szempontból nem jelentős – piac. Itt kell utalni arra a feltehetően fordítói hibára, hogy míg a magyar nyelven közzétett rendelet akként hangzik, hogy ez utóbbi esetben a Bizottság csak átteheti az ügyet, addig az angol és a német szövegek az áttétel kötelezettségére utalnak. (Az angol szöveg a

részét az érintett tagállam hatóságához teszi át a nemzeti versenyjog alkalmazása céljából.

Nem csak a Bizottság teheti át a tagállamhoz az ügyet, hanem arra is mód van, hogy a tagállam utaljon a Bizottsághoz egy összefonódás megvizsgálására. A Fúziós Rendelet 22. cikkelye alapján egy vagy több tagállam felkérheti a Bizottságot egy összefonódás megvizsgálására, ha az nem közösségi léptékű, de hatással van a tagállamok közötti kereskedelemre, és azzal fenyeget, hogy jelentősen befo-

ben további lehetőség a közösségi szabályok alkalmazására a Fúziós Rendelet 4. cikkelye alapján, hogy a vállalkozások tájékoztathatják a nemzeti hatóságokhoz történő bejelentést megelőzően a Bizottságot arról, hogy az összefonódást a Bizottságnak kellene megvizsgálania. Ennek az a feltétele, hogy az adott összefonódás legalább három tagállam nemzeti joga szerint felülvizsgálható legyen. Erről az értesítésről a Bizottság tájékoztatja a tagállamokat. Ha az érintett tagállamok között – értve itt azokat a tagállamokat, amelyek a saját nemzeti versenyjoguk alapján az összefonódás megvizsgálására hatáskörrel rendelkeznek – van olyan, amely nem ért egyet egy európai szintű eljárással, akkor az ügy nem tehető át a Bizottsághoz.

Magyar összefonódási ügyek az Európai Bizottság előtt

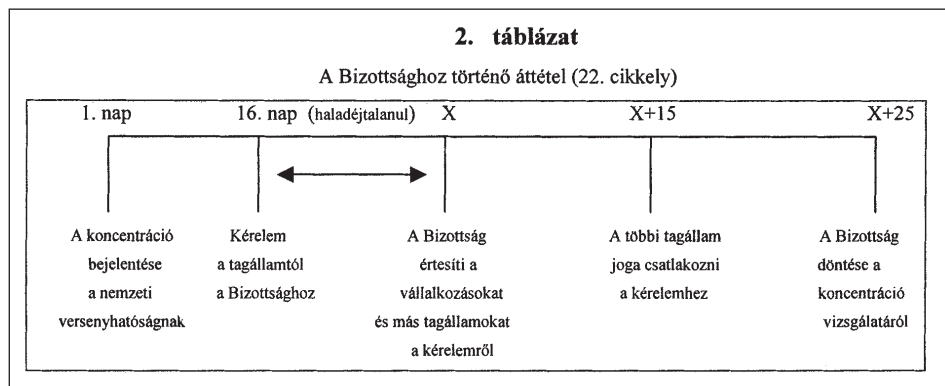
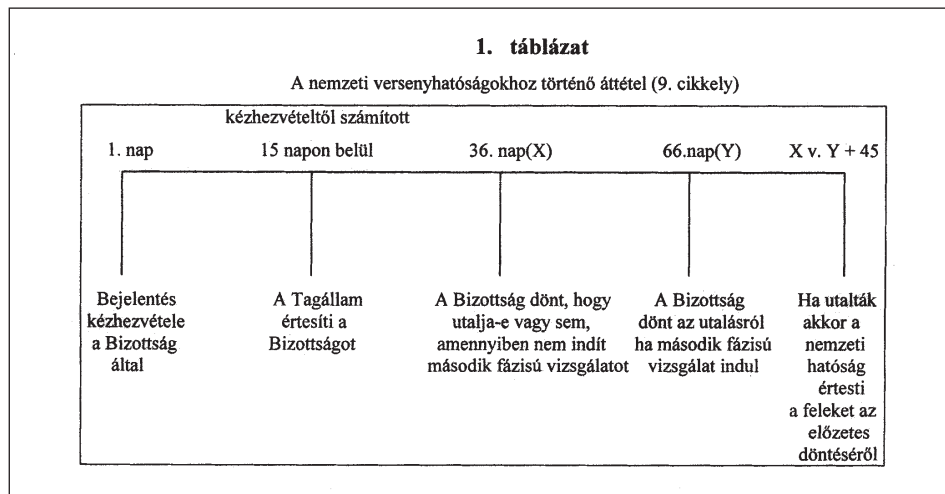
Budapesti Értéktőzsde, Budapesti Árutőzsde és KELER (COMP/M.3511)

Az Európai Bizottság 2005. február 15-én bejelentést kapott a Fúziós Rendelet 4. cikkelye alapján. A bejelentés értelmében a Wiener Börse AG, az Österreichische Kontrollbank AG, a Raiffeisen Zentralbank Österreich AG, az Erste Bank der österreichischen Sparkassen AG (Erste Bank) és a HVB Bank Hungary Rt. (HVB) közös irányítást kívántak szerezni a Budapesti Értéktőzsde Rt. (BÉT), a Budapesti Árutőzsde Rt. (BÁT) és a Központi Elszámolóház és Értéktár Rt. (KELER) felett.

Az ügy előzménye, hogy a bejelentők 2004. május 19-én közösen 50,25% részesedést szereztek a BÉT-ben. Ezt megelőzően a bejelentők közül a HVB 12,75%, az Erste Bank pedig egy leányvállalatán keresztül 5,8% részesedéssel rendelkezett a BÉT-ben. A felek 2004. május 17-én az irányításra vonatkozóan szindikátusi megállapodást kötöttek, amelynek alapján stratégiai döntéseket csak 80%-os többséggel lehet meghozni.

A BÉT közös irányításával együtt a felek a BÁT-ban is közös irányítást kívántak szerezni részvények vásárlásával. A BÉT és a BÁT közös irányításával a felek összesen 46,67%-nyi részesedéssel rendelkeznek a KELER-ben és rajtuk kívül az egyedüli tulajdonos a Magyar Nemzeti Bank lenne. Mivel a KELER esetében a stratégiai döntések meghozatalához a szavazatok 60%-ára van szükség, ezért a Magyar Nemzeti Bank és a felek ezáltal közös irányítást szereznének a KELER-ben.

⁶ További, a 22. cikkellyel kapcsolatos ügyek tekintetében l. http://www.europa.eu.int/comm/competition/mergers/cases/index/by_dec_type_art_22.html

„shall refer”, a német szöveg a „verweist” kifejezéseket használja.).⁵

További lehetőség, hogy a 4. cikkely alapján a vállalkozások a Bizottsághoz történő bejelentést megelőzően tájékoztathatják a Bizottságot arról, hogy az összefonódás egy tagállam olyan piacán gyakorolhat jelentős hatást a versenyre, amely piac egy elkülönült piac és ezért azt egészben vagy részben a tagállamnak kellene vizsgálnia. Ha a tagállam a haladéktalan értesítést követően 15 munkanapon belül nem nyilatkozik, vagy beleegyezik az áttételbe és a Bizottság is az áttétel mellett dönt, akkor az ügyet vagy annak egy

lyásolja a versenyt a felkérő tagállam vagy tagállamok területén. Ebben az esetben olyan ügy kerülhet a Bizottság elé, amely nem érte el a Fúziós Rendeletben meghatározott küszöbszámokat. Ilyen volt például a Promatech/Sulzer ügy.⁶ Érdemes felhívni arra a figyelmet, hogy a nemzeti versenyjogokban meghatározott határidőket ilyen esetben mindaddig fel kell függeszteni, amíg az eljárás helyét meg nem határozták. Az említett esetekben a Bizottság csak a tagállami hatóságok közös felkérése alapján járhat el. A nem közösségi léptékű összefonódások eseté-

⁵ Megjegyzendő, hogy a szabályozás céljával is az angol illetve a német verzió van összhangban.

Figyelembe véve az érintett vállalkozások összevont teljes világméretű és közösségi szintű forgalmát az összefonódás közösségi léptékű volt, így az ügyben a Bizottság rendelkezett hatáskörrel. A Bizottság a 2005. március 22-én nyilvánosságra hozta az ügyben hozott határozatát (bár még hivatalosan nem publikálta azt). A Bizottság a korábbi gyakorlatának megfelelően az összefonódás során a tőzsdei jegyzések és a kereskedelmi szolgáltatások, valamint az ahhoz kapcsolódó piacokat vizsgálta.

A tőzsdei jegyzések és a kereskedelmi szolgáltatások piacával kapcsolatosan a Bizottság a SSNIP-tesztet is alkalmazván megállapította, hogy a magyar vállalkozások részvényeinek másodlagos piacokon (pl. Varsó, London, New York) realizálódó kereskedési költségei jóval magasabbak, mint az elsődleges – magyar – piacon. Az elsődleges piacon megvalósuló kicsi, de jelentős áremelkedés nem járna jelentős hatással a másodlagos piacokon megvalósuló kereskedésekre. Bár a pontos földrajzi piac meghatározása nyitva marad, annak pontos meghatározása nem is szükséges, mivel alternatív piacmeghatározások esetében sem mérülne fel versenyjogi aggály az összefonódással kapcsolatosan. Hasonló megállapításokra jutott a Bizottság a többi termékpiacokkal kapcsolatban is.

A Bizottság a versenyhatások közül elsősorban a horizontális és a vertikális hatásokat vizsgálta. Megállapította, hogy horizontális hatás gyakorlatilag nem valószínű, vagy ha igen akkor is csak minimális mértékű. A vertikális hatások kapcsán már bonyolultabb a magyar helyzet, ugyanis az összefonódás hatására az érintett vállalkozások nem csak a kereskedés helyét birtokolnák, hanem egyben kereskednének is azon, továbbá a KELER kizárólagos jogokkal rendelkezik a klíring és az elszámolások BÉT-tel kapcsolatos piacán.

A Bizottság sajtóközleményében az alábbiak szerint összegezte az álláspontját: „az ügylet csekély mérete (a három tőzsde együttes piaci kapitalizációja az értéktőzsdei szolgáltatások tekintetében az EGT-piac kevesebb mint 1%-át teszi ki) és a piackutatás által előre jelzett esetleges versenyszerkentő hatások miatt jóváhagyta az egyesülést. A piackutatás is megerősítette e tőzsdék azon közös érdekét, hogy a tőzsdei forgalom növelése és az új jegyzésekhez való bátorítás érdekében alacsony szinten tartásuk a tőzsdei díjakat. A KELER által nyújtott szolgáltatásokat, mint például az elszámolási és klíring, letétke-

zelési és értéktári szolgáltatásokat megfelelően szabályozza és felügyeli a magyar Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete és a magyar tőkepiaci törvény.”

Az utóhatásait tekintve a 2005. március 22-én engedélyezett összefonódás kedvező fogadtatásra talált Magyarországon és az eddig rendelkezésre álló adatok alapján nem jelentkeztek versenykorlátozó hatások.

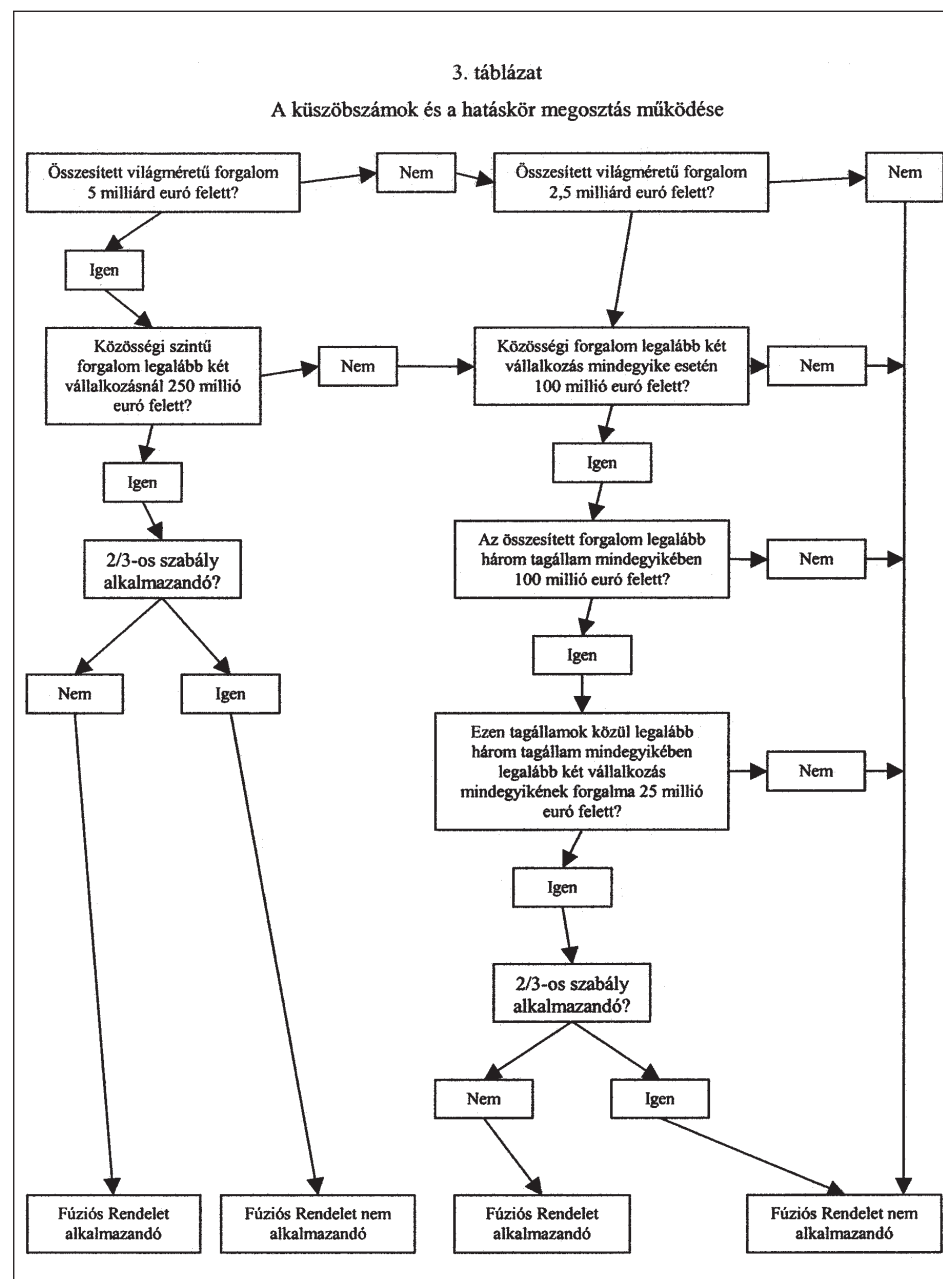
MOL Magyar Olaj- és Gázipari Rt. és E.ON Ruhrgas International AG (COMP/M.3696)

A Bizottsághoz 2005. június 2-án érkezett bejelentés, hogy az E.ON meg kívánja

vásárolni a MOL-tól a MOL Földgáztároló Rt. és a MOL Földgázellátó Rt. vállalkozás részvényeit. Ugyanezen ügylethez kapcsolódóan az E.ON meg kívánja vásárolni a MOL részvényeit a Panrusgáz Magyar–Orosz Gázipari Rt.-ben.

A kezdeti vizsgálati szakasz (első fázis) lezárultával a Bizottság részletes vizsgálatot indított az ügyben. A Bizottság az első piaci vizsgálatot követően megállapította, hogy a tervezett ügylet jelentős versenyjogi aggályokat kelthet a magyarországi gáz- és áramellátási lánc valamennyi szintjén, mivel a két vállalat tevékenységei horizontálisan és vertikálisan is fedik egymást. A kezdeti vizsgálat folyamán a Bizottság komoly kockázatokat tárt fel a tekintetben, hogy a két társaság feletti ellenőrzésben bekövetkező változás jelentősen akadályozhatná a versenyt, mivel az

⁷ IP/05/357 sz. Sajtóközlemény, Európai Bizottság

Elemzések

ügylet az E.ON vertikális integrációjával járna a teljes gázellátási láncban. A tervezett ügylet erősítheti az új társaságnak a Magyarországon rendelkezésre álló valamennyi – mind hazai, mind importált – gázforrás feletti ellenőrzését. Ez az értéklánc következő szintjein található gáz- és árampiacon aktív versenytársak kizárásának, valamint a gázbeszerzési és nagykereskedelmi piacokon zajló lehetséges verseny gyengítésével járhat.

A Bizottság ezért kifejezte azon aggályát, hogy az egyesülés ezeken a piacokon gátolhatja az eredményes versenyt, és ezzel jelentősen csökkentheti az energiaszektor Magyarországon jelenleg zajló liberalizálásából eredő előnyöket.⁸ Az ügylet kapcsolatban a versenyügyekért felelős biztos, Neelie Kroes is megszólalt és kifejtette, hogy „az energiaszektor az európai versenyképesség szempontjából alapvető fontosságú. ... Emiatt döntő jelentőségű, hogy a Bizottság gondosan elemezze e felvásárlás versenyre gyakorolt hatásait, mégpedig azzal a jelenlegi folyamattal összefüggésben, amely a korlátok lebontásán keresztül egy teljes mértékben működőképes, egységes energia-piac létrehozását célozza.”

A Gazdasági Versenyhivatal üdvözölte a Bizottság fenti álláspontját, amelynek előkészítésében szakmai véleménye megadásával tevékeny szerepet vállalt a Magyar Energia Hivatallal egyetemben. A részletes Bizottsági eljárás az ügy alapos kivizsgálását és a jövőben várható versenyhatások pontos mérlegelését teszi lehetővé. A GVH a Bizottság számára eljuttatott véleményében megfogalmazta azokat a tényezőket, amelyek a jövőben verseny szempontjából hátrányt jelenthetnek. A GVH különösen fontosnak tartja, hogy olyan piaci szerkezet jöjjön létre, amely a földgáz és a villamos energia piacán a verseny fejlődését elősegíti. A Gazdasági Versenyhivatal a vizsgálat második szakaszában is folyamatosan együttműködik az Európai Bizottsággal.⁹

Az Európai Bizottság 2005. szeptember 19-én hivatalosan is közölte, hogy kifogásai vannak a tervezett gázügylettel kapcsolatban, mert az sértené a magyarországi áram- és gázpiaci versenyt. A Bizottság a fentebb jelzetteknek megfelelően részletes vizsgálatot folytatott le, amelyet az a tény is jelez, hogy a korábban tervezettek-

A HVB Bank Hungary Rt., a Budapesti Értéktőzsde és a Budapesti Árutőzsde részvényeinek többségét megszerző nemzetközi konzorcium vezető tagjának jogi képviselőjeként vett részt a Martony és Kajtár Baker & McKenzie Ügyvédi Iroda az első magyar vonatkozású közösségi fúziós ügyben. A tranzakció versenyjogi szempontból nem volt egyszerű: bár a tőzsdék és a rész tulajdonukban álló KELER mindannyian monopolpozícióban vannak Magyarországon, a globális pénzügyi szereplőkkel összehasonlítva e cégek viszonylag kicsik. Ráadásul a szerző vállalkozások tevékenysége miatt a szereplők között többszörös horizontális átfedések és vertikális kapcsolatok is voltak. A legnagyobb nehézséget mégis az okozta, hogy a bizottság addig még soha nem foglalkozott az érintett piaccal tőzsdékkal kapcsolatosan, sőt tagállami szinten is alig egy-két tőzsdéfúzió került a versenyhatóságok elé, és az ügyben szintén érintett központi elszámolóházi tevékenység tekintetében sem volt kialakult piacdefiníció. Mindez azért kapott különös jelentőséget, mert az eljárás idején már előre látható volt az azóta egyre inkább kézzelfoghatóvá váló európai pénzügyi és tőzsdekoncentráció, és mind a felek, mind a bizottság a piacdefiníció szempontjából precedensértékűnek tekintette a magyar tőzsdékhez kapcsolódó fúziós eljárást.

Mindezek a megfontolások mind az eljárás folyamán, mind a végső döntésben megjelentek. Az eljárás során először a rövidített, majd a teljes CO formanyomtatvány kitöltéséhez rengeteg adatot kellett összegyűjteni, és többször került sor a tervezetek beadás előtti egyeztetésre, illetve személyes konzultációra a bizottság case teamjével. A végső jóváhagyás pedig, bár azonosította az érintett piacokat [az a) értékpapír-jegyzési és -kereskedelmi; b) értékpapír-közvetítói; c) klíring és elszámolóházi; d) központi értéktári; e) letétkezelői szolgáltatások piacai], de mivel nem merültek fel komoly versenyaggályok, a pontos piacmeghatározást a bizottság nyitva hagyta – vélhetően a jövőbeni ügyekre tekintettel.

HEGYMEGI-BARAKONYI ZOLTÁN, VÖRÖS PÉTER,
MARTONYI ÉS KAJTÁR BAKER & MCKENZIE

hez képest először 2005. december 20-ára, majd 2006. január 12-ére halasztotta – immár harmadszor – a döntéshozatalt.

Az érintett vállalkozások felajánlásokat (kötelezettségvállalásokat) tettek a Bizottságnak, amely azokat a Fúziós Rendelet 8. cikkelye alapján feltételek és kötelezettség szabások formájában teheti kötelező erejűvé. Összefonódások esetében gyakori olyan kötelezettségvállalások megtétele, amely elosztatja a versenyhatóságok aggályait az ügylet kapcsán. Az ilyen döntéseknek a piaci verseny biztosítása mellett az a további előnye, hogy ha az érintett vállalkozások megszegik a Bizottság határozatához fűzött kötelezettségeket, akkor az összefonódás megszüntethető és helyreállítható az eredeti állapot. Amennyiben ez nem lehetséges, akkor a Bizottság bármilyen egyéb intézkedést meghozhat, amely alkalmas az összefonódás előtt fennálló helyzet lehető legnagyobb mértékű helyreállítására.

Az érintettek nagy érdeklődéssel figyelik az ügy végkimenetelét. Az ügynek mindenképpen komoly kihatásai lehetnek a magyar piacra, így amennyiben kötele-

zettségvállalásokkal engedélyezik az összefonódást, akkor azoknak olyan kötelezettségvállalásoknak kell lenniük, amely a magyar piac jellegzetességeit figyelembe veszik, és nem segítik elő olyan helyzet kialakulását, amely komoly versenykockázatot jelent.

⁸ IP/05/881 sz. sajtóközlemény, Európai Bizottság

⁹ Gazdasági Versenyhivatal sajtóközleménye: Budapest, 2005. július 8.

Mátyus Ádám*

Az Emberi Jogok Európai Egyezményének alkalmazása a versenyjogi ügyekben

Talán újdonságnak tűnik, azonban külföldön már kialakult gyakorlata van az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én kelt egyezmény versenyjogi ügyekben való alkalmazásának. A hazai joggyakorlat dönti majd el, hogy az Egyezmény egyes rendelkezéseit a Magyar Versenyhivatal eljárása során milyen mértékben veszi figyelembe.

Bevezetés

Az Emberi Jogok Európai Egyezményét 1950-ben hozták létre az emberi jogok hatékonyabb, szupranacionális védelme érdekében („Egyezmény”). Magyarország az Egyezményt 1992. november 5-i hatállyal ratifikálta, és egyúttal kötelezettséget vállalt az abban foglalt követelményrendszer betartására. Az Egyezményt az 1993. évi XXXI. törvény emelte be a magyar jogszabályok közé.

Az Egyezmény valamint a megalkotása óta született számos kiegészítő jegyzőkönyv csupán keretszabályokat alkalmaz és a kontinentális, így a magyar jogrendszerekben kialakult gyakorlattal szemben az Emberi Jogok Európai Bizottságának illetve Bíróságának („Bíróság”) a joggyakorlata az, ami a keretet tényleges tartalommal tölti meg. A Bíróság pedig több versenyjoggal összefüggő ügyben is hozott olyan döntést, melyet az Egyezményt ratifikáló illetve azt a belső joganyag részévé emelt államok, beleértve ezen államok hatóságait és bíróságait is, kötelesek figyelembe venni.

Az Egyezmény 6. cikkely 1. pontjának alkalmazhatósága a versenyhivatali eljárás tekintetében

A 6. cikkely 1. pontja rögzíti a tisztességes eljáráshoz való jog szabályait.

Az Egyezmény 6. cikkely 1. pontja értelmében:

„Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan Bíróság tisztességesen, nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően. Az ítéletet nyilvánosan kell kihirdetni, a tárgyalóterembe történő belépést azonban meg lehet tiltani a sajtónak és a közönségnek a tárgyalás teljes időtartamára vagy egy részére annyiban, amennyiben egy demokratikus társadalomban ez az erkölcsök, a közrend, illetőleg a nemzetbiztonság érdekében szükséges, ha e korlátozás kiskorúak érdekei, vagy az eljárásban részt vevő felek magánéletének védelme szempontjából szükséges, illetőleg annyiban, amennyiben ezt a Bíróság feltétlenül szükségesnek tartja, mert úgy ítéli meg, hogy az adott ügyben olyan különleges körülmények állnak fenn, melyek folytán a nyilvánosság az igazságszolgáltatás érdekeit veszélyeztetné.”

A fenti cikkely ugyan független és pártatlan bíróságot említ, azonban a Bíróság gyakorlata a „bíróság” intézményét tágabban értelmezi. A Sramek kontra Ausztria ügyben a Bíróság az ingatlanügyekért felelős regionális hatóság vonatkozásában úgy döntött, hogy „a bíróság nem fel-

tétlenül az ország rendes bírói rendszerébe beépülő klasszikus joghatóság”. A „bíróság” a döntés szerint olyan szerv, amely illetékességgel rendelkezik „a polgári természetű jogokhoz kapcsolódó viták vagy büntetőjogi vádak megalapozottságának” eldöntésére. A Bíróság a Le Compte ügyben meg is határozta azokat az ismérveket, amelyek alapján egy jogalkalmazó szerv az Egyezmény értelmében bíróságnak minősül.

Ezek az ismérvek a következők:

- (i) függetlenség az állami végrehajtó hatalomtól,
- (ii) függetlenség az eljárás alá vont ügyféltől,
- (iii) a jogalkalmazó szerv tagjának hosszabb időszakra szóló megbízása.

Ha a magyar Versenyhivatal státuszát vizsgáljuk, megállapítható, hogy az állami költségvetés szerkezeti rendjében önálló fejezetet alkot és a költségvetését is az Országgyűlés határozza meg. Függetlenségét biztosítja az is, hogy a Versenyhivatal elnökét a köztársasági elnök és nem a végrehajtó szervek élén álló miniszterelnök nevezi ki.

Ezek az ismérvek afelé mutatnak, hogy a Versenyhivatal, szemben pl. a végrehajtói feladatot is ellátó Európai Unió Bizottsággal, a végrehajtó hatalomtól függetlenül működik.

A Versenytörvény az ügyféltől való függetlenséget is biztosítja, mivel előírja, hogy nem folytathat eljárást olyan tisztviselő, aki az ügyet nem képes függetlenül elbírálni.

Végezetül az a tény, hogy a Versenytanács tagjainak kinevezése 6 évre szól és további 6 évvel meghosszabbítható, az Egyezmény értelmében vett bírósági ismérv újabb elemének a megvalósulását jelenti.

A fentiek alapján tehát feltételezhető, hogy a Versenyhivatalra nézve is kötelező az Egyezmény 6. cikkelyének 1. pontja.

*A szerző ügyvéd, Oppenheim és Társai Freshfields Bruckhaus Deringer Ügyvédi Iroda, az írás személyes álláspontját tükrözi.

Az Egyezmény 6. cikkely 1. pont Versenyhivatalra történő alkalmazásának egyik következménye

Mint azt a fentiekben leírtam, az Egyezmény alapján egy nemzeti hatóság, így például a Versenytanács bíróságnak minősülhet akkor is, ha saját nemzeti joga szerint nem az. Ha azonban egy hatóság az Egyezmény értelmében bíróságnak minősül, úgy köteles betartani az Egyezmény 6. cikkely 1. pontjának független és pártatlan bíróságra vonatkozó rendelkezését is.

A Francia Semmitőszék például az Egyezmény 6. cikkelyének 1. pontjára hivatkozva hatályon kívül helyezett egy határozatot, mert az eljáró bíró egy előzetesen csatolt megjegyzésben kifejtette, hogy véleménye szerint az ügyben félként szereplő vállalat vezetője ellen eljárást kell indítani, azaz az illető bíró pre-judikált.

Mivel az előzetes álláspont a Versenytanács ügygel kapcsolatos előzetes véleményét tartalmazza, ezért felmerül az a kérdés, hogy ez összeegyeztethető-e az Egyezmény 6.1. pontjával, azon belül is a bírói függetlenség követelményével. A kérdésre a válasz lehet az, hogy amennyiben az előzetes álláspont sértene az Egyezményt, úgy törvényi rendelkezések közötti konfliktusról van szó, ezért az ügyben csak az Alkotmánybíróság hozhat döntést.

Álláspontom szerint azonban létezhet más megoldás is, így például folyamatban lévő ügyekben a Versenytanács döntését felülbíráló bíróság határozhat úgy, hogy a nemzeti eredetű törvény és az Egyezmény ellentmondása estén az Alkotmánybírósághoz történő fordulás nélkül elsőbbséget biztosít az Egyezménynek. Ezt a lehetőséget egyébként megerősítette a Bíróság 1991. november 29-i Vermeire kontra Belgium ügyben hozott döntése. További megoldás lehet, hogy az előzetes álláspontot nem azok a versenytanácsstagok jegyzik, akik az adott ügyben a végső döntést hozzák. Ezt a Tpv. jelenlegi szövege is lehetővé teszi, hiszen az előzetes állásponttal összefüggésben a „versenytanács” és nem az „eljáró versenytanács” kifejezést használja. Ebben az esetben az előzetes álláspont egyébként ügyfél számára valóban kedvező intézményét úgy lehetne összhangba hozni az Egyezmény 6.1. pontjával, hogy sikerül elkerülni a törvénymódosítást, illetőleg az Alkotmánybíróság előtti eljárást.

Az Egyezmény 8. cikkelyének alkalmazása versenyjogi ügyekben

Az Egyezmény 8. cikkelye a következő rendelkezést tartalmazza:

„1. Mindenkinek joga van arra, hogy magán- és családi életét, lakását és levelezését tiszteletben tartsák.

2. E jog gyakorlásába hatóság csak a törvényben meghatározott, olyan esetekben avatkozhat be, amikor az egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a közbiztonság vagy az ország gazdasági jóléte érdekében, zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, avagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges.”

Az Egyezmény 8. cikkelye nem csak a Bíróság ítélkezési gyakorlata által meghatározott tágabb értelemben vett bíróságra, hanem valamennyi állami hatóságra, így a Versenyhivatalra nézve is alkalmazható.

A Bíróság ítélkezési gyakorlata, mint azt pl. a Colas és társai versus Franciaország vagy a Niemetz versus Németország döntés is kimondta, a 8. cikkely rendelkezéseit a magánszemélyek mellett a vállalkozásokra, azok székhelyére és telephelyére is kiterjesztette. Ezek a döntések tették lehetővé, hogy a Bíróság vagy az Egyezményt aláíró államok bíróságai a 8. cikkelyt versenyjogi ügyekben is alkalmazzák.

A Bíróság versenyjogi vonatkozású döntést hozott, pl. a rajtaütésszerű helyszíni vizsgálatokkal összefüggésben. A Colas és társai kontra Franciaország ügyben a Bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy a törvények mellett a hatósági gyakorlatnak elégséges és megfelelő garanciát kell biztosítani az esetleges visszaélések elkerülése céljából. A döntés szerint ugyanis, ha egy jogszabály hatósági fellépést tesz lehetővé egy cég székhelyén, vagy egy magánszemély otthonában, úgy az ilyen „rendkívüli” beavatkozás az Egyezmény 8. cikkelyének csak akkor felel meg, ha egyfelől a beavatkozásról rendelkező jogszabály, másfelől pedig a beavatkozás gyakorlati kivitelezése biztosítja a hatóság visszaélésének a kizárását. Egy rajtaütésszerű helyszíni vizsgálatot jóváhagyó bírósági végzés önmagában nem nyújt elég biztosítékot a hatóság esetleges visszaélésének a kizárására. A rendőrség azonban a döntés szerint a bí-

rói hatalom kiegészítője, melynek a feladata annak a biztosítása, hogy a vizsgáló valóban a bírói végzésben meghatározott körben gyűjtse be a bizonyítékokat.

Ez az érvelés hovatovább megfontolás tárgya lehet a rajtaütésszerű helyszíni vizsgálatok hazai gyakorlatában is. Jelenleg ugyanis két nem egyenlő „súlycsoportban levő” fél áll egymással szemben: az ügyfél, akit váratlanul ért a magánszférájába történő hatósági beavatkozás és csupán kifogásolási jogával élhet, de hatósági jogosítványokkal nem rendelkezik, másfelől a bizonyíték felderítésében érdekelt az ügyet jól ismerő vizsgáló aki hatósági jogosítványokkal rendelkezik. Ha a bírói végzés körén kívüli bizonyítékok beszerzése tekintetében az ügyfélnek aggályai vannak, úgy a vizsgálóval szemben a helyszínen akaratát nem érvényesítheti az intézkedés ellen csupán kifogásolási jogával élhet, melyet szintén a Versenyhivatal bírál el. Ha azonban a független bíróságot képviselő rendőrség is jelen lenne, úgy nem valósulhatna meg az, hogy a vizsgáló a bírói végzés körén túl bizonyítékokat szerez be. Ez a biztosíték csökkenetén az abból fakadó anomáliát is, hogy egy rajtaütésszerű helyszíni vizsgálat sokszor olyan vállalkozás érdekeit is sérti, aki a helyszíni kiszállásról nem is szerez tudomást és így a kifogás emelésére rendelkezésre álló 3 napos határidőn belül jogorvoslati jogával nem élhet.

A Bíróság döntésében azt hangsúlyozta, hogy a 8. cikkely érvényesülésének biztosítása „konkrét és hatékony nem pedig elvi és illuzórikus kell, hogy legyen”. Ha a bírói végzés meghatározza, hogy a helyszíni kiszállás mire terjedhet ki, azonban a bíró a helyszíni kiszállásnál nem lehet jelen, hogy ténylegesen ellenőrizze, hogy a vizsgálók betartják-e a bírói végzésben foglaltakat, úgy logikus, hogy szükséges egy olyan független bírói hatalmat képviselő fél jelenléte is, aki hatósági jogosítványai útján képes érvényesíteni a bírói végzésben foglaltakat. A döntés a rendőrség részéről is feltételezi, hogy feladatát helyesen látja el, tehát nem az állami hatóságot védi az állampolgárral, vagy a céggel szemben, hanem a bírói végzés érvényesülését biztosítja, ha kell a vizsgálóval szemben is.

A Magyarországon hozott, illetőleg Magyarországot érintő jövőbeni eseti határozatok fogják azt a kérdést eldönteni, hogy az Egyezményt versenyjogi ügyekben a Versenyhivatal illetőleg a magyar bíróságok milyen mértékben kell, hogy figyelembe vegyék.

Csépai Balázs

Ügynökök az EK-ban!

Az elsőfokú bíróság 2005. szeptember 15-i ítéletében¹ részben felülbírálta a bizottság határozatát, amely majd' 72 millió euró bírságot szabott ki a DaimlerChrysler AG-re a 81. cikk megsértése miatt.

Ítélet a DCh-ügyben

Az elsőfokú bíróság több, a bizottság által kifogásolt magatartást jogszerűnek ítélte, és ezért a bírság összegét 9,8 millió euróra mérsékelte. Az ítéletnek a bizottsági határozattól való eltérését az eredményezte, hogy az elsőfokú bíróság másként értelmezte a németországi Mercedes-ügynököket terhelő kötelezettségeket és felelősséget. Az elsőfokú bíróság, eltérően a bizottságtól, megállapíthatónak tartotta, hogy a németországi forgalmazók a DaimlerChrysler AG valódi ügynökeinek minősülnek s így a megbízóval kötött szerződéseik kívül esnek a 81. cikk hatókörén, azaz nem lehetnek versenyjogi szempontból nézve jogellenesek. A bíróság összegének csökkentése, jóllehet kudarc a bizottság számára, nem vezethető vissza valamilyen elvi, megközelítésbeli különbségre. Fontosabb körülmény azonban, hogy a bizottság és a bíróságok értelmezése között vélhetőleg meglévő különbség ezúttal sem került megnyugtatóan tisztázásra.

Az ügynökszerződések megítélése

A gyártók és forgalmazók közötti kapcsolat versenyjogi szempontú megítélésének fontos kérdése, hogy a forgalmazási tevékenység ún. valódi ügynöki szerző-

dés keretében történik-e. Ha ugyanis a felek kapcsolata ilyen ügynöki szerződésnek minősül, akkor arra, hasonlóan az anya- és leányvállalat közötti kapcsolathoz, nem vonatkozik a 81. cikk versenykorlátozásról szóló tilalma. Ez az elv a közösségi joggyakorlat szerint arra alapul, hogy ha a forgalmazó értékesítési tevékenységét nem önállóan, hanem ügynökként a gyártónak alárendelten és annak nevében folytatja, úgy nem lehet önálló piaci tevékenységet folytató vállalkozásnak tekinteni és magatartása miatt versenyjogilag felelősségre vonni.²

A közösségi joggyakorlat – a bíróságok

Jóllehet az elv elfogadásában egységes az esetjog, azonban a bizottság és a bíróságok gyakorlata eltérő súlypontokat alkalmaz a kérdés megítélésében. Ezen eltérés konkrét esetben azonban eltérő minősítésre is vezethet.

A már hivatkozott Suiker Unie ügyben hozott ítéletében a bíróság kifejtette, hogy ha egy ügynök egy gyártó nevében és számlájára értékesít, akkor főszabályként olyan a gyártó integráns részét képező kiegészítő szervnek minősül, amelynek a fő vállalkozás utasításainak megfelelően, azaz egyfajta kereskedelmi alkalmazottként, avagy a vállalkozással egységes gazdasági egységként kell eljárnia. Nem lehet ugyanakkor ilyen kiegészítő szervnek tekinteni, ha 1. a megállapodás olyan kötelezettségeket ír elő vagy tesz lehetővé az ügynök számára, amely közgazdasági szempontból nagyjából azonos egy független értékesítővel azáltal, hogy az ügynöknek fel kell vállalnia az értékesítéssel, illetőleg a szerződés teljesítésével járó pénzügyi kockázatokat, vagy ha 2. az ügynök, mint nagy méretű forgalmazó egy-

ség egyidejűleg jelentős önálló értékesítői forgalmat is bonyolít a kérdéses termék kapcsán. A Minoan Lines ügyben 2003-ban az elsőfokú bíróság megismételte a bíróság ezen érvelését.³

A Reisebureaus ügyben a bíróság szerint az utazási ügynökök nem voltak valódi ügynökök tekinthetők, mert számos utazásszervező ajánlatát közvetítették, és maguk az utazásszervezők is számos ügynökséggel álltak kapcsolatban.⁴ A bíróság a VAG ügyben megismételte, hogy egy értékesítő önálló ügynöki léte azzal szűnne meg, ha már nem viselné a megbízó javára kötött szerződések kockázatát és a továbbiakban mint a gyártó integráns részét képező kiegészítő szerv működne.⁵ Az európai bíróságok tehát két szempontból is vizsgálták az ügynökinek tartott megállapodásokat. Egyfelől kérdéses az ügynök által viselt felelősség nagysága, másfelől viszont az ügynök egyéb jellemzői – egyéb irányú értékesítési tevékenység, más megbízók javára történő párhuzamos értékesítés – is részét képezik az elemzésnek.

A közösségi joggyakorlat – a Bizottság

A bizottság ezzel párhuzamosan azonban úgy tűnik, eltérő hangsúllyal vette figyelembe ezen körülményeket. Eltekintve egy 1992-es határozatától⁶, amelyben a franciaországi vasúti jegyek utazási ügynökökön keresztül való értékesítésének módszere kapcsán maga is hivatkozott arra, hogy az értékesítést folytatók nem tekinthetőek a vasúttársaságok integrális

³ A T-66/99 számú Minoan Lines SA kontra Bizottság ügyben hozott ítélet EBHT 2003., 5515. o. 126–129. pontjai

⁴ A 311/85. számú ASBL Vereniging van Vlaamse Reisbureaus ASBL Sociale Dienst van de Plaatselijke en Gewestelijke Overheidsdiensten ügyben hozott ítélet EBHT 1987., 3801. o. 20. pontja

⁵ A C-266/93. sz. Bundeskartellamt kontra Volkswagen AG és VAG Leasing GmbH ügyben hozott ítélet EBHT 1995., 3477. o. 19. pontja

⁶ A 92/568/EGK sz. határozat HL 1992., L 366. 47. oldal 44–46. pontjai

¹ A T-325/01. sz. DaimlerChrysler AG kontra Bizottság ügyben hozott ítélet (az EBHT-ban közzétételre még nem került)

² 40–48., 50., 54–56., 111., 113. és 114–73. sz. Coöperatieve Vereniging „Suiker Unie” UA és mások kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet EBHT 1975., 1663. o. 6. pontja

Elemzések

részének, úgy tűnik, hogy a bizottság figyelmét a fent bemutatott két feltétel közül gyakorlatilag csak az ügynököt terhelő kockázatoknak szenteli egy megállapodás 81. cikk szempontjából való értékelésekor és figyelmen kívül hagyja a bíróságok által hangoztatott „integráns rész” tesztet.

A bizottság ugyanis az ARG-Unipart ügyben⁷ a vizsgált megállapodást részben valódi ügynökinek minősítette és a háromféle értékesítési forma közül az egyik kapcsán ezen az alapon mondta ki a 81. cikk alkalmazhatatlanságát. Tette ezt annak ellenére, hogy a másik két értékesítési forma jelentős részét alkotta a részben-ügynök tevékenységének. Az 1990 World Cup ügyben⁸ a túlzott kockázatviselés miatt döntött úgy a bizottság, hogy a megállapodás nem minősül valódi ügynöki szerződésnek. A futballmérkőzésekre szóló belépőjegyek mellett ugyanis az ügynök egyfelől más termékeket is csomagban forgalmazott (szállítás, utazás), másfelől pedig eleve nagy mennyiségű olyan jegyet is megvásárolt, amelyek értékesítési kockázata nagyobb volt, mert a vevőkör a saját csapat továbbjutásától függően támasztott keresletet a termékre vagy sem. A kockázat túlzott volta mellett, azonban említést sem tett a bizottság arról, hogy a többféle termékek révén széles körű üzleti kapcsolatokat fenntartó vállalkozások azért nem lehetnek ügynökként kezelhetőek, mert kiterjedt kapcsolataik miatt nem minősülnek valamely szolgáltató integráns részének.

Eljátszva a dátumokkal, elvileg lehetne állítani, hogy a bizottság az 1992. október 27-i World Cup ügy után kevesebb mint egy hónapra, november 25-ére, amikor a francia vasúti jegyek értékesítése kapcsán hozott határozatot, már szerves jogfejlődésen ment keresztül, azonban ez ellen szól a tény, hogy az integráns rész fogalma a bíróság gyakorlatában már 1973-ban a Suiker Unie ügyben világosan megjelent, tehát a bizottság ekkorra már majd 20 éve nem vett tudomást az „integráns rész” tesztéről. A jogfejlődés tényének elfogadása esetén sem lehetne ráadásul azt állítani, hogy a bizottság hú maradt a novemberi kurzusváltáshoz, hiszen a 2000.

évben kibocsátott, a vertikális megállapodások értékeléséhez útmutatásul szolgáló közleményében⁹ nyoma sincs annak a kérdésnek, hogy egy ügynök kiterjedt egyéb irányú tevékenysége vagy széles körű üzleti kapcsolatrendszere a felmerő piacokon kizáró oka lehet-e annak, hogy (bármely) megbízója integráns részének minősülhessen.

A bizottság vertikális útmutatója szerint az ügynöki megállapodás „valódiságát” meghatározó szempont az, hogy ki viseli azon kockázatokat, amelyek a megbízó javára történő szerződésből fakadnak. A megállapodás „valódi” ügynöki megállapodásnak bizonyul, ha az ügynök nem visel semmilyen, vagy legfeljebb

csak jelentéktelen mértékben viseli ezen kockázatokat. Arra az esetre, ha nem lenne eléggé érthető az álláspontja, a bizottság a közlemény 13. pontjában közvetlenül is kimondja, hogy a felelősség kérdésének értékelésekor irreleváns, hogy az ügynök egy vagy több megbízóval áll-e kapcsolatban.

Nincs szó tehát arról, hogy egy a kockázatokat elfogadható módon telepítő szerződés alapján eljáró ügynök a megbízó integráns részének is kell, hogy minősüljön azaz, hogy ne létesíthetne üzleti kapcsolatot más megbízókkal, vagy ne lehetne jelentős mértékű egyéb, nem ügynöki tevékenysége.

Konfliktus a jogértelmezésben?

A kétféle megközelítés különbsége nem elhanyagolható. Egyfelől a megkö-

⁹ A 2002/758/EK sz. Mercedes-Benz határozat HL 2002., L 257. 1. o. 163 és 165. pontjai

⁷ A 88/84/EGK sz. ARG/Unipart határozat HL 1988., L 45. 34. o. 7., 25. pontjai
viii A 92/521/EGK sz. 1990 World Cup határozat HL 1992., L 326. 31. o. 76–78. pontjai

⁸ Commission Notice Guidelines on Vertical Restraints HL 2000. C/291. 1. o.

zelítésbeli különbség miatt vitatható, hogy az egy megbízó által kötött két teljesen azonos tartalmú megállapodás közül a megbízottak egyéb tevékenységétől függővé tehető-e a megállapodás jogszerűsége. Másfelől úgy tűnik, hogy jöllehet a közösségi szervek egyetértének abban, hogy két vállalkozás kapcsolatának megítélését nem lehet pusztán attól függővé tenni, hogy azok egy tulajdonosi körhöz tartoznak-e, azonban a megállapodások tartalmi elemzésekor a bíróságok ismételen visszakanyarodnak egy formálisabb szempontú korláthoz, és mégis a 81. cikk alá tartozónak minősítik a megállapodást akkor, ha a megbízott nem kelti leányvállalat látszatát. Először azt mondják tehát, hogy a megítélés ne azon múljon, hogy leányvállalata-e a megbízott a megbízónak, hanem a megállapodás tartalmát kell vizsgálni, másodszer viszont mégsem a szerződési kapcsolat tartalma a döntő hanem, hogy leányvállalat lehetne-e a megbízott. E tekintetben úgy tűnik, a bizottság a pragmatikusabb megközelítés.

A DCh-ügy kérdései

Jelen ügyben is a felek fontos érve volt a DaimlerChrysler AG és a Mercedes-Benz típusú utasszállító járművek kiskereskedelmével foglalkozó németországi ügynökök között létrejött megállapodások védelmére, hogy a forgalmazók a DaimlerChrysler AG integráns részét képezik, így az előírt versenykorlátozó feltételek nem esnek a 81. cikk tilalma alá.

A németországi forgalmazás nagyrészt a csoporthoz tartozó fióktelepek hálózatán és a német kereskedelmi kódex 84. cikke szerinti kereskedelmi ügynöki címmel rendelkező, közvetítőként tevékenykedő ügynökökön, valamint bizományosokon keresztül történik. A bizottság szerint viszont a német ügynökökkel kötött szerződésekre a 81. cikk ugyanúgy alkalmazandó, mint egy szerződéses kereskedő esetében. A bizottság szerint a német Mercedes-Benz-ügynök jelentős mértékben viseli maga is az általa eladott gépjárművek árkockázatát, és ha egy ügynök árcsökkentéseket vállal, e csökkentéseket teljes mértékben levonják a jutalékából. A bizottság szerint a német ügynök viseli továbbá az új gépjárművek szállítási költségének kockázatát, és pénzügyi eszközeinek nagy részét is reklámozásra kell költenie, saját költségén beszerezve például a bemutató gépjárműveket. Az ügynöknek

kell elvégeznie gyártó által vállalt garanciális munkálatokat, és így kötelesek saját költségen műhelyt és megfelelő cserealkatrész-készletet is saját költségen fenntartani.

A bizottság mindezek alapján elvetette, hogy a német ügynökök a vállalkozásba integráltak lennének – azaz a kockázatok nagysága alapján mérlegelte az integráltságot, szemben a bíróságoknak jobbra az egyéb tevékenységek méretét vizsgáló szempontjával. A bizottság úgy vélte továbbá, hogy a kockázatok megszülése mellett az „integráltság” önmagában nem támasztja alá egy kereskedelmi ügynök és egy független kereskedő közötti megkülönböztetést. A bizottság szerint ugyanis az integráltság, szemben a kockázatosztással nem önálló kritérium, amely megkülönbözteti az ügynököt az ügynöknek nem minősülő forgalmazótól. A bizottság tehát, bár foglalkozott az integráltság kérdésével, megmaradt szigorú felelősség- és kockázatviselési szempontú megközelítésénél. Elvetette, hogy az integráltság önálló kritériumnak minősülne, az integráltság meglétét pedig a kockázatviselés nagysága alapján tartotta megállapíthatónak. Gyakorlatilag tehát újfent kiiktatta az integráció kérdését az alkalmazandó tesztből, csak ezúttal nem az arról való hallgatás révén, hanem azért, hogy a kockázatviselési teszt integráns részének minősítve negligálta azt.

A bíróság azonban nem reagált a bizottságnak a teszt alkalmazására vonatkozó érveire. Ehelyett, gépiesen utalt az eddigi esetjogra és kifejtette, hogy a vizsgálat tárgyát az kell, hogy képezze, hogy a két (több) különálló jogi személyiségű vállalkozás egységes piaci magatartást folytató vállalkozást alkot-e. A bíróság szerint az ítélezési gyakorlat azt mutatja, hogy egy ilyen helyzet nem csak akkor merül fel, amikor a vállalatok között anya- és leányvállalati kapcsolat áll fenn, hanem bizonyos körülmények között egy vállalat és kereskedelmi képviselője vagy megbízó és megbízott közötti kapcsolat esetén is azonosítható. Az ügynökök azonban csak akkor nem minősülnek független gazdasági szereplőknek, ha őket a megbízó részére kötött szerződésekből eredő kockázatok egyike sem terheli, és a megbízó vállalkozásába integrált segédként tevékenykednek.

Az elsőfokú bíróság elemezte az ügynököket terhelő kötelezettségeket és összevetette azokat a viszonteladói szerződésekből foglaltakkal. Ennek során az több jelentős kérdésben is a bizottsági

döntésben vázolthoz képest eltérő tényállást állapított meg. Az ügynököket terhelő felelősség eltérően értékelt mértéke alapján végül úgy ítélte meg, hogy a piac vonatkozásában nem a német ügynökök, hanem a Mercedes-Benz határozza meg az egyes gépjárművek értékesítésének feltételeit, különösen az eladási árat, és őt terhelik e tevékenységből eredő legfontosabb kockázatok. Az elsőfokú bíróság szerint az ügynökök lényegében a munkavállalóhoz hasonlóan a DaimlerChrysler AG irányítása alatt végzik a Mercedes-Benz gépjárművek értékesítését, és ezért úgy kell tekinteni, hogy e vállalkozásba integráltak, és vele egy gazdasági egységet képeznek. Az elsőfokú bíróság szerint a bizottság egyszerűen csak eltúlozta azt a kockázatot, amely az ügynököt tevékenységével kapcsolatban terheli.

Merre tovább, melyik úton?

Az ügynöki szerződések megítélésével kapcsolatosan tehát nem csökkent az a konfrontációba még nem torkolló különbség, amely potenciális problémákat okozhat a közösségi jog alkalmazásában. Jöllehet egyértelműnek tűnhet, hogy eltérés esetén az európai bíróságok megközelítése elsőbbséget élvez a bizottságéhoz képest, de mindenesetre furcsa lenne, ha egy megállapodás jogszerűsége azon múlna, hogy azt a saját megközelítése szerint eljáró bizottság vagy valamely a bírósági ítéletekre támaszkodó nemzeti hatóság vizsgálja. A versenyhatóságok közötti ügyelosztási kritériumok miatt esetenként ugyanis éppen a kevésbé jelentős, jobbra csak a tagállamokra korlátozódó megállapodások kerülnének a szigorúbb teszt, és így a 81. cikk hatálya alá, míg a bizottsági eljárásokban vizsgált nagyobb jelentőségű megállapodásokra a kevésbé szigorú teszt kerülne alkalmazásra. A másik fontos aspektusa a fent kifejtett eltérésnek, hogy jöllehet az ügynöki megállapodásoknak a 81. cikk tilalma alól való kivonása éppen az anyavállalat és leányvállalat közötti nem tiltott formális kapcsolathoz fűzött megítélést terjeszti ki rugalmasan az üzleti gyakorlathoz igazodva, ezt a tartalmi kiterjesztést a bíróságok éppen formális szempontok alapján korlátozzák gyakorlatukban, míg a Bizottság, úgy tűnik, következetesebben vállalja a megbízó és megbízott közötti kapcsolat tartalmának vizsgálatát.

Bemutatjuk a GVH Infokommunikációs Irodáját

A Gazdasági Versenyhivatal Infokommunikációs Irodája 2000 végén alakult meg. Eddig az időpontig a hírközlési és médiapiacokat érintő vizsgálatok lefolytatása a hivatal Szolgáltatási Irodájának feladata volt, az egyéb szolgáltatási piacokat érintő versenyügyekkel együtt. Mind mennyiségét, mind jelentőségét tekintve jelentős és állandó növekedést mutatott azonban a hírközlési ágazatot érintő versenyhivatali feladatok száma. Ebben az időszakban gőzerővel kezdődött meg a hálózatos jellegéből, természetes monopóliumok létéből is fakadóan a versenyjogi jogalkalmazás számára speciális kihívásokat támasztó távközlési iparág piacnyitásának szabályozási előkészítése. Emellett fúziós hullám söpört végig egyes piaci szegmenseken, és emelkedő tendenciát mutatott a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés miatt indított eljárások száma, elsősorban a nem szabályozott áras szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások árazási gyakorlatát illetően. E feladatok hatékonyabb ellátása indokolta az általános antitröszt tudás mellett a szükséges speciális szakértelemmel bíró és ezeket folyamatosan fejlesztő munkatársakkal rendelkező szervezeti egység felállítását.

Az Infokommunikációs Iroda vezetőinek sorában az első Szántó Tibor volt, őt Gönczöl Tünde, majd Kovács Anita követte, aki 2005. júniusától tölti be ezt a tisztséget. Az irodán hírközlési és médiaszolgáltatások technológiai hátterét ismerő jogász és közgazdász munkatársak dolgoznak, egymással szorosan együttműködve.

Az iroda felállítását követően nem sokkal máris egy jelentős feladatot kapott: közreműködött a hivatal történetének első ágazati vizsgálatában, mely a mobiltelefon-szolgáltatásokat érintette. Ehhez kapcsolódóan került sor a mobilszolgáltatók közötti, a hívásdíjakra vonatkozó információk kartell felderítésére, melynek eredménye az addigi legnagyobb összegű bírság kiszabása lett. Az iroda többször volt listavezető az egy évben egy irodára érkező bejelentések és versenyfelügyeleti eljárások számát tekintve, mely alapvetően a kábeltelevízió-szolgáltatók évente ismétlődő inflációt meghaladó mértékű díj-

emelésének „köszönhető”, amely túlzó árazásra vonatkozó vizsgálatok sokaságát eredményezte a jellemzően monopolhelyzetben lévő kábelszolgáltatók ellen.

Nem csökkent az iroda által folytatott versenypartolási tevékenység sem, hiszen az iroda munkatársai aktívan közreműködtek a hírközlési szektor teljes liberalizációjának jogi kereteit majd az elektronikus hírközlési szektorra vonatkozó európai szabályozást átültető hazai normákat tartalmazó jogszabályok kidolgozásában. Az elektronikus hírközlés hatályos szabályozása versenyjogi alapú, a szektor specifikus szabályozás működtetéséért alapvetően felelős Nemzeti Hírközlési Hatóság az egyes piacok ex ante szabályozásának alapját jelentő piacelemzési eljárások egyes fázisaiban szorosan együttműködik a GVH-val. A szektor specifikus szabályozás létrehozásának tekintetével a versenyjogi

jogalkalmazás során gyakran merül fel a versenyjog alkalmazhatóságának kérdése a szolgáltatók magatartására. Az iroda és a Versenytanács számos esetben fejtette már ki a szektorjog és a versenyjog viszonyára vonatkozó álláspontját, szép példái ennek az ún. árprés ügyekben hozott határozatok.

Bízunk benne és a magunk részéről mindent megteszünk azért, hogy az infokommunikációs szektort jellemző konvergencia, amely a távközlés, informatika és média ágazatok között, a tartalom, hálózatok és végberendezések értéketremtő folyamatai mentén, technológia, piac és szabályozás szintjén zajlik, a lehető legteljesebb mértékben képes lesz hozzájárulni az infokommunikációs piacokon a verseny fokozódásához.

KOVÁCS ANITA

A hőskort idézve

Beszélgetés Boytha Györgynével

A GVH Jogászklub vendége volt Boytha Györgyné, akit a magyar versenyjoggal foglalkozók többségének nem kell bemutatni: 1991 és 2000 között a GVH elnökhelyettese, a versenytanács elnöke. 1998-tól a Pázmány Péter Katolikus Egyetem címzetes egyetemi docense. A Hivatal 15. születésnapja apropóján hívtuk meg, a kezdetekről, a GVH megalakulása előtti időkről, a versenyhivatal és a versenytanács megalapításáról és a versenytanács tagok szakmai-erkölcsi felelősségéről beszélt.

A Gazdasági Versenyhivatal gyökereinek keresésénél kiindulópont az Országos Anyag- és Árhivatal (OAÁH), azt megelőzően az Országos Árhivatal lehet. Természetesen szó sincs arról, hogy az OAÁH a GVH jogelődje. Minőségileg és jogilag egy teljesen más intézmény volt, az emberek és eszközök átvételénél ebből komoly gondok is adódtak akkor, amiket végül sikerült megnyugtatóan rendezni.

Az első nagyobb lökés a szocialista gazdaságban az Új Gazdasági Mechanizmus (ÚGM) bevezetése volt, amely 1968. január 1-én indult be. A munkálatok 1966-ban kezdődtek, a hivatal vezetője Csikós-Nagy Béla volt, egy szigorú ember, de nagy tehetségű és jó vezető. Összesen 10 utasítást és egy kormányrendeletet készített az árhivatal. A 10/67-es utasítás az árformabesorolásról szólt. A korábbi, egységes, teljesen kötött hatósági árral szemben négy árformát állított fel: a fixárat, a maximált árat, a korlátozott árformát, mely állt egy centrum árból és egy ötszázalékos eltérési lehetőségéből és szabad árat. A termékek és termékcsoportok hosszú oldalakon keresztül voltak besorolva ezekbe a kategóriákba. Nehezen kezelhető rendszer volt, állandó viták keresztüzében állt, melyek arról szóltak, hogy mely termék hová sorolandó, de minden ellentmondásossága mellett is az első jele volt annak, hogy

valami megindult a gazdaságban az árképzés területén. Az állam és politika kételkedő volt azonban: akarta is az előremutató változásokat, de félt is attól, hogy kiereszti a gyeplőt a kezéből, ezért a fejlődés ellentmondásos és lassú volt. Az ÚGM hatására a gazdaság kissé megélnélt, a tézisek kezdtek megerősödni, erre a politika megijedt, 1972-ben visszafogással reagált. Ekkor adta ki az árhivatal a 1022/73-as kormányhatározatot a tisztességtelen haszonról. Eljutottunk tehát odáig, hogy nem elég az árszabályozó rendelkezéseket kiadni, azt is meg kell mondani, hogy főleg a szabad árformánál mi is az a tisztességtelen haszon. Ekkor kezdtünk magatartásformák felé hangolódni. A kormányhatározat központi mondanivalója szerint a haszon akkor tisztességtelen, ha a társadalmi érdeket megsértve a szocialista gazdálkodás elveivel ellentétes módon alakítják ki az árat. A 80-as évek közepe felé haladva a hivatal feladatául kapta a piacfelügyeletet, amelybe beletartozott az árellenőrzés is. Noha külön tevékenységként kezelte azt, mindent egybevetve ezek a feladatai összefolytak. Megjelent a 31/1984-es kormányrendelet, amely már nem tisztességtelen haszonról beszélt, hanem tisztességtelen árról. Az ár akkor tisztességtelen, ha olyan módszerekkel alakítják ki, amelyek valamilyen módon a közérkölcssel, a társadalmi közfelfogással nem férnek össze. Ekkor jelent meg az 1984. évi IV. törvény, amely már a tisztességtelen gazdasági tevékenység tilalmáról szól. Itt már fellelhetők a klasszikus versenyjog kezdeti elemei egy halvány monopolelles szabállyal és egy kezdetleges erőfölénnyel való visszaéléssel. Az itt megjelent szabályok gyökereinek tekinthetők mindannak, ami a modern versenyjogban azután kiteljesedik. Az árellenőrzésből anyag-gazdálkodásba, termékforgalmazásba, piacfelügyeletbe mentünk át, majd ebből lassan nőttek ki azok a jogszabályokban is megjelent klasszikus versenyjogi elemek, amelyeket azért a mindennapi életben még aprópénzre váltani nem nagyon lehetett. Világos, hogy egy teljesen más logikai rendszerben működő gazdaságban a mai fogalmak szerinti verseny, versenyjog nem volt kereshető, de lehetett érezni, hogy megjelennek azok az elemek, ame-

lyek később egy piacgazdaságban más tartalommal ugyan, de vissza fognak köszönni. Ezt a munkát lényegesen megelőzően volt egy 43/1967-es gazdasági bizottsági határozat. A Gazdasági Bizottság volt az a szerv, amely gazdaságirányítóként a gazdaság alapvető kérdéseit meghatározta. E bizottsági határozat 13. pontja – hangsúlyozom, 1967-ben járunk – a következőket mondta: tisztességtelen verseny jogszabályt felül kell vizsgálni és a szocialista rendszerrel összhangban új jogszabályt kell kiadni. Ennek ellenére a 80-as évek közepéig nem jelent meg olyan jogszabály, amely kifejezetten a versenyre vonatkozó szabályokat tartalmazna.

A GVH születése

Közben jött egy rendkívül ambiciózus és tehetséges szakember, Vissi Ferenc, akinek a képzettsége, tudása, felkészültsége és fantáziája azt diktálta, hogy egy modern versenyszabályozás irányába kell hajtani a vezetést és a társadalmat. Vissi Ferenc később az OAÁH elnökhelyettese, majd elnöke volt. A Világbanktól és egyéb helyekről pénzt szerzett és a tőle megszórt elszántsággal elkezdte a munkát, amelyhez a hivatalon belülről és kívülről is partnereket szerzett, olyan embereket, akik hajlamosak voltak ezt a modern gondolkodást magukévá tenni. Közülük is külön meg kell említeni Rác Lászlót, aki a Közgazdasági Főosztálynak volt a vezetője. 1985–86 körülre összeállítottak egy programot, amelyben meghatározták a feladatokat. A versenyviszonyok fejlesztése volt a cél, azonban akkoriban a gazdaság egésze, a bankok, a pénzgazdálkodás, az áruforgalom, a külkereskedelmi kötöttségek, a devizagazdálkodás területén jelentkező elmaradottságok miatt volt alkalmatlan a modern versenyszabályok adaptálására. A munka tehát belerohant egy sokkal nagyobb és sürgető feladatba, a gazdaság egészének átalakításába, amelyhez ezek az emberek természetesen nem rendelkeztek munícióval. Több száz vállalatot megvizsgáltak abból a szempontból, hogy az adott piacon, milyen tevékenykednek erőfölényesen, esetleg egyenesen monopolpozícióban

Vendégváró

vannak-e, és ha igen, mit kell vagy lehet a helyzettel kezdeni. Egy másik csoport a hazai jogi szabályozást tekintette át, azt vizsgálta, hogy milyen jogszabálybeli, jogrendbeli akadályai vannak annak, hogy Magyarországon versenyviszonyok alakulhassanak ki. A harmadik csapat a külföldi országok versenyjogi jogrendszerét tekintette át, a negyedik a hazai ár- és piacfelügyelet egymáshoz való viszonyát vizsgálta és azt, hogy ezeket hogyan lehet kapcsolatba hozni a versenyfelügyeleti tevékenységgel. Három munkacsoport alakult a kérdések megválaszolására. A munkához Vörös Imrét, Martonyi Jánost és Sárközy Tamást is sikerült megnyerni. Az Állam- és Jogtudományi Intézet, a Közgazdaságtudományi Intézet, a Tervgazdasági Intézet, a Közgazdaságtudományi Egyetem, az ELTE Jogi Kara és a Pénzügykutató Intézet voltak azok a helyek, ahonnan az embereket összeszedtük. Külföldre kirajzottak az embereink, majd mikor hazajöttek, hosszú estéken keresztül fogalmaztunk és egyeztettünk. A minisztériumokat és mindazokat a fórumokat, melyeknél arra szükség volt, gladiátorként igyekeztünk „meggyúrni”, végül 1990 januárjában volt egy előterjesztésünk, melyet a Minisztertanács Hivatalának küldtünk el és amelyben leírtuk a vizsgálatunk eredményét, illetve javaslatot tettünk a versenytörvény első, de már elég érett változatára, valamint arra, hogy legyen egy versenyhivatal, szűnjön meg az árhivatal és a hatósági árszabályozás. Az előterjesztést a Minisztertanács Hivatalának vezetője jónak, magas színvonalúnak és modernnek tartotta, de – ahogyan fogalmazott – mivel normálisan működő piaccgazdaságot feltételez akkor, amikor még csak a piaccgazdaság megteremtése van napirenden, nem lehet a régi normákat teljesen eltüntetni. Egy kartellhivatal létrehozását a kort megelőző intézkedésnek, az árhivatal eltörlését abszurdnak tartotta. Feltéve, de nem megengedve egy versenyhatóság felállítását, elfogadhatatlannak vélte, hogy a független legyen a kormánytól. Összességében azt mondta, hogy belátható időn belüli fejlődés a javaslatok megvalósulását valószínűleg nem teszi lehetővé. A Gazdaságpolitikai Titkárság, amely egy külön intézmény volt a miniszterelnök mellett, szintén ellenezte az újításokat, úgy ítélte meg, hogy a kormány elengedné a gyeplőt, ebben a politikai légkörben nem lehet ilyen intézkedéseket hozni. Közben azonban megtörtént a rendszerváltás, az árhivatal minden árszabályozó rendelkezését hatá-

lyon kívül helyezte, megszületett a versenytörvény és megalakult a kormánytól független GVH.

Hivatalon belüli bíróság

Ki kellett alakítani a GVH belső szerkezetét. A versenytörvény a versenytanács függetlenségét is kimondta. Az volt a véleményem, hogy a versenytanács tagoknak olyan függetlenségi szintet kell biztosítani, mint a bíróknak, quasi-bírókká kell őket tenni. Nem csak a függetlenség tekintetében szerettem volna bírókat keresni a munkához, hanem azért is, mert meggyőződésem, hogy bírói gyakorlattal rendelkező emberekre volt szükség egy ilyen feladat ellátásához. Az árhivatal egy nívós munkát végző közigazgatási hivatal volt, de egy közigazgatásban dolgozó ember másféle logika szerint gondolkodik, hozzá van szokva függelmi viszonyokhoz és ez a mentalitás teljesen más, mint amit a versenyügyekben a döntéshozatal során érvényesíteni kell. Úgy gondoltam, hogy egy gondolkodásában erőteljesen független szakembergárdát kell verbuválni, és ennek a követelménynek leginkább a bírók feleltek meg. Az is világos volt, hogy a versenyügyek ugyanakkor olyanok, hogy ha a bírók mellett nem állnak jól felkészült közgazdászok, akkor nem lehet felelősségteljes döntést hozni, ezért a versenytanácsban nem csak jogászokra, de közgazdászokra is szükség van.

Megítélésem szerint az várható el egy versenytanács tagtól, hogy a maga függetlenségével, önállóságával tudatában legyen annak, hogy a döntéseivel a társadalom jogtudatát alakítja, a gazdasági életben az emberektől elvárt magatartást befolyásolja. Kérdés, hogy mi ez az etika, és ezt mennyiben lehet az egyes döntése-

ikben felszínre hozni, megjeleníteni. Kérdés továbbá, hogy kell-e, hogy a döntéshozók személyesen is azonosuljanak a döntéseik etikai tartalmával. Werbőczy a Tripartitum előszavában azt állította, hogy a bírónak – és véleményem szerint ez igaz a versenytanács tagjára is – két egyénisége van: egy bírói és egy emberi. A bírói-versenytanácsai lelkiismeretet köti a jogszabály, amit alkalmaz, a tényállás, ami releváns számára és az a függetlenség, amit a jogszabály számára megad. A határozathozatalnál kérdés, hogy mennyiben lehet a döntéshozó emberi meggyőződésével összhangba hozni a bírót. Az igazság az, hogy a kétféle én nem mindig van összhangban egymással, de egy igazán tisztességes döntéshozó a munkát csak addig tudja vállalni, amíg ez az elvárás bizonyos határokon nem megy túl. A római Papiusz szerint a jog csak akkor jó és élő, ha erkölcsös. Nem lehet jogos az, ami az erkölcsöt sérti. Kelsen tiszta jog elmélete szerint a jogot meg kell tisztítani az etikai tartalmától és a bírót nem értékelhet etikusmorális szempontok alapján. Ezt a megközelítést nem tudom elfogadni. Megítélésem szerint etikailag is védhető döntéseket kell hozni. Marton Géza szerint a bírói munka nem más, mint döntés és mérlegelés a társadalom érdekében. A római jogászok szerint a jónak és az igazságosnak kölcsönhatású művészete a jog. A jognak igenis van erkölcsi-etikai tartalma. Bízom benne, hogy a versenytanács döntései ilyenek: a jó cél érdekében az igazságos eredményre vezetnek; és bízom benne, hogy ha sok ilyen döntést hoznak, akkor a társadalom egészében általánossá válik és mindenkinek belső erkölcsi rendjévé alakul ez a követelmény és akkor már nem is lesz szükség a versenytanácsra.

AZ ELŐADÁST LEJEGYEZTE: DÁN JUDIT

Zavodnyik József

„A verseny esetén közérdek, hogy nemes verseny legyen”

Több mint nyolcvan évvel ezelőtt, 1924-ben jelent meg Kuncz Ödön „Magánjogi oltalom a tisztességtelen verseny ellen” című munkája, amely a tisztességtelen versenyről szóló 1923: V. tc. magyarázatát tartalmazza, azon törvény magyarázatát, amelynek előkészítésében a szerző is közreműködött.

Kuncz Ödön alapvetően fogalmazza meg, a versenyben minden tisztességes és becsületes eszköz megengedett, ami azonban a tisztességbe ütközik, az meg nem engedett. A tisztességes és a tisztességtelen eszközök elhatárolása kapcsán kiemeli, nem válik tisztességtelenné a versenyküzdelem csupán abból az okból, hogy valaki boldogulásával tönkretesz vagy érzékenyen károsítja versenytársát. A meg nem engedett csak ott kezdődik, amikor a tönkretétel, a károsítás tisztességtelen eszközök felhasználásának következménye. Mindezek kapcsán megállapítja, a versenyküzdelemnek tehát van egy igen hatalmas regulátora: az erkölcs és az azt számon kérő közvélemény. Ennek megfelelően Kuncz Ödön szerint az

1923-ban elfogadott törvény helyes elvi alapra helyezkedett, amikor a tisztességes kereskedő eljárását és magatartását veszi mértéknek és tisztességtelenség általában azokat az eszközöket minősíti, amelyek az üzleti tisztességbe ütköznek. Az üzleti tisztesség a legtermészetesebb regulátora a kereskedelmi versenyküzdelemnek és az a biztos alap, amelyről elindulva helyesen dönthetjük el azt a nehéz kérdést, hogy mi a megengedett és mi a meg nem engedett eszköz. A törvény tehát a tisztességes kereskedő eljárását, szokásait és erkölcsét sűríti jogszabállyá, amiből azokat minden egyes kereskedőre egyaránt kötelezővé teszi.

Az állam nem nézheti tétlen nyugalommal az egyesek önértékének szabad érvényesülését, szögezi le Kuncz Ödön. Mindez nem jelentheti a verseny megszüntetését, az egyén tisztességes érvényesülésének bármilyen korlátozását, hanem csupán a szabadság szabályozását. Megjegyzi továbbá, indokolatlan a tisztességtelen verseny elleni oltalom széles körre tágítása, kiterjesztése a közgazdasági bűncselekményekre (pl. a kereskedelmi csalás minden válfajára, a tőzsdéi játékokra csábításra, az árukészlet eltitkolására, az éhbérért dolgoztatásra), mivel ennek az egyrészt lényegesen csökkentené az olta-

lom intenzitását, másrészt olyan terekre csapna át, ahol a tisztességtelen verseny ellen használható specifikus védőeszközökkel dolgozni lehetetlen is volna. A törvényalkotó így csak az olyan üzleti tisztességbe ütköző cselekményeket vonja szabályozása körébe, amelyeknél a versenyző célzat világosan felismerhető, sőt prae-domináns. A versenyző célzat pedig a versenytárs megrontása, vevőinek elvonása, avagy az áruk vagy szolgáltatások kelen-dőségének fokozása. Ha ebből a célból használ fel valaki olyan eszközt, amely az üzleti tisztességgel ellenkezik, akkor lehet reá olvasni a tisztességtelen versenyt.

Amint megállapítja, az „eladók ellenséges versenyküzdelméből” mindenekelőtt azért kell kikapcsolni a tisztességtelen eszközöket, mert az olyan kereskedő, aki tisztességtelen eszközökkel erősíti meg a maga gazdasági pozícióját, rendszerint valamennyi tisztességtelen dolgozó versenytársát megkárosítja. A tisztességtelen verseny tehát közveszélyes. Emellett szükségessé teszi az oltalmat az a fontos körülmény is, hogy ha megengedjük vagy elnézzük a kereskedelmi versenyben a tisztességtelen eszközök alkalmazását, ezzel megmetyelezzük magát a kereskedelmi foglalkozást is, kiírtjuk a tisztességes boldogulás lehetőségébe vetett hitet.

Visszapillantó

HOLGYEKNEK KELLEMES
meglepetés
AZ ÚJ
PÜDERSZÍN

EREDETI PÁRISI, COLORIMETRIÁSAN ELLENŐRZÖTT SZÍNEK ★ **HATÁSOSAN SZÉPÍTENEK**

E párisi színanyagokat érdekes colorimetriás úton állították össze, új készülékekkel. Cél: minden archoz a legmegfelelőbb púder!

olyan könnyű
 vesszőket
 tavaszán a
 alatt vezet
 olyan mé
 kapálásná
 a meghag
 szép term
 ben a te
 év mul
 ezután
 most
 mézpo
 porája
 fűrtök
 a bo
 nyeb
 finor
 tapa
 a l
 A
 szit
 po
 ke
 sí
 u
 e
 a

A vállalkozások által megvalósított megtévesztés Kuncz Ödön szerint lehet szubjektív, amikor valamely meghatározott személy ellen irányul (idetartozik más nevének, cégének, védjegyének, üzletmegjelölésének a használata), s lehet objektív, amikor – anélkül, hogy valamely versenytársat közvetlenül sértene – az áru vagy szolgáltatás igen előnyös voltának látszatát idézi elő (idetartozik a reklámszédelgés, a vételre csábítás különféle módja, hamis származási hely feltüntetése, a tette meg nem illeszkedő kitüntetések, érmekek, oklevelek stb. használata). A törvény 2. §-a által tilalmazott szédelgő feldicsérés (reklámszédelgés) az ún. objektív megtévesztéseknek, tehát azoknak a tisztességtelen cselekvéseknek kategóriájába tartozik, amelyeknek legfőbb célja, hogy az áru vagy szolgáltatás igen előnyös voltának látszatát keltsék fel, anélkül, hogy élük közvetlenül valamely meghatározott ver-

senytárs ellen irányulna. A törvény értelmében áru forgalombahozatalánál nem szabad a kelendőség fokozására alkalmas olyan adatokat híresztelni, amelyek a valóságnak meg nem felelnek és megtévesztésre alkalmasak, illetőleg a valóságnak megfelelő adatokat nem szabad úgy híresztelni, hogy annak a szokásos figyelem mellett a valóságnak meg nem felelő értelmet lehessen tulajdonítani.

A szerző e körben részletesen szól a reklám kérdésköréről. A reklám meg akarja hódítani, tartani és állandóan növelni kívánja a vevőközönységet. Ezt a célját pedig a tömegpszichológia törvényeinek tudatos felismerésével éri el. Ismerteti, a tapasztalatok nagy száma bizonyítja, hogy a „tömeglélek” inferiorisabb, primitívebb és korlátoltabb, mint az egyesnek pszichéje. A tömegre is lehet hatni éppúgy, mint az egyesre, csakhogy egészen más eszközökkel. A tömeg nem gondolkodik és nem

latolgatja a vele közölt adatok helyességét vagy igazságát, hanem ítéletét főleg érzelmi alapon hozza meg és éppen ezért könnyen befolyásolható, szuggérálható. Ennek a szuggeszciónak leginkább bevált eszköze az állítás és az ismétlés. Példaként említi, ha az utcai járókelők nap nap után, éveken keresztül a legkülönbözőbb helyeken azt olvassák, hogy a „Lysoform a legjobb fertőtlenítő szerv,” ez az állítás valószínűleg megrögzött nézetükké (fixa ideává) válik, és ha valamikor fertőtlenítő szerre lesz szükségük, arra még gondolni sem fognak, hogy a Lysoformon kívül van a világon más fertőtlenítő szer is.

Mindazonáltal többször is hangsúlyozza, a reklám éppen olyan alapja a gazdasági életnek, mint maga a verseny, s végtelemül fontos gazdasági jelentősége van. Jórészt a tisztességtelen kereskedelem rovására kell írni azt a körülményt, hogy a köztudat a „reklámot” önmagában meg nem engedett, unfair dolognak bélyegezte, összetévesztve a tisztességtelen reklámmal a gazdasági élet nélkülözhetetlen támaszával, magával a reklámmal. Pedig a reklám is önmagában épp annyira megengedett és természetes életjelenség, mint maga a verseny, s a tisztesség határain belül mozgó reklámnak gazdasági és társadalmi előnyei is éppolyan jelentősek, mint a tisztességes versenyzésnek.

Kuncz Ödön kiemeli, a reklám ereje és gazdasági fontossága önmagukban is indokoltá teszik – és pedig mindenekelőtt a tisztességes kereskedők érdekében – a legelszántabb küzdelmet a reklámszédelgés, a szédelgő feldicsérés ellen. A szédelgő feldicsérés megkárosítása a nagyközönységnek, a versenytársaknak és díszkreditálása a verseny egyik leghatalmasabb eszközének, a reklámnak.

Az Ön mosolya –
 Nagyságos Asszonyom – amely mutatja jólápolott fogait – leghatásosabb hódítóeszközöknek egyike.
 Az ODOL alaposan tisztítja a fogak közötti részt is, megöli a bomlasztó baktériumokat, az üdesség és a jólápoltság érzetét kelti.
 Üde lehelletét biztosítja az ODOL

Odol

Statisztikai adatok

a Gazdasági Versenyhivatal versenyfelügyeleti tevékenységéről

(A 2004-ről áthúzódott és a 2005-ben kezdődött bejelentésekről és a versenyfelügyeleti eljárásokról)

Az összeállítás időpontja: 2005. november 30.

I. Bejelentések

Megnevezés	Száma
2004-ről áthúzódott	180
2005-ben érkezett	946
Együtt	1126
Ebből: jogerősen elutasított	594
Versenyfelügyeleti eljárás indult	241
Elbírálás alatt, folyamatban lévő	291

Elbírált jogorvoslati kérelmek száma

Megnevezés	A jogorvoslati kérelmet	
	elfogadta	elutasította
Versenytanács	18	105
Fővárosi Bíróság	4	20
Összesen	22	125

II. Versenyfelügyeleti eljárások

Megnevezés	Száma
2004-ről áthúzódott	88
2005-ben indult	202
Együtt	290
Ebből: versenyhivatali határozattal lezárt	167
Folyamatban lévő	123

Az eljárások megoszlása

Megnevezés	Száma
Fogyasztók megtévesztése	113
Erőfölény	58
Kartellmegállapodás	41
Fúziókontroll	78
Összesen	290

III. Versenyfelügyeleti eljárásban hozott határozatok megoszlása

Megnevezés	Törvény- sértés	Bírság 1000 Ft-ban	Meg- szüntetés	Engedé- lyezés	Elutasítás	Nem engedély- köteles	Egyéb lezárás	Összesen
Fogyasztók megtévesztése	37	229 500	23				1	61
Erőfölény	6	39 000	15				0	21
Kartellmegállapodás	7	2 144 700	5	5	1	0	1	19
Fúziókontroll	(6)*	11 305	2	55	0	7	2	66
Összesen	50	2 434 505	45	60	1	7	4	167

* ügyben hozott további határozat, összesítésben nem szerepel